

ส่องกล้องมองเงินเพื่อไทย บทบาทภาครัฐและมาตรการรับมือ

โครงการวิจัยของข้าราชการผู้มีผลสัมฤทธิ์สูง
(High Performance and Potential System : HiPPS)
ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลังประจำปีงบประมาณ 2555

ที่ปรึกษาโครงการ
นายพิสิทธิ์ พัวพันธ์

นักวิจัย
นายยุทธภูมิ จารุเศรณี
สำนักนโยบายเศรษฐกิจมหภาค
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษานี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาอัตราเงินเฟ้อของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาในอดีต ว่าปัจจัยหลักปัจจัยใดที่ทำให้เกิดอัตราเงินเฟ้อขึ้น โดยวิเคราะห์รายการตามหมวดสินค้าในตะกร้าเงินเฟ้อ พบว่าอัตราเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นในช่วงก่อนดำเนินนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ (ปี ๒๕๒๒-๒๕๔๒) จะมีสาเหตุหลักมาจาก สินค้าและบริการในหมวดเคหสถาน หมวดอาหารและเครื่องดื่ม หมวดพาหนะ การขนส่งฯ เป็นหลัก ซึ่งจะต่างกับช่วงหลังดำเนินนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ (ปี ๒๕๔๓-๒๕๕๔) ที่อัตราเงินเฟ้อมีสาเหตุหลักมาจากหมวดอาหารและเครื่องดื่ม หมวดพาหนะ การขนส่งฯ ขณะที่หมวดเคหสถานมีผลกระทบที่ลดลงอย่างมาก แสดงให้เห็นว่าการดำเนินนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อทำให้เศรษฐกิจไทยมีเสถียรภาพด้านราคาที่ดีขึ้น สามารถควบคุมอัตราเงินเฟ้อที่เกิดจากปัจจัยประเภทอุปสงค์เกินได้ดี โดยเฉพาะสินค้าและบริการในหมวดเคหสถานที่ปรับลดลงมาก เนื่องจากสินค้าและบริการในหมวดนี้ประกอบไปด้วยค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย ค่าเช่าบ้าน ที่ดิน ในช่วงที่มีอุปสงค์เพิ่มขึ้น เช่น เศรษฐกิจขยายตัวได้ดี หรือเกิดการเก็งกำไรในราคาอสังหาริมทรัพย์ ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถดำเนินนโยบายการเงินที่เข้มงวดเพื่อชะลออุปสงค์เหล่านี้ได้ ทำให้แรงกดดันต่อเงินเฟ้อลดลง ต่างกับสินค้าอีก ๒ หมวดคือ หมวดอาหารและเครื่องดื่ม หมวดพาหนะ การขนส่งฯ ที่ส่วนใหญ่การปรับเพิ่มขึ้นของราคาเป็นผลจากปัจจัยด้านอุปทาน หรือเงินเฟ้อประเภทต้นทุนเพิ่ม (Cost-Push Inflation) การดำเนินนโยบายด้านการเงินจึงไม่สามารถควบคุมปัจจัยเหล่านี้ได้ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของภาครัฐที่จะเข้ามาบริหารจัดการด้านราคาของสินค้าใน ๒ หมวดดังกล่าว

ในส่วนของการศึกษาบทบาทของภาครัฐในการดูแลอัตราเงินเฟ้อ วิเคราะห์กลไกการทำงาน และการส่งผ่านนโยบายไปสู่ราคาสินค้า พบว่ามีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแล และรักษาเสถียรภาพด้านราคาให้อัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับที่เหมาะสมและไม่ส่งผลกระทบต่อภาระค่าครองชีพของประชาชนหลายหน่วยงานด้วยกัน เช่น กระทรวงการคลังที่มีเครื่องมือในการดูแลราคาผ่านมาตรการทางด้านภาษี เช่น ภาษีสรรพสามิต ภาษีศุลกากรขาเข้า และภาษีมูลค่าเพิ่ม กระทรวงพาณิชย์ที่มีเครื่องมือในการดูแลราคาผ่านมาตรการกำหนดราคาสินค้าควบคุม การแทรกแซงตลาดในภาวะไม่ปกติ และการจัดจำหน่ายสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพตามสถานที่ต่าง ๆ กระทรวงพลังงานที่มีเครื่องมือในการดูแลราคาผ่านการจัดเก็บเงินเข้ากองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง และการตรึงราคาพลังงาน กระทรวงคมนาคมที่มีเครื่องมือในการดูแลราคาผ่านการควบคุมการปรับค่าโดยสารรถสาธารณะ และรัฐวิสาหกิจต่างๆ ที่มีเครื่องมือในการดูแลราคาผ่านการอุดหนุนด้านราคาจากภาครัฐ จึงเห็นได้ว่าภาครัฐมีมาตรการต่างๆ มากมายในการบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากอัตราเงินเฟ้อ การเลือกมาตรการที่เหมาะสมกับสาเหตุ และปัจจัยในขณะนั้นจะทำให้มาตรการนั้นมีประสิทธิภาพและไม่เป็นภาระต่องบประมาณมากเกินไป นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาถึงประสิทธิภาพของมาตรการจากภาครัฐที่มีผลต่ออัตราเงินเฟ้อ โดยเลือกมาตรการสำคัญ ๓ มาตรการคือ มาตรการ ๖ มาตรการ ๖ เดือน การจัดเก็บเงินเข้ากองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง การแทรกแซงตลาดในภาวะไม่ปกติ ซึ่งพบว่ามาตรการภาครัฐทั้ง ๓ ส่งผลต่ออัตราเงินเฟ้ออย่างรวดเร็ว โดยทำให้อัตราเงินเฟ้อและสินค้าและบริการในหมวดนั้นๆ ปรับตัวลดลงทันที เป็นการแก้ปัญหาเงินเฟ้ออย่างรวดเร็วและตรงเป้าหมาย ซึ่งจะต่างกับการดูแลเงินเฟ้อผ่านนโยบายการเงินที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการส่งผ่านนโยบาย

ในส่วนสุดท้ายผู้วิจัยยังได้ศึกษามาตรการดูแลอัตราเงินเฟ้ออื่นๆ อันได้แก่ การดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งมีส่วนสำคัญในการดูแลอัตราเงินเฟ้อ และเสถียรภาพด้านราคาของระบบเศรษฐกิจไทย โดยพบว่าประเทศไทยเป็นหนึ่งใน ๒๕ ประเทศที่มีการดำเนินนโยบายการเงินโดยการกำหนดกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ และส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยของประเทศไทยในช่วงหลังดำเนินนโยบายการเงินโดยการกำหนดกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อแล้วลดต่ำลงกว่าประเทศคู่ค้าคู่แข่งรายสำคัญของไทย โดยมีอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยเพียงร้อยละ ๒.๖๕ ทำให้รักษาระดับขีดความสามารถในการแข่งขันกับประเทศคู่ค้าคู่แข่งรายสำคัญได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังได้ศึกษาช่องทางการส่งผ่านของนโยบายการเงินซึ่งพบว่ามีกระบวนการ กิจกรรม และช่องทางการส่งผ่านหลายช่องทาง ดังนั้นการปรับเปลี่ยนนโยบายการเงินเพื่อดูแลเสถียรภาพทางด้านราคาจึงต้องใช้ระยะเวลาระยะหนึ่ง โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบจำลอง VAR และ การวิเคราะห์ปฏิกิริยาตอบสนองต่อความแปรปรวน (Impulse Responses Function) เพื่อคำนวณ Dynamic Responses ของระบบจากการปรับเปลี่ยนนโยบายการเงินที่เกิดขึ้นต่ออัตราเงินเฟ้อ โดยพบว่าเมื่ออัตราดอกเบี้ยนโยบายเปลี่ยนแปลงจะทำให้อัตราเงินเฟ้อปรับตัวขึ้นในช่วงแรกเล็กน้อย จากต้นทุนการเงินที่เพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการ และปรับตัวลดลงในระยะต่อมา โดยนโยบายการเงินจะส่งผลมากที่สุดต่ออัตราเงินเฟ้อทั่วไป และอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน หลังจากดำเนินนโยบายการเงินไปแล้ว ๑ ปี ๑ ไตรมาส และ ๑ ปี ตามลำดับ ดังนั้นการดำเนินนโยบายการเงินจึงต้องเป็นการทำนโยบายไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผลกระทบเกิดขึ้นตรงตามเวลาที่ต้องการ

การดูแลเสถียรภาพด้านราคา และอัตราเงินเฟ้อของประเทศไทยจึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆของภาครัฐและธนาคารแห่งประเทศไทย โดยมาตรการที่นำมาดำเนินการควรมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้สามารถดูแลอัตราเงินเฟ้อได้ดีทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว อันจะทำให้เศรษฐกิจไทยเติบโตได้อย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

สารบัญ

บทคัดย่อ.....	๑
บทที่ : ๑ บทนำ.....	๒
๑) หลักการและเหตุผล	๒
๒) วัตถุประสงค์:	๔
๓) ขอบเขตการศึกษา:	๔
๑. อัตราเงินเฟ้อ	๔
๒. ราคาสินค้าและบริการ	๔
๓. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดอัตราเงินเฟ้อ.....	๕
๔. การวิเคราะห์บทบาทของภาครัฐ.....	๕
๕. นโยบายดูแลอัตราเงินเฟ้อจากหน่วยงานอื่นๆ	๕
๔) ทฤษฎีและเครื่องมือในการวิเคราะห์:	๖
๑. ดัชนีราคาผู้บริโภค	๖
๒. อัตราเงินเฟ้อ	๗
๓. ผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๔. แบบจำลอง VAR Model	๑๐
๕) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	๑๑
บทที่ ๒ : อัตราเงินเฟ้อของประเทศไทย	๑๒
๑) องค์ประกอบอัตราเงินเฟ้อทั่วไป	๑๒
๒) อัตราเงินเฟ้อของไทยในช่วงต่างๆ	๑๔
๑. ความรุนแรงของปัญหาเงินเฟ้อในประเทศไทย	๑๔
๒. แหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อ	๑๘
บทที่ : ๓ บทบาทภาครัฐ.....	๒๒
๑) หน่วยงานภาครัฐที่ดูแลอัตราเงินเฟ้อ	๒๒
๑. กระทรวงการคลัง	๒๒
๒. กระทรวงพาณิชย์.....	๒๕
๓. กระทรวงพลังงาน	๒๘

๔. กระทรวงคมนาคม	๒๙
๕. รัฐวิสาหกิจ	๓๐
๒) ผลกระทบจากมาตรการดูแลเงินเพื่อ	๓๒
บทที่ ๔ : นโยบายทางการเงินกับอัตราเงินเฟ้อ	๓๗
๑) ความเป็นมาของนโยบายทางการเงิน	๓๗
๒) ช่องทางการส่งผ่านนโยบาย	๔๒
๓) ระยะเวลาในการทำงานของนโยบายการเงิน	๔๔
๑. ตัวแปรที่ใช้	๔๔
๒. วิธีการประมาณการโดย Vector Autoregression (VAR)	๔๕
บทที่ ๕ : บทสรุป และข้อเสนอแนะ	๕๗
ภาคผนวก : ก	๕๙
เอกสารอ้างอิง	๖๔

สารบัญรูปภาพ

รูปที่ ๑ แผนภาพแสดงอุปสงค์มวลรวมและอุปทานมวลรวม กรณี การเกิดอัตราเงินเฟ้อประเภทต้นทุนเพิ่ม (Cost-Push Inflation)	๘
รูปที่ ๒ : แผนภาพแสดงอุปสงค์มวลรวมและอุปทานมวลรวม กรณี การเกิดอัตราเงินเฟ้อประเภทอุปสงค์เกิน (Demand-Pull Inflation)	๙
รูปที่ ๓ : น้ำหนักของสินค้าต่างๆในอัตราเงินเฟ้อทั่วไป.....	๑๓
รูปที่ ๔ : อัตราเงินเฟ้อทั่วไปในปีปกติและปีที่เกิดปัญหาเงินเฟ้อ	๑๕
รูปที่ ๕ : แหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อ (Contribution to Inflation) ในปี ๒๕๕๓	๑๙
เช่นเดียวกับตัวอย่างข้างต้น การศึกษานี้ได้ทำการคำนวณหาแหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อในทุกปี ตั้งแต่ปี ๒๕๒๒-๒๕๕๔ และนำมาคำนวณค่าเฉลี่ยเพื่อหาสัดส่วนแหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อ (Percentage Contribution to Headline Inflation) ที่จะอธิบายได้ว่าหมวดใดส่งผลกระทบต่อเงินเฟ้อมากที่สุด ผลลัพธ์ที่ได้สามารถแสดงได้ดังในรูปที่ ๖ และรูปที่ ๗.....	๑๙
รูปที่ ๖ : สัดส่วนแหล่งที่มาเฉลี่ยของอัตราเงินเฟ้อในช่วงก่อนดำเนินนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ (ปี ๒๕๒๒-๒๕๔๒).....	๒๐
รูปที่ ๗ : สัดส่วนแหล่งที่มาเฉลี่ยของอัตราเงินเฟ้อในช่วงหลังดำเนินนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ (ปี ๒๕๔๓-๒๕๕๔)	๒๑
รูปที่ ๘ : อัตราเงินเฟ้อทั่วไปในช่วงก่อนและหลังดำเนินมาตรการ ๖ มาตรการ ๖ เดือน	๓๓
รูปที่ ๙ : ราคาน้ำมันดีเซลในช่วงก่อนและหลังดำเนินมาตรการ ๖ มาตรการ ๖ เดือน.....	๓๔
รูปที่ ๑๐: ดัชนีราคาในหมวดไฟฟ้า เชื้อเพลิง น้ำประปาและแสงสว่างในช่วงก่อนและหลังดำเนินมาตรการ ๖ มาตรการ ๖ เดือน.....	๓๔
รูปที่ ๑๑: ดัชนีราคาในหมวดยานพาหนะและน้ำมันเชื้อเพลิง ในช่วงก่อนและหลังดำเนินมาตรการลดอัตราภาษีสรรพสามิต.....	๓๕
รูปที่ ๑๒ : ดัชนีราคาในหมวดเนื้อสัตว์ ในช่วงก่อนและหลังดำเนินมาตรการควบคุมราคาขาย	๓๖
รูปที่ ๑๓ : อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประเทศไทยและประเทศคู่ค้าคู่แข่งรายสำคัญของไทย	๔๒
รูปที่ ๑๔ : ช่องทางการส่งผ่านของนโยบายการเงิน	๔๔
รูปที่ ๑๕ : ผลของปฏิกิริยาตอบสนองต่อความแปรปรวนจากแบบจำลอง VAR ของอัตราเงินเฟ้อทั่วไป	๕๔
รูปที่ ๑๖ : ผลของปฏิกิริยาตอบสนองต่อความแปรปรวนจากแบบจำลอง VAR ของอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน	๕๕
รูปที่ ๑๗ : แผนภูมิแจกแจงความถี่ และข้อมูลทางสถิติของอัตราเงินเฟ้อทั่วไป.....	๖๐
รูปที่ ๑๘ : แผนภูมิแจกแจงความถี่ และข้อมูลทางสถิติของอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน	๖๐
รูปที่ ๑๙ : แผนภูมิแจกแจงความถี่ และข้อมูลทางสถิติของอัตราดอกเบี้ยซื้อคืนพันธบัตร ๑ วัน	๖๑
รูปที่ ๒๐ : แผนภูมิแจกแจงความถี่ และข้อมูลทางสถิติของราคาน้ำมันดิบดูไบ.....	๖๑

สารบัญตาราง

ตารางที่ ๑ : หมวดสินค้าและบริการในตะกร้าเงินเฟ้อและน้ำหนักในแต่ละหมวด.....	๑๒
ตารางที่ ๒ : ช่วงปีที่เกิดปัญหาเงินเฟ้อขึ้นในประเทศไทย	๑๕
ตารางที่ ๓ : ตัวอย่างรายการสินค้าอุปโภคบริโภคจากโครงการธงฟ้า และราคาจัดจำหน่าย ในปี ๒๕๕๔.....	๒๘
ตารางที่ ๔ : ประเทศที่ใช้นโยบายการเงินโดยการกำหนดกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ	๓๙
ตารางที่ ๕ : ตารางแสดงผลการทดสอบความนิ่ง (Stationary test) ของตัวแปรที่ระดับ Level.....	๔๖
ตารางที่ ๖ : ตารางแสดงผลการทดสอบความนิ่ง (Stationary test) ของตัวแปรที่ระดับ first difference....	๔๗
ตารางที่ ๗ : การหาค่าความยาวของความล่าที่เหมาะสมด้วยค่า AIC	๔๘
ตารางที่ ๘ : ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration Test).....	๕๑
ตารางที่ ๙ : แบบจำลอง VAR ของอัตราเงินเฟ้อทั่วไป	๕๒
ตารางที่ ๑๐ : แบบจำลอง VAR ของอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน	๕๓
ตารางที่ ๑๑ : ค่าทางสถิติของอัตราเงินเฟ้อทั่วไปของประเทศคู่ค้าคู่แข่งสำคัญของไทย ในช่วงปี ๒๕๔๓-๒๕๕๕	๕๙
ตารางที่ ๑๒ : ผลการประมาณการแบบจำลอง VAR ของอัตราเงินเฟ้อทั่วไป	๖๒
ตารางที่ ๑๓ : ผลการประมาณการแบบจำลอง VAR ของอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน	๖๓

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาอัตราเงินเฟ้อของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาในอดีต ว่าปัจจัยหลักปัจจัยใดที่ทำให้เกิดอัตราเงินเฟ้อขึ้น โดยวิเคราะห์รายการตามหมวดสินค้าในตะกร้าเงินเฟ้อ และยังได้ศึกษาบทบาทของภาครัฐในการดูแลอัตราเงินเฟ้อ วิเคราะห์กลไกการทำงาน และการส่งผ่านนโยบายไปสู่ราคาสินค้า ซึ่งพบว่ามีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแล และรักษาเสถียรภาพด้านราคา ให้อัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับที่เหมาะสมและไม่ส่งผลกระทบต่อภาระค่าครองชีพของประชาชนหลายหน่วยงานด้วยกัน เช่น กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงพลังงาน กระทรวงคมนาคม และรัฐวิสาหกิจต่างๆ รวมถึงยังได้ศึกษาประสิทธิภาพของมาตรการจากภาครัฐที่มีผลต่ออัตราเงินเฟ้อ โดยเลือกมาตรการสำคัญ ๓ มาตรการคือ มาตรการ ๖ มาตรการ ๖ เดือน การจัดเก็บเงินเข้ากองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง และการแทรกแซงตลาดในภาวะไม่ปกติ ซึ่งพบว่ามาตรการภาครัฐทั้ง ๓ ส่งผลต่ออัตราเงินเฟ้ออย่างรวดเร็ว โดยทำให้ราคาสินค้าและบริการในหมวดนั้นๆ ปรับตัวลดลงทันที เป็นการแก้ปัญหาเงินเฟ้ออย่างรวดเร็วและตรงเป้าหมาย

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษามาตรการดูแลอัตราเงินเฟ้อของธนาคารแห่งประเทศไทยผ่านการดำเนินนโยบายการเงินซึ่งมีส่วนสำคัญในการดูแลอัตราเงินเฟ้อ และรักษาเสถียรภาพด้านราคาของระบบเศรษฐกิจไทย ซึ่งพบว่าช่องทางการส่งผ่านของนโยบายการเงินมีกระบวนการ กิจกรรม และช่องทางการส่งผ่านหลายช่องทาง ต้องใช้ระยะเวลาระยะหนึ่งเพื่อให้นโยบายส่งผล ผู้วิจัยจึงได้ใช้แบบจำลอง VAR และ การวิเคราะห์ปฏิกิริยาตอบสนองต่อความแปรปรวน (Impulse responses function) เพื่อคำนวณ Dynamic responses ของระบบจากการปรับเปลี่ยนนโยบายการเงินที่เกิดขึ้นต่ออัตราเงินเฟ้อ โดยพบว่าเมื่ออัตราดอกเบี้ยนโยบายเปลี่ยนแปลงจะทำให้อัตราเงินเฟ้อปรับตัวขึ้นในช่วงแรกเล็กน้อย จากต้นทุนการเงินที่เพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการ และปรับตัวลดลงในระยะต่อมา โดยนโยบายการเงินจะส่งผลมากที่สุดต่ออัตราเงินเฟ้อทั่วไป และอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน หลังจากดำเนินนโยบายการเงินไปแล้ว ๑ ปี ๑ ไตรมาส และ ๑ ปี ตามลำดับ ดังนั้นการดำเนินนโยบายการเงินจึงต้องเป็นการทำนโยบายไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผลกระทบเกิดขึ้นตรงตามเวลาที่ต้องการ

สรุปได้ว่าการดูแลเสถียรภาพด้านราคา และอัตราเงินเฟ้อของประเทศไทยต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐและธนาคารแห่งประเทศไทย โดยมาตรการที่นำมาดำเนินการควรมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้สามารถดูแลอัตราเงินเฟ้อได้ดีทั้งระยะสั้นและในระยะยาว อันจะทำให้เศรษฐกิจไทยเติบโตได้อย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: อัตราเงินเฟ้อ, มาตรการดูแลอัตราเงินเฟ้อ, การแก้ปัญหาเงินเฟ้อ, นโยบายการเงิน, กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ, แบบจำลอง VAR

บทที่ ๑ : บทนำ

๑) หลักการและเหตุผล

ราคาสินค้าและบริการในชีวิตประจำวันของประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นและลดลงจากหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น ต้นทุนการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งต้นทุนด้านวัตถุดิบและต้นทุนแรงงาน ความต้องการของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงเนื่องจากความนิยมที่เปลี่ยนแปลงไป การปรับเปลี่ยนโครงสร้างภาษีของภาครัฐซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการดูแลบริหารจัดการด้านราคาของภาครัฐ ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีผลต่อราคาของสินค้าและบริการ อย่างไรก็ตาม การปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของราคาสินค้าและบริการเป็นสาเหตุให้เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตและการผลิตในระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้เราสามารถแยกเงินเฟ้อออกเป็น ๒ ชนิดด้วยกันคือ เงินเฟ้อประเภทต้นทุนเพิ่ม (Cost-Push Inflation) เกิดจากการที่ต้นทุนในการผลิตสินค้าและบริการปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนส่งผลให้ผู้ผลิตต้องปรับราคาสินค้าเพิ่มขึ้น ส่วนเงินเฟ้ออีกประเภทเรียกว่าเงินเฟ้อประเภทอุปสงค์เกิน (Demand-Pull Inflation) โดยสาเหตุของเงินเฟ้อชนิดนี้เกิดจากการที่ความต้องการมวลรวมมีมากกว่าผลผลิตมวลรวม ณ ระดับราคาสินค้าที่เป็นอยู่ขณะนั้น ทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้น โดยเฉพาะถ้าหากขณะนั้นการผลิตอยู่ในระดับเต็มศักยภาพไม่สามารถเพิ่มการผลิตได้อีกจะทำให้เกิดเงินเฟ้อที่เรียกว่า เงินเฟ้อที่แท้จริง (True Inflation) ขึ้น

เมื่อใดที่อัตราเงินเฟ้อปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นซึ่งหมายความว่าสินค้ามีราคาแพงขึ้น ก็จะส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะประชาชนที่มีฐานรายได้ต่ำจะได้รับผลกระทบมากกว่ากลุ่มอื่นๆ เนื่องจากสัดส่วนรายจ่ายในสินค้าประเภทอาหารและประเภทอุปโภคบริโภคต่อรายได้ของประชาชนกลุ่มนี้มีค่าสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ ประชาชนก็จะลดการบริโภคสินค้าและบริการชนิดนั้นๆ ลง ซึ่งส่งผลต่อการบริโภคภาคเอกชน และการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศในที่สุด นอกจากนั้นภาวะเงินเฟ้อยังส่งผลกระทบต่อการลงทุนภาคเอกชน ทำให้ความเชื่อมั่นในการลงทุนลดลง โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมเนื่องจากอัตราเงินเฟ้อที่สูงขึ้นทำให้วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมีราคาปรับตัวขึ้นตาม ด้วยต้นทุนที่เพิ่มขึ้นสูงนี้ผู้ผลิตจึงจำเป็นต้องปรับราคาสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ การที่ราคาสินค้าปรับตัวเพิ่มขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อยอดขายของบริษัทให้ปรับตัวลดลงเนื่องจากกำลังซื้อของประชาชนที่มีอยู่เท่าเดิม ผู้ประกอบการจึงชะลอการลงทุนในการก่อสร้างและซื้อเครื่องมือเครื่องจักรใหม่ ทำให้การลงทุนภาคเอกชนโดยรวมปรับตัวลดลงในที่สุด

ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาถึงภาคการส่งออกก็จะเป็นภาคที่ได้รับผลกระทบจากอัตราเงินเฟ้อเช่นกัน โดยสินค้าและบริการที่มีราคาปรับตัวสูงขึ้น ย่อมส่งผลให้ปริมาณความต้องการลดลงเนื่องจากความต้องการในตลาดโลกไม่ได้เปลี่ยนแปลง หากราคาสินค้าของประเทศเราเพิ่มขึ้นผู้บริโภคอาจเลือกที่จะบริโภคสินค้าจากประเทศคู่แข่งที่มีราคาไม่เปลี่ยนแปลงและต่ำกว่าของประเทศไทย ทำให้เป็นการเสียเปรียบทางการค้ากับประเทศคู่แข่งสำคัญในเวทีโลกได้ อัตราเงินเฟ้อจึงส่งผลกระทบเชิงลบต่อภาคการส่งออกในที่สุด ทั้งนี้จากการเปรียบเทียบอัตราเงินเฟ้อของประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนาพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนมากจะมีอัตราเงินเฟ้อที่ต่ำกว่าประเทศกำลังพัฒนา เนื่องจากการขยายตัวของประเทศที่พัฒนาแล้วจะอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าประเทศกำลังพัฒนา แรงกดดันต่อเงินเฟ้อด้านอุปสงค์จึงมีน้อยกว่า ประกอบกับประเทศกำลังพัฒนามีต้นทุนด้านพลังงานที่สูงกว่าประเทศพัฒนาแล้ว เมื่อราคาน้ำมันดิบปรับตัวสูงขึ้นจึงส่งผลกระทบต่ออัตราเงินเฟ้อสูงกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว ดังนั้นประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยควรดูแลบริหาร

จัดการอัตราเงินเพื่อให้อยู่ในช่วงที่เหมาะสม เพื่อรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และสนับสนุนการขยายตัวของภาคการส่งออกซึ่งเป็นเครื่องยนต์หลักที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยได้อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นเพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นหน่วยงานของภาครัฐจึงมีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลไม่ให้อัตราเงินเพื่อปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนประชาชนปรับตัวไม่ทันและเกิดการชะลอหรือหยุดการบริโภคภายในที่สุด หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ดูแลอัตราเงินเพื่อของไทยสามารถแยกออกได้ดังนี้

๑. ธนาคารแห่งประเทศไทย มีหน้าที่เป็นธนาคารกลางของประเทศไทย ทำหน้าที่ดำเนินธุรกรรมต่างๆ เป็นนายธนาคารให้แก่รัฐบาล ดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพทางการเงิน และเสถียรภาพของระบบสถาบันการเงินและระบบการชำระเงิน นอกจากนี้ยังมีหน้าที่สำคัญคือดำเนินการเพื่อดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพของราคา ให้อัตราของสินค้าและบริการภายในประเทศมีการเคลื่อนไหวอยู่ในช่วงที่เหมาะสม สนับสนุนให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวในระยะยาวได้อย่างยั่งยืน ในการดูแลเสถียรภาพด้านราคา ธนาคารแห่งประเทศไทยอาศัยนโยบายทางการเงินเป็นเครื่องมือโดยตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งเรียกว่า คณะกรรมการนโยบายการเงิน (กนง.) คณะกรรมการชุดนี้ถูกจัดสรรมาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๗ ท่าน เพื่อทำหน้าที่กำหนดทิศทางนโยบายการเงินของประเทศ ผ่านการกำหนดอัตราดอกเบี้ยนโยบาย เมื่อใดที่อัตราเงินเพื่อปรับตัวสูงขึ้นอันเนื่องมาจากเศรษฐกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่อง กนง. สามารถประกาศขึ้นดอกเบี้ยนโยบายได้เพื่อชะลอความร้อนแรงของเศรษฐกิจ ทำให้อุปสงค์โดยรวมลดลง แรงกดดันเงินเฟ้อด้านอุปสงค์จึงปรับตัวลดลงในที่สุด
๒. หน่วยงานราชการของรัฐ ได้แก่ กระทรวง และกรมต่างๆ ที่มีหน้าที่กำกับดูแลราคาสินค้าและบริการต่างๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถบริโภคสินค้าและบริการที่มีราคาเหมาะสมกับค่าครองชีพ มีรายได้ธรรมกับทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค กลไกตลาดทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ โดยเมื่อใดก็ตามที่เกิดความผิดปกติจากปัจจัยภายนอกเช่นความผันผวนของราคาในตลาดโลก ปัญหาขาดแคลนผลผลิต หน่วยงานราชการของรัฐสามารถเข้าไปบริหารจัดการเพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนลงได้ ทั้งนี้ หน่วยงานราชการของรัฐที่มีหน้าที่ดูแลราคาสินค้าและบริการทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งติดตามอัตราเงินเพื่อของไทยประกอบไปด้วย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง กระทรวงพลังงาน กระทรวงคมนาคม รัฐวิสาหกิจบางแห่งเช่น การไฟฟ้าฯ และการประปาฯ เป็นต้น

ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะมีการบริหารจัดการและกำกับดูแลโดยออกมาตรการที่แตกต่างกัน ตามประเภทของสินค้าและบริการเหล่านั้น การศึกษามาตรการที่ใช้ในการดูแลบริหารจัดการเงินเพื่อในอดีตจะทำให้เราทราบถึงข้อดี ข้อเสีย ประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ของมาตรการเหล่านั้น เราจึงสามารถนำบทเรียนที่ได้ในอดีตมาปรับปรุง ประยุกต์ใช้ ให้ได้มาตรการที่มีประสิทธิภาพที่สุด และมีความเหมาะสมที่สุดกับสถานการณ์ปัจจุบัน นอกจากนั้นการส่งผ่านของมาตรการต่างๆ ก็ย่อมมีความแตกต่างกัน การศึกษาช่องทางการส่งผ่านนโยบายและผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังดำเนินมาตรการจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการออกมาตรการเพื่อบรรเทาผลกระทบจากอัตราเงินเพื่อที่เกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้นโยบายที่ออกมาจากหน่วยงานหลายๆ หน่วยงานสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดประสานกัน และเกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติ

๒) วัตถุประสงค์:

๑. เพื่อศึกษาปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดอัตราเงินเฟ้อในช่วงที่ผ่านมา โดยวิเคราะห์รายการตามหมวดสินค้าในตะกร้าเงินเฟ้อ
๒. เพื่อศึกษาบทบาทของภาครัฐในการดูแลอัตราเงินเฟ้อของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา โดยศึกษาหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลเสถียรภาพด้านราคา วิเคราะห์กลไกการทำงาน และการส่งผ่านนโยบายไปสู่ราคาสินค้า
๓. เพื่อศึกษามาตรการที่ใช้ดูแลสินค้าแต่ละชนิดซึ่งมีความแตกต่างกันตามลักษณะสินค้า และเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้ของแต่ละมาตรการจากการศึกษาประสิทธิภาพของมาตรการนั้นๆ
๔. เพื่อศึกษามาตรการดูแลอัตราเงินเฟ้ออื่นๆ เช่น การดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อศึกษาช่องทางการส่งผ่านนโยบาย และระยะเวลาที่นโยบายเริ่มส่งผลกระทบ

๓) ขอบเขตการศึกษา:

การศึกษานี้จะเน้นถึงบทบาทของภาครัฐในการบริหารจัดการเงินเฟ้อทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยช่วงเวลาครอบคลุมทั้งก่อนการดำเนินนโยบายการเงินแบบเงินเฟ้อเป้าหมาย (Inflation Targeting) และหลังดำเนินนโยบายไปแล้ว เพื่อให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของราคาในระบบเศรษฐกิจ โดยการศึกษาจะครอบคลุมเนื้อหาสำคัญและวิธีการดำเนินการศึกษา ดังนี้

๑. อัตราเงินเฟ้อ

งานวิจัยนี้จะใช้อัตราเงินเฟ้อประเภทอัตราเงินเฟ้อทั่วไปในการศึกษา โดยดัชนีราคาถูกจัดทำขึ้นและเผยแพร่โดยสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ในการจัดทำดัชนีราคานั้นจะมีการสำรวจราคาสินค้าและบริการทั่วประเทศจำนวน ๔๑๗ รายการครอบคลุมหมวดอาหารและเครื่องดื่ม เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า เคหสถาน การตรวจรักษาและบริการส่วนบุคคล พาหนะ การขนส่งและการสื่อสาร การบันเทิง การอ่าน การศึกษาและการศาสนา ยาสูบและเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ ปีฐานที่ใช้ในการคำนวณคือปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นปีที่ใช้สำหรับคำนวณน้ำหนักรายการสินค้าและบริการที่อยู่ในตะกร้าสินค้า มีความทันสมัยใกล้เคียงกับรูปแบบในการบริโภคของครัวเรือนในปัจจุบันมากที่สุด

๒. ราคาสินค้าและบริการ

ราคาสินค้าและบริการที่ใช้ในการศึกษาเป็นราคาสินค้าและบริการที่ผู้บริโภคได้จ่ายจริง หรือที่เรียกว่าราคาขายปลีก (Retail Price) ซึ่งสะท้อนค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพของประชาชน (Cost of Living) ในสังคม ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจโดยกรมการค้าภายใน และสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ประกอบไปด้วยรายการสินค้าทั้งอาหารสดในหมวดเนื้อสัตว์ ผักสด ผลไม้ ข้าวสาร และเครื่องประกอบอาหาร ความถี่ที่ใช้เป็นข้อมูลรายสัปดาห์ และรายเดือน

๓. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดอัตราเงินเฟ้อ

อัตราเงินเฟ้อเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นของราคาเฉลี่ยของสินค้าทั้งหมดในตะกร้าเงินเฟ้อ แต่ในสถานการณ์จริงราคาสินค้าแต่ละชนิดจะมีการปรับเปลี่ยนหรือลดลงไม่เท่ากัน การที่เราสามารถแยกได้ว่าปัจจัยใดเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบให้เกิดอัตราเงินเฟ้อขึ้นได้อย่างชัดเจน จะทำให้เราสามารถวิเคราะห์ผลกระทบและแนวทางการออกมาตรการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม โดยในการคำนวณหาแหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อ (Contribution to Inflation) นั้นจะใช้อัตราการขยายตัวของราคาสินค้าต่างๆ ในตะกร้าเงินเฟ้อมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับน้ำหนักของสินค้านั้นๆ ทั้งนี้ช่วงเวลาที่ใช้ในการวิเคราะห์จะเริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ ถึง ๒๕๕๔ รวมระยะเวลา ๓๓ ปี ซึ่งจะครอบคลุมทั้งในช่วงก่อนและหลังดำเนินนโยบายกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ (Inflation Targeting)

๔. การวิเคราะห์บทบาทของภาครัฐ

หน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลและจัดการเรื่องอัตราเงินเฟ้อของภาครัฐมีด้วยกันอยู่หลายหน่วยงาน การออกมาตรการและนโยบายที่ใช้ดูแลมีความหลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ในการศึกษาจะเน้นวิเคราะห์บทบาทของกระทรวงและกรมต่างๆ ทั้งที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงตามภาระหน้าที่ รวมถึงหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยอ้อม เพื่อให้ทราบถึงมาตรการบรรเทาผลกระทบของการปรับเปลี่ยนของราคาสินค้าที่ผ่านมาในอดีต

นอกจากนั้นยังศึกษาช่องทางการส่งผ่านมาตรการ ข้อดี-ข้อเสียของแต่ละมาตรการ รวมทั้งวิเคราะห์ผลลัพธ์จากการดำเนินมาตรการเพื่อแก้ปัญหาเงินเฟ้อนั้นๆ โดยวัดประสิทธิภาพของมาตรการจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราเงินเฟ้อในช่วงก่อนและหลังดำเนินมาตรการเปรียบเทียบว่าลดลงมากน้อยเพียงใด มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์หรือไม่อย่างไร ทั้งนี้ช่วงเวลาที่ใช้ในการวิเคราะห์จะเริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ ถึง ๒๕๕๔ รวมระยะเวลา ๓๓ ปี ซึ่งจะครอบคลุมทั้งในช่วงก่อนและหลังดำเนินนโยบายกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ (Inflation Targeting)

๕. นโยบายดูแลอัตราเงินเฟ้อจากหน่วยงานอื่นๆ

นอกเหนือจากกระทรวงและกรมต่างๆ ที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเรื่องอัตราเงินเฟ้อโดยตรงแล้ว หน่วยงานที่สำคัญอีกหน่วยงานที่ต้องคอยดูแลบริหารจัดการอัตราเงินเฟ้ออย่างใกล้ชิดก็คือ ธนาคารแห่งประเทศไทย เนื่องจากมีหน้าที่หลักในการรักษาเสถียรภาพด้านราคา โดยใช้นโยบายการเงินเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการให้อัตราเงินเฟ้ออยู่ในกรอบเป้าหมายที่กำหนด ในการศึกษาจะติดตามการปรับอัตราดอกเบี้ยนโยบาย ซึ่งปัจจุบันใช้อัตราดอกเบี้ยธุรกรรมซื้อคืนพันธบัตรระยะเวลา ๑ วัน (๑-Day Repurchase Rate หรือ ๑-Day Repo Rate) เป็นอัตราดอกเบี้ยนโยบายสำหรับดำเนินนโยบายการเงิน คณะกรรมการนโยบายการเงินจะร่วมกันลงมติในการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยดังกล่าว โดยการประชุมจะถูกจัดให้มีขึ้นในทุกๆ ๖ สัปดาห์ หรือ ๘ ครั้งต่อปี ข้อมูลที่ทำการศึกษาคืออัตราดอกเบี้ยนโยบายเปรียบเทียบกับอัตราเงินเฟ้อทั่วไป โดยใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อทำให้ทราบความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสอง และยังทำให้ทราบ

ถึงประสิทธิภาพของนโยบาย ข้อดี-ข้อเสีย ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ทำให้เราสามารถเลือกใช้มาตรการในช่วงเวลาที่เหมาะสมได้มากที่สุด

๔) ทฤษฎีและเครื่องมือในการวิเคราะห์:

๑. ดัชนีราคาผู้บริโภค

ดัชนีราคาผู้บริโภค (Consumer Price Index) เป็นตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลงค่าครองชีพของผู้บริโภคกลุ่มที่เราสนใจ โดยวัดจากการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าและบริการที่ผู้บริโภคกลุ่มนั้นใช้บริโภคเป็นประจำในช่วงเวลาหนึ่งเปรียบเทียบกับปีฐาน โดยพิจารณากลุ่มสินค้าและบริการที่กำหนด มีค่าเฉพาะเรียกว่า ตะกร้าสินค้า (Market Basket) โดยเลือกสินค้าที่ครัวเรือนนิยมใช้ในการบริโภคเป็นประจำ โดยปกติรายการเหล่านี้ได้มาจากการสำรวจค่าใช้จ่ายครัวเรือน จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

น้ำหนักรายการสินค้า (Weight) คือ การให้ความสำคัญแก่รายการสินค้าและบริการที่ครัวเรือนใช้บริโภค ตามค่าใช้จ่ายที่จ่ายออกไปโดยสินค้าที่มีน้ำหนักมากจะแสดงถึงการที่ผู้บริโภคมีค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้านั้นมาบริโภคมาก ส่วนสินค้าหรือบริการที่มีน้ำหนักน้อยก็แสดงถึงการที่ผู้บริโภคมีค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้านั้นมาบริโภคน้อย

สำหรับประเทศไทยปัจจุบันได้กำหนดกรอบลักษณะของครัวเรือนตัวอย่างที่ใช้วัดเป็น ๓ ชุด ซึ่งมีวัตถุประสงค์ต่างกันแยกตามรายได้ ดังนี้

๑. ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป
๒. ดัชนีราคาผู้บริโภคที่มีรายได้น้อย
๓. ดัชนีราคาผู้บริโภคเขตชนบท

การประมวลผลดัชนีราคาผู้บริโภค คือ การคำนวณเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ (ในตะกร้าสินค้าที่กำหนด) ตามราคาสินค้าของเดือนปัจจุบันเทียบกับค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ ณ ปีฐาน สูตรที่ใช้คำนวณดัชนีราคาผู้บริโภคในปัจจุบันใช้สูตรของ ลาสเปร์ (Laspeyres Formula) ซึ่งได้ดัดแปลงเพื่อให้เหมาะสำหรับการคำนวณวัดความเคลื่อนไหวของราคาสินค้า เมื่อเปรียบเทียบกับระยะเวลาที่กำหนดไว้ และสามารถแก้ไขปัญหาระยะการเชื่อมต่อของราคา เนื่องจากการเปลี่ยนสินค้าจากการที่สินค้าขาดหายไป โดยการเปลี่ยนลักษณะคุณภาพจำเพาะใหม่ การเพิ่มรายการคำนวณหรือตัดรายการคำนวณสูตรที่ใช้คำนวณนี้เรียกว่า Modified Laspeyres Formula

$$I_t = \left[\frac{\sum \frac{P_t}{P_{t-1}} * P_{t-1} Q_0}{\sum P_{t-1} Q_0} \right] * I_{t-1}$$

I_t = ดัชนีราคา ณ เวลา t (ปัจจุบัน)

I_{t-1} = ดัชนีราคา ณ เดือนที่ผ่านมา (t-1)

P_t = ราคาสินค้า ณ เวลา t (ปัจจุบัน)

P_{t-1} = ราคาสินค้า ณ เดือนที่ผ่านมา (t-1)

$P_{t-1}Q_0$ = ค่าใช้จ่ายหรือน้ำหนักแต่ละรายการ ณ ปีฐาน

๒. อัตราเงินเฟ้อ

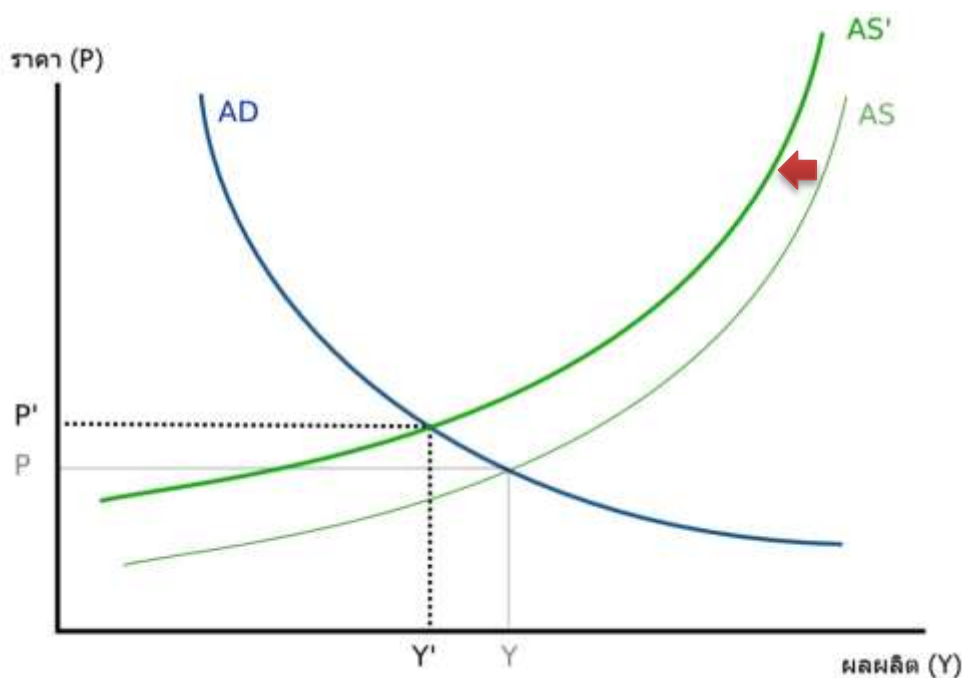
อัตราเงินเฟ้อ (Inflation) เป็นการวัดการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภคในปัจจุบัน เปรียบเทียบดัชนีราคาผู้บริโภคในช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา ซึ่งจะสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าโดยรวมในตะกร้าสินค้า อัตราเงินเฟ้อในแต่ละเดือนจะเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการในตะกร้าสินค้า โดยจะเปลี่ยนแปลงมากหากราคาสินค้าที่มีน้ำหนักมากในตะกร้าสินค้านั้นมีราคาเปลี่ยนแปลงไปมาก

ภาวะเงินเฟ้อ หมายถึง การที่ระดับราคาของสินค้าหรือการบริการในช่วงระยะเวลาหนึ่งมีราคาสูงขึ้นเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง โดยอัตราการเพิ่มขึ้นมีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคของประชาชน คือถ้าเพิ่มขึ้นในอัตราเล็กน้อยจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการผลิตของผู้ประกอบการและการบริโภคของประชาชน เนื่องจากราคาขายที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ผู้ผลิตได้กำไรจากการขายเพิ่มขึ้น ขณะที่ต้นทุนเพิ่มขึ้นไม่มากนักจึงจูงใจให้ผู้ประกอบการผลิตสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น ส่วนประชาชนเมื่อเห็นราคาสินค้ามีการปรับตัวเพิ่มขึ้นก็จะมีแรงจูงใจในการบริโภคเนื่องจากคาดการณ์ว่าราคาสินค้าในอนาคตยังมีแนวโน้มที่จะปรับตัวเพิ่มขึ้นไปต่อเนื่อง จึงเลือกที่จะบริโภคเพิ่มขึ้นในปัจจุบันแทน แต่ถ้าหากราคาสินค้าและบริการมีอัตราการเพิ่มขึ้นในอัตราสูงก็จะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ โดยเฉพาะจะส่งผลกระทบต่อค่าครองชีพของประชาชนให้ปรับตัวสูงขึ้น ทำให้การบริโภคชะลอตัวลงอย่างรุนแรง เป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ขณะที่ต้นทุนของสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้นก็จะทำให้ผู้ประกอบการผลิตสินค้านั้นลดลงเนื่องจากกำไรที่ได้จากการขายลดน้อยลง

สาเหตุของการเกิดอัตราเงินเฟ้อสามารถแบ่งได้ออกเป็น ๒ สาเหตุหลักด้วยกันคือ

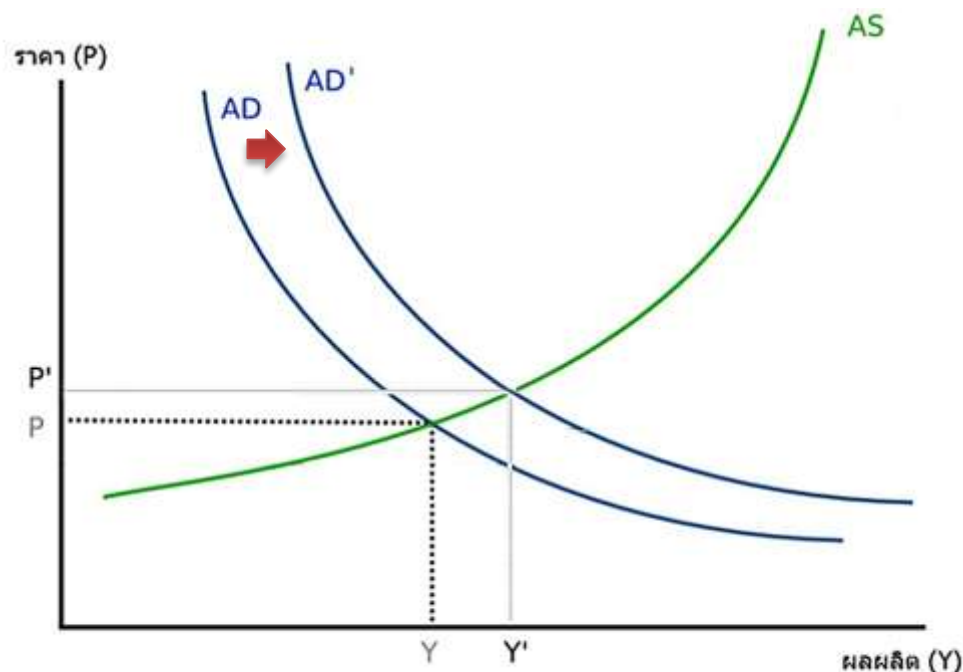
๑. เงินเฟ้อประเภทต้นทุนเพิ่ม (Cost-Push Inflation) เกิดจากการที่ต้นทุนในการผลิตสินค้าและบริการปรับตัวเพิ่มขึ้นต่อเนื่องโดยผู้ผลิตไม่มีทางเลือกในการใช้วัตถุดิบใดเพื่อการผลิตทดแทนได้ จนส่งผลให้ผู้ผลิตต้องปรับราคาสินค้าเพิ่มขึ้น โดยสาเหตุของต้นทุนที่เพิ่มขึ้นอาจมาจาก การเพิ่มขึ้นของค่าจ้างแรงงาน ราคาวัตถุดิบนำเข้าที่ปรับตัวสูงขึ้นทั้งจากราคาในตลาดโลกที่ปรับเพิ่มขึ้นและอัตราแลกเปลี่ยนที่อ่อนค่าลง รวมถึงภัยพิบัติจากธรรมชาติก็มีส่วนผลักดันราคาวัตถุดิบให้ปรับตัวสูงขึ้นได้ ทั้งนี้สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของราคาได้ดังภาพแสดงอุปสงค์มวลรวมและอุปทานมวลรวม ในสถานการณ์ปกติเส้นอุปสงค์มวลรวม (Aggregate Demand : AD) และเส้นอุปทานมวลรวม (Aggregate Supply : AS) ตัดกันที่จุดสมดุล Y และ P ต่อมาเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงอุปทานรวมลดลงอย่างทันที (Supply Shock) ต้นทุนในการผลิตปรับตัวสูงขึ้นจะทำให้เส้นอุปทานมวลรวมเลื่อนไปทางซ้ายมือของเส้นเดิม และตัดกับเส้นอุปสงค์รวมที่สมดุลใหม่ในตำแหน่ง Y' และ P' โดยผลผลิตลดลงแต่ราคาปรับตัวสูงขึ้น จึงทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้น

รูปที่ ๑ แผนภาพแสดงอุปสงค์มวลรวมและอุปทานมวลรวม กรณี การเกิดอัตราเงินเฟ้อประเภทต้นทุนเพิ่ม (Cost-Push Inflation)

๒. เงินเฟ้อประเภทอุปสงค์เกิน (Demand-Pull Inflation) โดยสาเหตุของเงินเฟ้อชนิดนี้เกิดจากการที่ความต้องการมวลรวมมีมากกว่าผลผลิตมวลรวม ซึ่งอาจจะเกิดจากการที่ประชาชนมีความต้องการใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเนื่องจากรายได้เพิ่มขึ้น และลดการออมทรัพย์ลง หรือเอกชนแข่งขันกันลงทุนเพิ่มขึ้นทำให้มีความต้องการต้องใช้สินค้าเพิ่มขึ้น หรือเกิดจากภาครัฐดำเนินมาตรการทางการคลัง เช่น รัฐบาลใช้จ่ายซื้อสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น รวมทั้งการลดภาษีที่เรียกเก็บจากประชาชน เป็นต้น โดยเฉพาะถ้าหากขณะนั้นการผลิตอยู่ในระดับเต็มศักยภาพไม่สามารถเพิ่มการผลิตได้อีกจะทำให้เกิดเงินเฟ้อที่เรียกว่าเงินเฟ้อที่แท้จริง (True Inflation) ขึ้น ทั้งนี้สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของราคาได้ดังภาพแสดงอุปสงค์มวลรวมและอุปทานมวลรวม ในสถานการณ์ปกติเส้นอุปสงค์มวลรวม (Aggregate Demand : AD) และเส้นอุปทานมวลรวม (Aggregate Supply : AS) ตัดกันที่จุดสมดุล Y และ P ต่อมาเมื่อเกิดการแปลงของอุปสงค์ที่เพิ่มขึ้นในสินค้าและบริการ ทำให้เส้นอุปสงค์รวมเลื่อนระดับไปทางขวามือของเส้นเดิม จึงตัดกับเส้นอุปทานรวมที่สมดุลใหม่ในตำแหน่ง Y' และ P' โดยในกรณีนี้จะได้ทั้งผลผลิตรวมและราคาที่มีค่าเพิ่มขึ้น จึงทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้น ต่างกับเงินเฟ้อประเภทต้นทุนเพิ่มที่ได้ผลผลิตรวมลดลง

รูปที่ ๒ : แผนภาพแสดงอุปสงค์มวลรวมและอุปทานมวลรวม กรณี การเกิดอัตราเงินเฟ้อประเภทอุปสงค์เกิน (Demand-Pull Inflation)

๓. ผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภาวะเงินเฟ้อส่งผลกระทบต่อการใช้บริโภคและการลงทุนของภาคเอกชน ทำให้การขยายตัวของเศรษฐกิจประเทศเหล่านั้นชะลอตัวลง การศึกษาของ ปีติ (๒๕๔๕) ได้ศึกษาภาวะเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศตัวอย่างทั้งสิ้น ๑๖๑ ประเทศ แบ่งเป็นประเทศที่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ๑๓๓ ประเทศ และประเทศที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Transition Economies) ๒๘ ประเทศพบว่าในทุกๆ ประเทศมักจะมีคามยาวนานของภาวะเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นโดยเฉลี่ยประมาณ ๓ ถึง ๔ ปี นอกจากนั้นยังได้ศึกษาภาวะเงินเฟ้อสูงมาก^๑ (Very High Inflation) โดยพบว่าประเทศที่เกิดภาวะเช่นนี้ขึ้นทั้งสิ้น ๓๗ ประเทศ และทั้งหมดเป็นประเทศที่อยู่ในทวีปอเมริกาใต้ และทวีปแอฟริกา โดยระยะเวลาที่เกิดขึ้นแตกต่างกันไป อยู่ในช่วงตั้งแต่ ๑๒ เดือน จนถึง ๒๐๘ เดือน ซึ่งกรณีที่ยาวนานสุดเกิดขึ้นในประเทศอาร์เจนตินา และในระดับมหภาคยังพบว่าภาวะเงินเฟ้อจะนำมาซึ่งความตกต่ำทางเศรษฐกิจ

^๑ ภาวะเงินเฟ้อสูงมาก (Very High Inflation) คือภาวะที่ระดับราคาเฉลี่ย ๑๒ เดือนเพิ่มสูงขึ้นเกินกว่าร้อยละ ๑๐๐ ขณะที่ภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรง (Hyper Inflation) ตามคำจำกัดความของ Phillip Cagan (๑๙๕๖) หมายถึง การที่ระดับราคาสินค้าโดยเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นเกินกว่า ร้อยละ ๕๐ ต่อเดือน

อัตราเงินเฟ้อเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับตัวแปรทางเศรษฐกิจอื่นๆ หลายตัวแปร ดังเช่นงานวิจัยของ ปิยะวงศ์ (๒๕๕๒) ที่ศึกษาการตอบสนองของเงินเฟ้อจากตัวแปรทางเศรษฐกิจต่างๆ หลังการใช้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อของประเทศไทย โดยใช้แบบจำลอง Vector Autoregressive (VAR) พบว่า การตอบสนองของเงินเฟ้อต่ออัตราดอกเบี้ยตลาดซื้อคืนพันธบัตร ๑ วัน อยู่ในระดับต่ำ และมีผลเพียงระยะสั้นประมาณ ๓-๕ เดือน และตัวแปรที่มีผลกระทบต่อเงินเฟ้อมากที่สุดคือ ดัชนีค่าเงินบาทแท้จริง แต่ผลกระทบเป็นระยะสั้นเพียงแค่เดือนแรกเท่านั้น

การใช้นโยบายการเงินในการรักษาเสถียรภาพด้านราคา และดูแลเงินเฟ้อเริ่มต้นขึ้นในปี ๒๕๔๓ หลังประเทศไทยดำเนินนโยบายการเงินโดยการกำหนดกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ กอบศักดิ์ และเมทินี (๒๕๔๓) ได้ศึกษาถึงช่องทางการส่งผ่านนโยบายการเงิน ว่าสามารถแบ่งออกได้เป็น ๕ ช่องทางใหญ่ๆ คือ ช่องทางอัตราดอกเบี้ย ช่องทางสินเชื่อ ช่องทางราคาหลักทรัพย์และราคาของตราสารหนี้ ช่องทางการคาดการณ์ภาวะเศรษฐกิจของประชาชน และช่องทางอัตราแลกเปลี่ยน โดยเป้าหมายสูงสุดของการดำเนินนโยบายการเงินคือการควบคุมอัตราการเจริญเติบโตของประเทศ ปริมาณการผลิต และอัตราเงินเฟ้อ

๔. แบบจำลอง VAR Model

แบบจำลอง VAR Model เป็นแบบจำลองทางเศรษฐมิติที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ โดยไม่ทราบรูปแบบความสัมพันธ์ของตัวแปรมาก่อนล่วงหน้าแต่ใช้ข้อมูลในอดีตของตัวแปรเหล่านั้นมาหาความสัมพันธ์กัน โดยตัวแปรภายใน (Endogenous Variable) หนึ่งตัว จะขึ้นอยู่กับค่าในอดีตของตัวแปรและตัวแปรภายในตัวอื่น ๆ และค่าในปัจจุบันของตัวแปรภายนอก เนื่องจากไม่ทราบรูปแบบความสัมพันธ์ของตัวแปรมาก่อนล่วงหน้า และสามารถใช้เทคนิค Impulse Response Function เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นของตัวแปรได้อีกด้วย แบบจำลองชนิดนี้จึงเป็นที่นิยมใช้กันโดยทั่วไป โดยเราสามารถเขียนสมการในรูปเมทริกซ์ได้ดังนี้

$$\begin{bmatrix} y_{1,t} \\ y_{2,t} \\ \vdots \\ y_{k,t} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} c_1 \\ c_2 \\ \vdots \\ c_k \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} a_{1,1}^1 & a_{1,2}^1 & \cdots & a_{1,k}^1 \\ a_{2,1}^1 & a_{2,2}^1 & \cdots & a_{2,k}^1 \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{k,1}^1 & a_{k,2}^1 & \cdots & a_{k,k}^1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} y_{1,t-1} \\ y_{2,t-1} \\ \vdots \\ y_{k,t-1} \end{bmatrix} + \cdots + \begin{bmatrix} a_{1,1}^p & a_{1,2}^p & \cdots & a_{1,k}^p \\ a_{2,1}^p & a_{2,2}^p & \cdots & a_{2,k}^p \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{k,1}^p & a_{k,2}^p & \cdots & a_{k,k}^p \end{bmatrix} \begin{bmatrix} y_{1,t-p} \\ y_{2,t-p} \\ \vdots \\ y_{k,t-p} \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} e_{1,t} \\ e_{2,t} \\ \vdots \\ e_{k,t} \end{bmatrix}$$

โดย $Y_{k,t}$ = ตัวแปรภายใน (Endogenous Variables)

k = จำนวนตัวแปรภายใน

P = จำนวน Lag Period

C = ค่าคงที่ (Constant Term)

a , Π = ค่าสัมประสิทธิ์ (Coefficients)

e_t , ε_t = ค่าความคลาดเคลื่อนทางเศรษฐมิติ

ยกตัวอย่างเช่น VAR(2) สามารถเขียนได้อยู่ในรูปสมการเมทริกซ์ดังนี้

$$\begin{pmatrix} y_{1t} \\ y_{2t} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} c_1 \\ c_2 \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} \pi_{11}^1 & \pi_{12}^1 \\ \pi_{21}^1 & \pi_{22}^1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} y_{1t-1} \\ y_{2t-1} \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} \pi_{11}^2 & \pi_{12}^2 \\ \pi_{21}^2 & \pi_{22}^2 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} y_{1t-2} \\ y_{2t-2} \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} \varepsilon_{1t} \\ \varepsilon_{2t} \end{pmatrix}$$

๕) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

การศึกษาจะชี้ให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดอัตราเงินเฟ้อในประเทศไทย ซึ่งจะทำให้กระทรวงการคลัง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีแนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดนโยบายเพื่อดูแลอัตราเงินเฟ้อ ไม่ให้มีความผันผวน และปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว นำมาซึ่งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนและมีเสถียรภาพ นอกจากนี้ยังช่วยให้การดำเนินนโยบายเพื่อดูแลอัตราเงินเฟ้อของหน่วยงานภาครัฐและนโยบายการเงินมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาเงินเฟ้อได้ดีทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

บทที่ ๒ : อัตราเงินเฟ้อของประเทศไทย

๑) องค์ประกอบอัตราเงินเฟ้อทั่วไป

อัตราเงินเฟ้อทั่วไปของประเทศไทยคำนวณมาจากดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป ซึ่งถูกจัดทำขึ้นและเผยแพร่โดยสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ในการจัดทำดัชนีราคานี้จะมีการสำรวจราคาสินค้าและบริการทั่วประเทศจำนวน ๔๑๗ รายการครอบคลุมหมวดอาหารและเครื่องดื่ม เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า เคหสถาน การตรวจรักษาและบริการส่วนบุคคล พาหนะ การขนส่งและการสื่อสาร การบันเทิง การอ่าน การศึกษาและการศาสนา ยาสูบและเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ ซึ่งสามารถสะท้อนราคาของสินค้าและบริการที่ประชาชนทั้งประเทศบริโภคได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันปีฐานที่ใช้ในการคำนวณคือปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นปีที่ใช้สำหรับคำนวณน้ำหนักรายการสินค้าและบริการที่อยู่ในตะกร้าสินค้า ซึ่งมีความทันสมัยใกล้เคียงกับรูปแบบในการบริโภคของครัวเรือนในปัจจุบันมากที่สุด สินค้าสำคัญทั้ง ๔๑๗ รายการในตะกร้าเงินเฟ้อสามารถแบ่งแยกออกได้เป็น ๗ หมวดหลักคือ

ตารางที่ ๑ : หมวดสินค้าและบริการในตะกร้าเงินเฟ้อและน้ำหนักในแต่ละหมวด

หมวดสินค้าและบริการในตะกร้าเงินเฟ้อ

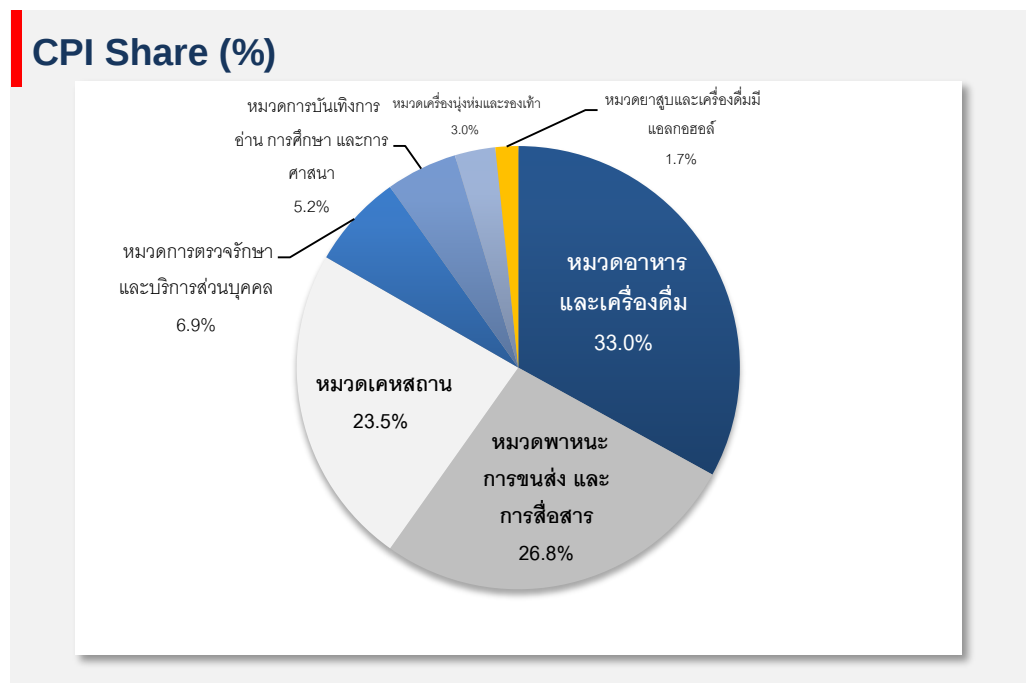
หมวด	น้ำหนัก
๑.หมวดอาหารและเครื่องดื่ม	๓๓.๐
๒.หมวดพาหนะ การขนส่ง และการสื่อสาร	๒๖.๘
๓.หมวดเคหสถาน	๒๓.๕
๔.หมวดการตรวจรักษาและบริการส่วนบุคคล	๖.๙
๕.หมวดการบันเทิงการอ่านการศึกษา และการศาสนา	๕.๒
๖.หมวดเครื่องนุ่งห่มและรองเท้า	๓.๐
๗.หมวดยาสูบและเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์	๑.๗
รวมทั้งหมด	๑๐๐.๐

ที่มา : สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

หมวดสินค้าที่มีน้ำหนักมากที่สุดในตะกร้าเงินเฟ้อทั่วไปคือสินค้าในหมวดอาหารและเครื่องดื่ม โดยมีน้ำหนักถึงร้อยละ ๓๓.๐ ของสินค้าทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าคนไทยส่วนใหญ่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคอาหารอยู่ในระดับสูง การเปลี่ยนแปลงของราคาอาหารและเครื่องดื่มจึงอาจส่งผลกระทบต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของอัตราเงินเฟ้อได้มากกว่าสินค้าในหมวดอื่นๆ สินค้าหลักที่อยู่ในหมวดอาหารและเครื่องดื่มประกอบไปด้วยข้าว แป้งและผลิตภัณฑ์จากแป้ง เนื้อสัตว์ เป็ดไก่และสัตว์น้ำ ไข่และผลิตภัณฑ์นม ผักและผลไม้ เครื่องประกอบอาหาร และเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งราคาสินค้าเหล่านี้ล้วนมีการเคลื่อนไหวของราคาที่ค่อนข้างผันผวน เนื่องจากความยืดหยุ่นของอุปทานต่อราคามีค่าสูง ในช่วงที่สินค้ามีการขาดแคลนไม่ว่าจะมาจากสาเหตุสภาพอากาศที่ผิดปกติ หรือโรคระบาด

จะพบว่าราคาของสินค้าเหล่านี้ปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเนื่องจากเป็นสินค้าที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน ประกอบกับสินค้าทดแทนก็มีปริมาณจำกัดไม่เพียงพอต่อการบริโภค

รูปที่ ๓ : น้ำหนักของสินค้าต่างๆในอัตราเงินเฟ้อทั่วไป

ที่มา : สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

สินค้าที่มีน้ำหนักเป็นอันดับ ๒ คือหมวดพาหนะ การขนส่ง และการสื่อสาร มีน้ำหนักร้อยละ ๒๖.๘ ของสินค้าทั้งหมด ซึ่งเป็นหมวดที่มีความสำคัญและส่งผลให้เกิดอัตราเงินเฟ้อในช่วงเวลาต่างๆ ในอดีตหลายช่วงเวลาด้วยกัน เนื่องจากสินค้าหลักในหมวดนี้คือ น้ำมันเชื้อเพลิง มีราคาเคลื่อนไหวค่อนข้างผันผวนตามราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก โดยเฉพาะในช่วงที่อุปทานน้ำมันดิบตึงตัวจะส่งผลให้ราคาน้ำมันดิบปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อต้นทุนในการผลิตของโรงกลั่น ผู้ผลิตจึงจำเป็นต้องปรับราคาขายปลีกน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศเพิ่มขึ้น และกดดันต่ออัตราเงินเฟ้อในที่สุด นอกจากนั้นค่าใช้จ่ายในหมวดนี้ยังประกอบไปด้วย ค่าโดยสารสาธารณะ การสื่อสาร และยานพาหนะ ซึ่งประชาชนกลุ่มที่มีรายได้ปานกลาง (Middle Income) จะมีการบริโภคสินค้ากลุ่มนี้ในสัดส่วนที่สูง ส่วนสินค้าที่มีน้ำหนักเป็นอันดับ ๓ คือหมวดเคหสถานมีน้ำหนักร้อยละ ๒๓.๕ ของสินค้าทั้งหมด โดยค่าใช้จ่ายหลักในหมวดนี้ได้แก่ ค่าที่พักอาศัย ประเภทค่าเช่า ซึ่งมีราคาค่อนข้างคงที่และไม่มีการเปลี่ยนแปลงผันผวนมากนัก จึงไม่ส่งผลกระทบต่ออัตราเงินเฟ้อมากเหมือนในหมวดอื่นๆ ส่วนหมวดที่เหลืออีก ๔ หมวด ได้แก่หมวดการตรวจรักษาและบริการส่วนบุคคล หมวดการบันเทิง การอ่าน การศึกษา และการศาสนา หมวดเครื่องนุ่งห่มและรองเท้า และหมวดยาสูบและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีน้ำหนักไม่มากเหมือนใน ๓ หมวดแรก คือมีน้ำหนักเพียงร้อยละ ๖.๙ ๕.๒ ๓.๐ และ ๑.๗ ตามลำดับ และเป็นกลุ่มที่ราคาไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก

๒) อัตราเงินเฟ้อของไทยในช่วงต่างๆ

๑. ความรุนแรงของปัญหาเงินเฟ้อในประเทศไทย

ในการเปรียบเทียบว่าอัตราเงินเฟ้อในช่วงใดทำให้เกิดปัญหาต่อระบบเศรษฐกิจหรือไม่นั้น ตามหลักสากลสามารถจำแนกความรุนแรงของภาวะเงินเฟ้อได้เป็น ๓ ระดับคือ

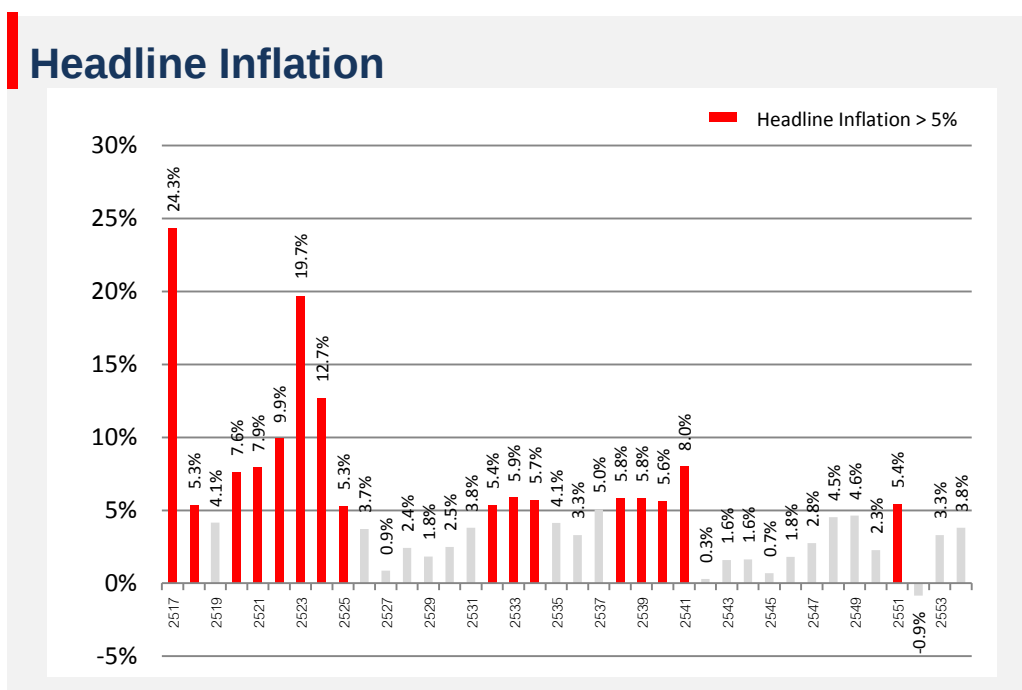
๑. เงินเฟ้ออย่างอ่อน คือ อัตราเงินเฟ้อที่ไม่เกินร้อยละ ๕ ถือว่าเป็นภาวะปกติที่ทำให้ผู้บริโภคมีความต้องการในการบริโภค เนื่องมาจากราคาสินค้าที่เพิ่มขึ้นในระดับน้อยจะทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจในการบริโภคในวันนี้แทนที่จะบริโภคในปีหน้าที่ราคาสินค้าปรับตัวเพิ่มขึ้นไปแล้ว ขณะที่ผู้ประกอบการก็มีแรงจูงใจในการผลิตสินค้าและบริการเนื่องจากสามารถจำหน่ายสินค้าได้ในราคาที่สูงขึ้น

๒. เงินเฟ้อระดับปานกลาง คือ อัตราเงินเฟ้อที่อยู่ในช่วงร้อยละ ๕ - ๒๐ ถือเป็นระดับที่ทำให้เกิดปัญหาเงินเฟ้อ การบริโภคของประชาชนได้รับผลกระทบจากราคาสินค้าและบริการที่ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น รายได้ของประชาชนไม่สามารถปรับเพิ่มขึ้นทันกับการเพิ่มขึ้นของราคาได้ ขณะที่ผู้ผลิตสินค้าและบริการก็ได้รับผลกระทบจากต้นทุนในการผลิตที่ปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างมาก ทำให้ต้องชะลอหรือหยุดการผลิตลงในที่สุด

๓. เงินเฟ้ออย่างรุนแรง คือ อัตราเงินเฟ้อที่มากกว่าร้อยละ ๒๐ ซึ่งถือว่าเป็นวิกฤติเงินเฟ้อ ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ระดับราคาสินค้าและบริการปรับตัวสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดด ค่าของเงินลดไปอย่างรวดเร็ว อำนาจซื้อของประชาชนหดหาย ผู้ผลิตสินค้าและบริการไม่สามารถจำหน่ายสินค้าและบริการที่ผลิตออกมาได้ ส่งผลกระทบในวงกว้างต่อระบบเศรษฐกิจ จนทำให้เศรษฐกิจถดถอยได้

สำหรับประเทศไทยพบว่าในช่วงระยะเวลา ๔๐ ปีที่ผ่านมาคือตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ - ๒๕๕๕ มีปีที่เกิดปัญหาเงินเฟ้อขึ้นอยู่หลายช่วงด้วยกันดังแสดงในรูปที่ ๔

รูปที่ ๔ : อัตราเงินเฟ้อทั่วไปในปีปกติและปีที่เกิดปัญหาเงินเฟ้อ

ที่มา : สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

จากรูปที่ ๒ จะเห็นว่าปีที่ระดับอัตราเงินเฟ้อเกินร้อยละ ๕ ซึ่งถือว่าเป็นปีที่เกิดปัญหาเงินเฟ้อขึ้นมีอยู่ด้วยกัน ๕ ช่วงเวลา ดังแสดงในตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ : ช่วงปีที่เกิดปัญหาเงินเฟ้อขึ้นในประเทศไทย

Inflation Year			
ช่วงที่	ปี	อัตราเงินเฟ้อ (ร้อยละ)	ระยะเวลา (ปี)
๑	๒๕๑๗-๒๕๑๘	๕.๓-๒๔.๓	๒
๒	๒๕๒๐-๒๕๒๕	๕.๓-๑๙.๗	๖
๓	๒๕๓๒-๒๕๓๔	๕.๔-๕.๙	๓
๔	๒๕๓๘-๒๕๔๑	๕.๖-๘.๐	๔
๕	๒๕๕๑	๕.๔	๑

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ในช่วงที่ ๑ ที่เกิดปัญหาเงินเฟ้อคือช่วงปี ๒๕๑๗-๒๕๑๘ มีระยะเวลาของปัญหาไม่นาน โดยมีระยะเวลาเพียง ๒ ปี สาเหตุหลักเกิดมาจากราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในช่วงปีดังกล่าว เนื่องจากวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งแรกของโลก ซึ่งเป็นผลจากสงครามระหว่างอิสราเอลและประเทศในกลุ่มอาหรับ หรือที่เรียกว่า Yom Kippur War จากเหตุการณ์นี้ ประเทศในกลุ่มโอเปคได้รวมตัวกันประท้วงสหรัฐอเมริกาที่สนับสนุนอิสราเอลในสงครามดังกล่าว ด้วยการงดขายน้ำมันให้กับสหรัฐอเมริกา ทางสหรัฐฯ จึงได้มีการสะสมน้ำมันเพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน ส่งผลให้ราคาน้ำมันในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้นจากการขาดแคลนอุปทานและความกังวลของสงคราม จากเหตุการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้อในระดับสูงขึ้นทั่วโลกจากต้นทุนด้านน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้น รวมถึงประเทศไทยอัตราเงินเฟ้อได้ทะยานขึ้นสู่ระดับร้อยละ ๒๔.๓ ในปี ๒๕๑๗ ซึ่งถือว่าเป็นระดับสูงสุดในประวัติศาสตร์

ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อเพิ่มสูงขึ้นทั่วโลกในช่วงปี ๒๕๑๗ - ๒๕๑๘ หลายประเทศได้มีมาตรการแก้ไขปัญหาภาวะเงินเฟ้อ โดยส่วนใหญ่ประเทศอุตสาหกรรมเลือกที่จะใช้มาตรการทางการเงินและการคลังแบบตึงตัว ทำให้ปริมาณเงินลดลงในระบบเศรษฐกิจ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาด้านภาวะเงินเฟ้อ อย่างไรก็ตาม จากการจัดทำนโยบายดังกล่าวไม่ได้ทำให้ภาวะเงินเฟ้อปรับลดลงมากนัก ข้ำร้ายยังส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจหดตัวลง และอัตราว่างงานปรับตัวขึ้นสู่ระดับสูง ทำให้เกิดสถานการณ์ที่เรียกว่า ภาวะชะงักงันที่มีเงินเฟ้อ (Stagflation^๒) ขึ้นเป็นครั้งแรกในโลก

ช่วงที่ ๒ ที่เกิดปัญหาเงินเฟ้อคือช่วงปี ๒๕๒๐-๒๕๒๕ ครึ่งนี้ปัญหาเงินเฟ้อเป็นผลสืบเนื่องมาจากทั้งเงินเฟ้อประเภทอุปสงค์เกิน (Demand-Pull Inflation) และเงินเฟ้อประเภทต้นทุนเพิ่ม (Cost-Push Inflation) โดยในช่วงปี ๒๕๒๐-๒๕๒๑ เป็นช่วงที่เศรษฐกิจไทยสามารถขยายตัวได้ดี วัดได้จากอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริง (Real GDP Growth) ในปี ๒๕๒๐ และ ๒๕๒๑ ที่ขยายตัวสูงถึงร้อยละ ๙.๘๖ และ ๙.๘๘ ตามลำดับ ประกอบกับตลาดหลักทรัพยากรก็มีความร้อนแรง มีการซื้อขายกันมากทั้งมูลค่าและปริมาณ ทำให้ราคาปรับตัวเพิ่มขึ้นสูงมาก นับเป็นอีกตัวชี้วัดที่สะท้อนสภาพเศรษฐกิจในช่วงดังกล่าวได้เป็นอย่างดี จากสถานการณ์ข้างต้น ส่งผลให้เกิดอัตราเงินเฟ้อประเภทอุปสงค์เกินขึ้น อัตราเงินเฟ้อของไทยในช่วงนั้นจึงขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ ๗.๖ และ ๗.๙ ในปี ๒๕๒๐ และ ๒๕๒๑ ตามลำดับ ต่อมาในปี ๒๕๒๒ และ ๒๕๒๓ อัตราเงินเฟ้อของไทยได้พุ่งสูงขึ้นอย่างมากที่ร้อยละ ๙.๙ และ ๑๙.๗ ตามลำดับ โดยมีสาเหตุหลักมาจากการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันดิบ เนื่องจากการปฏิวัติทางการเมืองของอิหร่านในปี ๒๕๒๒ และสงครามระหว่างอิรักและอิหร่านในปี ๒๕๒๓ ซึ่งทำให้เกิดความกังวลต่ออุปทานน้ำมัน สงครามและความเปลี่ยนแปลงในตะวันออกกลาง สร้างแรงกดดันต่ออัตราเงินเฟ้อประเภทต้นทุนเพิ่ม จนเกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้นทั่วโลก ทำให้เศรษฐกิจชะลอตัว อัตราว่างงานพุ่งสูงขึ้น และเศรษฐกิจโลกเผชิญกับภาวะชะงักงันที่มีเงินเฟ้อ (Stagflation) อีกครั้ง ปัญหาเงินเฟ้อของไทยยังลุกลามต่อเนื่องไปถึงปี ๒๕๒๔ และ ๒๕๒๕ โดยอัตราเงินเฟ้อยังอยู่ใน

^๒ Stagflation คือสถานการณ์ที่ระบบเศรษฐกิจชะลอตัวควบคู่ไปกับอัตราเงินเฟ้อที่ขยายตัว ส่งผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจเนื่องจากรายได้ของประชาชนลดลง ในขณะที่ต้นทุนค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้นผ่านระดับราคาสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้น

ระดับสูงที่ร้อยละ ๑๒.๗ และ ๕.๓ ตามลำดับ เนื่องจากราคาน้ำมันดิบที่ยังคงอยู่ในระดับสูง ประกอบกับการประกาศลดค่าเงินบาทลงถึงสองครั้ง จาก ๒๐.๗๘ บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ไปอยู่ที่ ๒๑.๐๐ บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ และครั้งที่สองปรับลดค่าเงินบาทไปอยู่ที่ ๒๓.๐๐ บาทต่อเหรียญสหรัฐ การปรับลดค่าเงินบาทถึงสองครั้งได้ส่งผลให้ราคาสินค้านำเข้าปรับตัวสูงขึ้น โดยเฉพาะราคาน้ำมันดิบเมื่อแปลงเป็นในรูปเงินบาทมีราคาสูงขึ้นมาก ส่งผลให้ราคาขายปลีกน้ำมันเชื้อเพลิงสำเร็จรูปที่อยู่ในระดับสูงอยู่แล้วเพิ่มสูงขึ้นไปอีก อัตราเงินเฟ้อจึงขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง

ช่วงที่ ๓ ในช่วงปี ๒๕๓๒-๒๕๓๔ เศรษฐกิจไทยขยายตัวได้ในระดับสูงอยู่ในช่วงร้อยละ ๘.๖ - ๑๒.๒ เนื่องจากได้รับอานิสงส์จากเศรษฐกิจของโลกที่ขยายตัวในอัตราเร่ง ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายที่ส่งเสริมการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างเต็มที่ นับเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ มีการเก็งกำไรในภาคอสังหาริมทรัพย์อย่างมาก ราคาที่ดินและทรัพย์สินปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดอุปสงค์เทียมขึ้น เศรษฐกิจเติบโตมากกว่าความเป็นจริง สถานการณ์เช่นนี้ทำให้อัตราเงินเฟ้อปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วมาอยู่ที่ร้อยละ ๕.๔-๕.๙ นอกจากนี้ ในช่วงปี ๒๕๓๓ ยังได้เกิดสงครามอ่าวเปอร์เซีย (Gulf war) ระหว่างอิรักและคูเวตขึ้น ทำให้ราคาน้ำมันปรับเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก เป็นการซ้ำเติมภาวะเงินเฟ้อให้มากขึ้นกว่าเดิม เรียกได้ว่า ภาวะเงินเฟ้อในช่วงนี้ เป็นเงินเฟ้อที่มาจากทั้งต้นทุนเพิ่ม (Cost-Push Inflation) และอุปสงค์เกิน (Demand-Pull Inflation) อย่างไรก็ดี ช่วงดังกล่าวไม่มีการออกมาตรการเพื่อบรรเทาผลกระทบจากเงินเฟ้อมากนัก เนื่องจากรายได้ของประชาชนที่อยู่ในระดับสูง จึงเพียงพอต่อการจับจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน

ช่วงที่ ๔ ในปี ๒๕๓๘-๒๕๔๑ เป็นช่วงที่เศรษฐกิจไทยต้องเผชิญปัญหาฟองสบู่แตก จนลุกลามเป็นวิกฤติเศรษฐกิจทั่วภูมิภาค ค่าเงินบาทถูกโจมตีจนต้องปล่อยลอยตัวค่าเงินเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๐ ธุรกิจมากมายต้องปิดกิจการ อัตราว่างงานเพิ่มสูงขึ้น นับเป็นวิกฤติครั้งเลวร้ายที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย การประกาศลอยตัวค่าเงินบาท ทำให้ค่าเงินบาทลดลงมากกว่าเท่าตัว ส่งผลกระทบรุนแรงต่อต้นทุนการทำธุรกรรมทางการเงินระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการกู้ยืมเงินในสกุลดอลลาร์สหรัฐ ราคาสินค้านำเข้าปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดด โดยเฉพาะราคาน้ำมันเชื้อเพลิง สร้างแรงกดดันต่ออัตราเงินเฟ้อเป็นอย่างมาก พบว่าอัตราเงินเฟ้อปรับตัวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๕.๘ ในปี ๒๕๓๘ ขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ ๘.๐ ในปี ๒๕๔๑ เกิดปัญหาทั้งอัตราเงินเฟ้อสูงและเศรษฐกิจที่หดตัวไปพร้อมๆ กัน

ช่วงที่ ๕ ในปี ๒๕๔๑ ได้เกิดปัญหาเงินเฟ้อขึ้นในช่วงสั้นๆ โดยมีสาเหตุหลักมาจากราคาน้ำมันดิบที่ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากการเก็งกำไรกันอย่างรุนแรงในตลาดโลกเก็งกำไรทำให้ราคาน้ำมันดิบปรับตัวพุ่งขึ้นสูงสุดเป็นประวัติการณ์ที่ ๑๔๐.๘ ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล ในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๔๑ ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตของสินค้าและบริการหลายประเภท รวมทั้งราคาขายปลีกน้ำมันเชื้อเพลิงก็ปรับเพิ่มขึ้นตาม เป็นผลให้อัตราเงินเฟ้อในปี ๒๕๔๑ เพิ่มขึ้นไปอยู่ที่ร้อยละ ๕.๔ อย่างไรก็ดีการเก็งกำไรในตลาดโลกเก็งกำไรเกิดขึ้นเพียงระยะเวลาสั้นๆ ในช่วงครึ่งแรกของปี ๒๕๔๑ แต่หลังจากนั้นเศรษฐกิจโลกได้เผชิญกับวิกฤติเศรษฐกิจครั้งร้ายแรงที่เริ่มต้นมาจากวิกฤติซับไพรม์ในประเทศสหรัฐฯ ทำให้นักเก็งกำไรเทขายน้ำมันดิบล่วงหน้าจนราคาลดลงอย่างรวดเร็ว ปัญหาเงินเฟ้อของไทยจึงคลี่คลายได้ในที่สุด

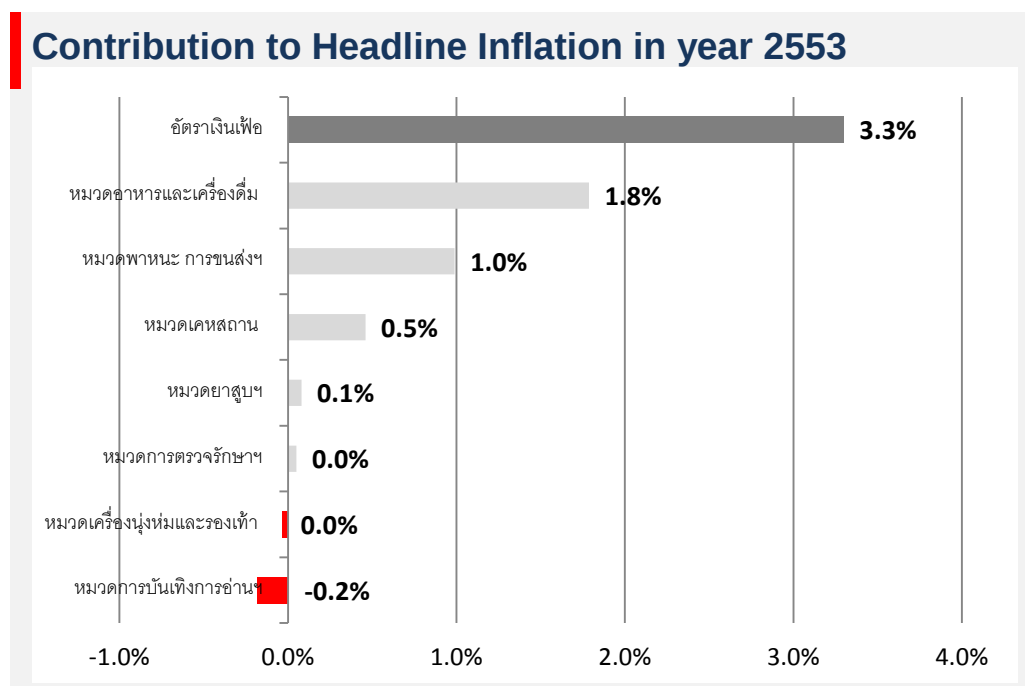
จึงสรุปได้ว่าประเทศไทยได้เผชิญกับปัญหาเงินเฟ้อมาแล้วในทุกระดับความรุนแรง ทั้งเงินเฟ้อระดับปกติ ระดับปานกลาง และระดับรุนแรง ระยะเวลาที่เกิดขึ้นก็มีระยะเวลาแตกต่างกันตามเหตุปัจจัยที่เป็นแรงกดดัน ทั้งนี้จะเห็นว่าส่วนใหญ่ปัจจัยจากภายนอกประเทศจะส่งผลกระทบให้เกิดอัตราเงินเฟ้อที่รุนแรงขึ้นในหลายครั้ง การควบคุมช่องทางการส่งผ่านของราคาและการออกมาตรการรองรับที่มีความพร้อมและทันการณ์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อไม่ให้ปัญหาอัตราเงินเฟ้อส่งผลกระทบรุนแรงจนส่งผลกระทบต่ออัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ

๒. แหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อ

ในการศึกษาแหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อ (Contribution to Inflation) จะทำให้เราทราบว่าเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นในแต่ละปีเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของสินค้าในหมวดใด ซึ่งจะทำให้ภาครัฐสามารถออกแบบมาตรการเพื่อรองรับและบรรเทาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ในการศึกษานี้ได้ทำการคำนวณแหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อตั้งแต่ช่วงก่อนดำเนินนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อและภายหลังดำเนินนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ ตั้งแต่ช่วงปี ๒๕๒๒-๒๕๕๔ เพื่อให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราเงินเฟ้อภายหลังการดำเนินนโยบายดังกล่าว

เพื่ออธิบายการแปลความหมายของแหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อให้ชัดเจนขึ้น ขอยกตัวอย่างการคำนวณแหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อในปี ๒๕๕๓ เป็นกรณีศึกษา เนื่องจากเป็นปีที่ปกติ ไม่มีเหตุการณ์หรือปัจจัยพิเศษที่ส่งผลกระทบต่ออัตราเงินเฟ้ออย่างรุนแรง พบว่า ในปี ๒๕๕๓ อัตราเงินเฟ้อของประเทศไทยอยู่ที่ร้อยละ ๓.๓ เมื่อแยกอัตราเงินเฟ้อออกมาเป็นหมวดต่างๆจะพบว่า หมวดที่เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดอัตราเงินเฟ้อในปี ๒๕๕๓ คือหมวดอาหารและเครื่องดื่ม โดยคิดเป็นแหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อถึงร้อยละ ๑.๘ จากทั้งหมดที่ร้อยละ ๓.๓ หรือคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ ๕๖.๗ ของเงินเฟ้อในปีนั้น รองลงมาคือหมวดยานพาหนะและขนส่ง โดยคิดเป็นแหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อร้อยละ ๑.๐ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๓๑.๔ ของเงินเฟ้อในปีนั้น ถัดมาคือหมวดเคหสถานโดยคิดเป็นแหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อร้อยละ ๐.๕ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๔.๖ ของเงินเฟ้อในปีนั้น ส่วนหมวดที่เหลืออีก ๔ หมวดส่งผลกระทบต่ออัตราเงินเฟ้อในปี ๒๕๕๓ เพียงเล็กน้อยเท่านั้น จากการวิเคราะห์ดังกล่าวก็จะทำให้ภาครัฐสามารถออกแบบนโยบายเพื่อดูแลอัตราเงินเฟ้อ โดยเน้นไปที่ราคาสินค้าใน ๓ หมวดแรกได้อย่างเหมาะสมต่อไป

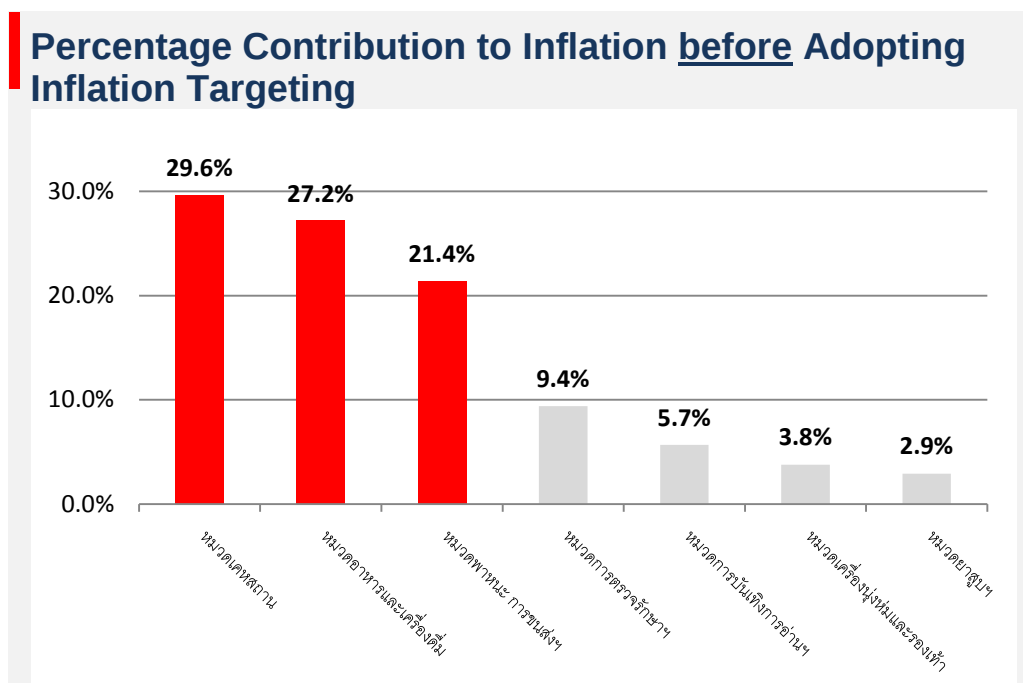
รูปที่ ๕ : แหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อ (Contribution to Inflation) ในปี ๒๕๕๓

ที่มา : สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ประมวลผลโดย สศค.

เช่นเดียวกับตัวอย่างข้างต้น การศึกษานี้ได้ทำการคำนวณหาแหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อในทุกปี ตั้งแต่ปี ๒๕๒๒-๒๕๕๔ และนำมาคำนวณค่าเฉลี่ยเพื่อหาสัดส่วนแหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อ (Percentage Contribution to Headline Inflation) ที่จะอธิบายได้ว่าหมวดใดส่งผลกระทบต่อเงินเฟ้อมากที่สุด ผลลัพธ์ที่ได้สามารถแสดงได้ดังในรูปที่ ๖ และรูปที่ ๗

รูปที่ ๘ : สัดส่วนแหล่งที่มาเฉลี่ยของอัตราเงินเฟ้อในช่วงก่อนดำเนินนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ (ปี ๒๕๒๒-๒๕๔๒)

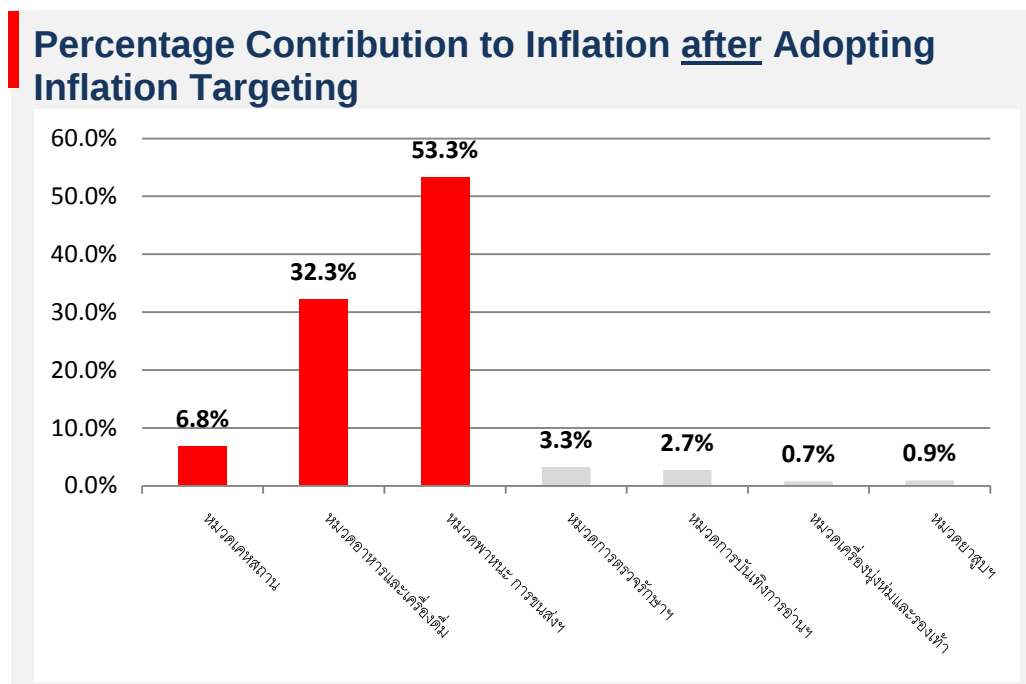

ที่มา : สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ประมวลผลโดย สศค.

พบว่าในช่วงก่อนดำเนินนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ (ปี ๒๕๒๒-๒๕๔๒) อัตราเงินเฟ้อของประเทศไทยมีสาเหตุหลักมาจากสินค้าและบริการใน ๓ หมวดสำคัญคือ หมวดเคสสถานมีสัดส่วนแหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อร้อยละ ๒๙.๖ หมวดอาหารและเครื่องดื่มมีสัดส่วนแหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อร้อยละ ๒๗.๒ และหมวดพาหนะ การขนส่งฯ มีสัดส่วนแหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อร้อยละ ๒๑.๔ ขณะที่ ๔ หมวดที่เหลือมีสัดส่วนแหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อไม่สูงมากนัก หลังจากนั้นเมื่อประเทศไทยได้เริ่มนำนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อมาใช้ โครงสร้างของสัดส่วนแหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยสัดส่วนแหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อในหมวดพาหนะ การขนส่งฯ มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ ๕๓.๓ และสัดส่วนแหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อในหมวดอาหารมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ ๓๒.๓ ขณะที่สัดส่วนแหล่งที่มาของอัตราเงินเฟ้อในหมวดเคสสถานซึ่งเดิมมีสัดส่วนเป็นอันดับที่ ๑ กลับมีสัดส่วนปรับลดลงมากจนเหลือเพียงร้อยละ ๖.๘ เนื่องมาจากในช่วงก่อนดำเนินนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ เป็นช่วงก่อนเกิดวิกฤตค่าเงินบาทเศรษฐกิจไทยขยายตัวได้ในระดับสูง มีการเก็งกำไรในที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ เกิดอุปสงค์เทียมในภาคอสังหาริมทรัพย์จนลูกกลามเป็นภาวะฟองสบู่ ราคาที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง รวมถึงค่าเช่าจึงปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี เป็นแรงกดดันให้เกิดอัตราเงินเฟ้อในหมวดเคสสถานขึ้น ต่อมาภายหลังประเทศไทยเผชิญวิกฤตค่าเงินบาท จึงมีการเปลี่ยนการดำเนินนโยบายการเงินใหม่โดยนำนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อมาใช้เพื่อรักษาเสถียรภาพของราคา ควบคุมดูแลอุปสงค์ไม่ให้ปรับตัวขึ้นรุนแรง

จนเป็นแรงกดดันต่ออัตราเงินเฟ้อ จากนโยบายดังกล่าวทำให้อุปสงค์เพิ่มขึ้นในภาคสังหาริมทรัพย์ ลดหายไป ประกอบกับหลังเกิดวิกฤติค่าเงินบาทภาคสังหาริมทรัพย์เป็นภาคที่ได้รับผลกระทบรุนแรงที่สุด นักเก็งกำไรจึงมีบทเรียนจากเหตุการณ์ครั้งนั้น

รูปที่ ๙ : สัดส่วนแหล่งที่มาเฉลี่ยของอัตราเงินเฟ้อในช่วงหลังดำเนินนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ (ปี ๒๕๔๓-๒๕๕๔)

ที่มา : สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ประมวลผลโดย สศค.

ในช่วงหลังดำเนินนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ อัตราเงินเฟ้อของไทยมีสาเหตุหลักมาจากหมวดพาหนะและการขนส่ง โดยมีสินค้าสำคัญคือน้ำมันเชื้อเพลิงสำเร็จรูป ซึ่งมีราคาผันผวนและเคลื่อนไหวตามราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก และหมวดอาหารและเครื่องดื่มที่มีน้ำหนักในตะกร้าเงินเฟ้ออยู่ในระดับสูง ดังนั้นในการออกแบบนโยบายเพื่อลดความเสี่ยงจากอัตราเงินเฟ้อในระยะยาว ภาครัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการควบคุมและบริหารราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ไม่ให้ราคาได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกประเทศมากเกินไป ประกอบกับดูแลและติดตามการเคลื่อนไหวของราคาสินค้าในหมวดอาหารเพื่อให้การปรับเพิ่มขึ้นของราคาเป็นไปอย่างเหมาะสม และเป็นธรรมแก่ทั้งผู้ผลิตสินค้าและผู้บริโภค

บทที่ ๓ : บทบาทภาครัฐ

๑) หน่วยงานภาครัฐที่ดูแลอัตราเงินเฟ้อ

สำหรับประเทศไทยหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลราคา และอัตราเงินเฟ้อ มีอยู่หลายหน่วยงานด้วยกัน ทั้งที่เป็นหน่วยงานในระดับกระทรวง กรม และรัฐวิสาหกิจต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่ในการกำกับดูแลราคาสินค้าและบริการที่ต่างชนิดกัน เพื่อให้สามารถดำเนินมาตรการในการกำกับดูแลราคาสินค้าได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ดูแลราคาสินค้าและบริการประกอบไปด้วย

๑. กระทรวงการคลัง

กระทรวงการคลังมีหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบายด้านการคลัง เพื่อการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategy Issues) ที่สำคัญดังนี้

- ๑) บริหารและรักษาความยั่งยืนทางการคลัง (Manage and Maintain Fiscal Sustainability)
- ๒) เสริมสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ (Strengthen Economic Sustainability)
- ๓) สนับสนุนความยั่งยืนทางสังคมและสิ่งแวดล้อม (Support Social and Environmental Sustainability)
- ๔) บริหารจัดการอย่างมืออาชีพ (Professional Management)

ซึ่งในประเด็นเสริมสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ กระทรวงการคลังจึงมีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลเสถียรภาพภายในประเทศ ซึ่งก็รวมถึงการรักษาระดับอัตราเงินเฟ้อให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ อันจะทำให้เศรษฐกิจมีเสถียรภาพ กระทรวงการคลังมีเครื่องมือในการควบคุมราคามูลาผ่านนโยบายทางด้านภาษีต่างๆ เช่น

๑) ภาษีสรรพสามิต (Excise Tax)

ภาษีสรรพสามิต คือ ภาษีการขายเฉพาะที่เรียกเก็บจากสินค้าและบริการบางประเภท ซึ่งภาครัฐเห็นว่าควรต้องรับภาระภาษีสูงกว่าปกติ เนื่องจากเป็นสินค้าที่บริโภคแล้วอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและศีลธรรมอันดี สินค้าและบริการที่มีลักษณะเป็นการฟุ่มเฟือย หรือสินค้าที่ได้รับผลประโยชน์เป็นพิเศษจากรัฐ หรือสินค้าที่ก่อให้เกิดภาระต่อรัฐบาลในการที่จะต้องสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้บริการผู้บริโภค หรือเป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม

ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีที่ถูกนำมาใช้เป็นมาตรการบ่อยครั้งในอดีตที่ผ่านมา โดยเฉพาะภาษีสรรพสามิตน้ำมัน ในช่วงที่ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกปรับตัวเพิ่มขึ้นสูง ประชาชนที่บริโภคน้ำมันสำเร็จรูปจะได้รับผลกระทบจากราคาน้ำมันสำเร็จรูปที่ปรับตัวเพิ่มขึ้นตามราคาในตลาดโลก อาจมีการลดการจับจ่ายใช้สอยในสินค้าและบริการอื่นๆ เพื่อให้เหลือเงินเพียงพอในการซื้อน้ำมันสำเร็จรูปซึ่งเป็นสินค้าที่มีความจำเป็นในการคมนาคมขนส่ง จึงทำให้การบริโภคภาคเอกชนต้องชะลอตัวลง เพื่อไม่ให้ผลกระทบดังกล่าวเกิดขึ้นกระทรวงการคลังจึงปรับลดภาษีสรรพสามิตน้ำมันลง ทำให้ราคาน้ำมันสำเร็จรูปปรับตัวลดลงได้และชะลอการเกิดเงินเฟ้อได้ในที่สุด

๒) ภาษีศุลกากรขาเข้า (Import Duty)

ภาษีศุลกากรเป็นภาษีที่จัดเก็บจากสินค้าที่ผ่านเข้าออกระหว่างประเทศ ปัจจุบันจัดเก็บโดยกรมศุลกากร ในสมัยโบราณเรียกภาษีนี้อีกว่า “จังกอบ” และเรียกด่านที่ทำหน้าที่จัดเก็บว่า “ขนอน” มาในสมัยปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อสถานที่จัดเก็บใหม่เป็น “ด่านศุลกากร” เช่น ด่านศุลกากรสะเดา ด่านศุลกากรแม่สาย เป็นต้น ภาษีศุลกากรเป็นภาษีชนิดกำแพงภาษี (Tariff Barrier) ซึ่งหมายถึงภาษีที่จัดเก็บเพื่อสกัดกั้นการไหลบ่าของสินค้าจากต่างประเทศที่จะเข้ามาภายในประเทศ ทั้งนี้เพื่อปกป้องสินค้าที่ผลิตภายในประเทศไม่ให้ถูกโจมตีจากสินค้าต่างประเทศที่มีคุณภาพดีกว่าแต่ราคาขายย่อมเยารวกว่า กรมศุลกากรมีหน้าที่ในการคำนวณภาษีศุลกากรขาเข้า^๓ เพื่อเป็นปกป้องสินค้าที่ผลิตในประเทศและยังเป็นการหารายได้เข้ารัฐที่สำคัญอีกทางหนึ่งด้วย

กระทรวงการคลังสามารถใช้นโยบายภาษีศุลกากรขาเข้าเพื่อควบคุมราคาสินค้า และอัตราเงินเฟ้อได้ดังเช่นที่เคยดำเนินการในปี ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นช่วงหลังวิกฤติค่าเงินบาท ในช่วงนั้นราคาสินค้านำเข้ามีการปรับตัวสูงขึ้นมาก เนื่องจากค่าเงินบาทที่อ่อนค่าลง เมื่อแปลงราคาสินค้านำเข้าเป็นสกุลเงินบาทจึงมีราคาสูงขึ้น ผู้ประกอบการที่จำเป็นต้องนำเข้าวัตถุดิบมาเพื่อผลิตสินค้าจึงได้รับผลกระทบ ทำให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มขึ้น และจำเป็นต้องปรับราคาขายสินค้าเพิ่มขึ้น เป็นต้นเหตุของอัตราเงินเฟ้อในที่สุด ด้วยเหตุนี้กระทรวงการคลังจึงออกนโยบายปรับลดอัตราภาษีนำเข้าวัตถุดิบ เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการทั้งที่ผลิตเพื่อตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ มาตรการดังกล่าวมีชื่อว่า “มาตรการ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๒” เป็นการลดอัตราภาษีศุลกากรขาเข้าสำหรับสินค้าในหมวดวัตถุดิบ ซึ่งมีความจำเป็นต่อการผลิตในภาคอุตสาหกรรมที่มีความจำเป็น

^๓ การคำนวณภาษีศุลกากรขาเข้าแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ ๑) ภาษีต่อหน่วย (Specific Tax) เป็นภาษีที่รัฐเรียกเก็บโดยคิดคำนวณจากจำนวนหน่วยสินค้า ซึ่งแต่ละหน่วยสินค้าจะเสียภาษีในอัตราที่เท่ากันทุกๆ ระดับราคาสินค้า เช่น สินค้าประเภท ก. เสียภาษี ๕ บาทต่อหน่วย ๒) ภาษีตามมูลค่า (Ad Valorem Tax) เป็นภาษีที่เรียกเก็บตามมูลค่าของสินค้า โดยมีอัตราที่กำหนดขึ้นกับประเภทของสินค้า เช่น สินค้าประเภท ข. เสียภาษีในอัตราร้อยละ ๕ ซึ่งถ้าราคาสินค้านั้นปรับตัวสูงขึ้นก็จะมีภาษีเรียกเก็บภาษีเพิ่มขึ้นด้วย

ต่อการบริโภคของประชาชน ภายหลังการดำเนินมาตรการดังกล่าว พบว่าต้นทุนของ ผู้ประกอบการที่ต้องซื้อวัตถุดิบจากต่างประเทศได้ปรับตัวลดลง ส่งผลดีต่อภาคการผลิต ทำให้ราคาสินค้าในประเทศปรับตัวลดลง ลดแรงกดดันต่ออัตราเงินเฟ้อ การบริโภค ภาคเอกชนจึงสามารถกลับมาขยายตัวได้อีกครั้ง ประกอบกับยังส่งผลดีต่อภาคการส่งออก จากราคาสินค้าที่ปรับตัวลดลง ทำให้ความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น สนับสนุนการ ส่งออกให้ขยายตัวได้ดีขึ้น

๓) ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax : VAT)

ภาษีมูลค่าเพิ่มถือเป็นภาษีทางอ้อมประเภทหนึ่ง ที่เรียกเก็บจากบุคคลที่ซื้อสินค้าหรือ รับบริการ โดยจัดเก็บเฉพาะจากมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการผลิต การ จำหน่ายหรือการให้บริการ ตัวอย่างเช่น สมมติว่าอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มอยู่ที่ร้อยละ ๑๐ ผู้ผลิตได้ซื้อวัตถุดิบมาเพื่อผลิตมีมูลค่า ๑๐๐ บาท และมีภาษีซื้อ ๑๐ บาท เมื่อผลิตเป็น สินค้าได้ขายในราคา ๑๕๐ บาท ตอนขายไปจะต้องคิดภาษีขาย ๑๕ บาท ดังนั้นจะเสีย ภาษีมูลค่าเพิ่มเฉพาะผลต่างจำนวน $๑๕ - ๑๐ = ๕$ บาท เท่านั้น ถ้าการซื้อและการขาย เกิดขึ้นภายในรอบการจ่ายภาษีเดียวกัน

สำหรับประเทศไทยได้เริ่มมีการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ใน วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยจัดเก็บในอัตราร้อยละ ๑๐ ของมูลค่าสินค้าหรือบริการ โดยเหตุผลของ การนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้เป็นผลมาจากความไม่เหมาะสมของโครงสร้างภาษีการค้าต่อ เศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งได้มีการใช้มายาวนานไม่ทันสมัย มีความซับซ้อนและความ หลากหลายในโครงสร้างอัตราภาษี ซึ่งไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคต ประกอบกับความสามารถในการหารายได้ของรัฐ ผ่านเครื่องมือทางภาษีการค้าและภาษี ศุลกากรได้ปรับตัวลดน้อยลงเป็นลำดับ ขณะที่เศรษฐกิจของประเทศไทยขยายตัวอย่าง รวดเร็ว ด้วยเหตุผลดังกล่าวกระทรวงการคลังจึงได้เสนอพิจารณายกเลิกภาษีการค้า และ นำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทน โดยภาษีมูลค่าเพิ่มดังกล่าวจะมีอัตราเดียวที่ใช้กับสินค้าและ บริการทุกชนิด ทั้งนี้หากมีสินค้าใดที่มีเหตุผลทางเศรษฐกิจว่าควรจัดเก็บภาษีสูงกว่าอัตรา ภาษีมูลค่าเพิ่ม ให้เก็บภาษีสรรพสามิตเพิ่มเติมจากภาษีมูลค่าเพิ่ม การนำภาษีมูลค่าเพิ่ม มาใช้นี้ นับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญต่อระบบภาษีอากรของประเทศไทยเป็นการ ปฏิรูปภาษีการค้าครั้งใหญ่ ทำให้ระบบภาษีอากรของประเทศมีความสอดคล้องกับสภาพ เศรษฐกิจในปัจจุบัน และเอื้ออำนวยต่อการบริโภค การลงทุน และการส่งออก ช่วย สนับสนุนการขยายตัวของเศรษฐกิจไทย นอกจากนั้นการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้นี้ยังทำให้ เกิดความเป็นธรรม และความสะดวกต่อการปฏิบัติตามของผู้เสียภาษีอีกด้วย

กระทรวงการคลังสามารถนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อลดผลกระทบจาก ภาวะเงินเฟ้อได้ ดังเช่นที่เคยดำเนินการมาแล้วครั้งหนึ่งในปี ๒๕๔๒ เนื่องจากขณะนั้น เป็นช่วงหลังเหตุการณ์วิกฤติค่าเงิน ราคาสินค้านำเข้าหลายชนิดปรับตัวขึ้นสูงมากตาม ค่าเงินบาทที่ปรับตัวอ่อนลง อัตราเงินเฟ้อทั่วไปในปี ๒๕๔๑ ได้ปรับตัวขึ้นไปสูงถึงร้อยละ ๘.๐ เกิดภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรงขึ้นในระบบเศรษฐกิจไทย ทำให้ประชาชนชะลอการ

จับจ่ายใช้สอยในสินค้าและบริการ เศรษฐกิจไทยจึงหดตัวลงอย่างรุนแรง เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจในขณะนั้นกระทรวงการคลังจึงได้ออกมาตรการที่ชื่อว่า “มาตรการ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๒” ซึ่งประกอบไปด้วยมาตรการหลายมาตรการด้วยกัน โดยหนึ่งในมาตรการที่สำคัญ ได้แก่ การปรับลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มลงจากร้อยละ ๑๐ เหลือ ร้อยละ ๗ เป็นการปรับลดภาษีมูลค่าเพิ่มลงครั้งแรกและครั้งเดียวตราจนถึงปัจจุบัน ผลของมาตรการทำให้ระดับราคาสินค้าและบริการปรับตัวลดลง ช่วยลดความร้อนแรงของภาวะเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชนให้เพิ่มขึ้น อันทำให้ภาวะเศรษฐกิจสามารถกลับมาขยายตัวได้สู่ระดับปกติในที่สุด

๒. กระทรวงพาณิชย์

กระทรวงพาณิชย์มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการกำกับดูแลธุรกิจการค้า ธุรกิจบริการ ทรัพย์สินทางปัญญา ให้มีการแข่งขันอย่างเสรี เป็นธรรม และมีธรรมาภิบาลทางการค้า รวมถึงดูแลราคาและปริมาณสินค้าให้ภาระค่าครองชีพอยู่ในระดับที่เหมาะสมเป็นธรรมโดยคำนึงถึงกลไกตลาด และสร้างความเข้มแข็งให้ผู้บริโภคในการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของตนเอง โดยมีเครื่องมือในการดูแลเงินเฟ้อ คือ

๑) การกำหนดราคาสินค้าควบคุม

กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจในการกำหนดราคาสินค้าควบคุมผ่าน พรบ.ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ๒๕๔๒ โดยในปัจจุบันสินค้าควบคุมมีทั้งหมด ๔๒ รายการ ประกอบไปด้วย

- เครื่องสูบน้ำ
- รถไถนา
- รถเกี่ยวข้าว
- เครื่องวัดความชื้นข้าว
- เครื่องตรวจสอบคุณภาพข้าว
- เครื่องชั่งวัดอัตราส่วนร้อยละของแป้งในหัวมัน
- กระดาษชำระและกระดาษเช็ดหน้า
- บริการทางการเกษตร เช่น การจ้างเกี่ยวข้าว นวดข้าว และสีข้าว เป็นต้น
- กระเทียม
- ข้าวเปลือกและข้าวสาร
- ข้าวโพด
- มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์
- ไข่ไก่
- สุกরและเนื้อสุกร

- น้ำตาลทราย
- น้ำมันและไขมันที่ได้จากพืชและสัตว์ทั้งที่บริโภคได้หรือไม่ได้
- ครีมเทียมข้นหวาน
- นมข้น
- นมคั้นรูปและนมแปลงไขมัน
- นมผงและนมสด
- แป้งสาลี
- อาหารในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท (ปลากระป๋อง)
- บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป
- ผงซักฟอก
- ผ่าอนามัย
- ปู่ย
- ยาป้องกันหรือกำจัดศัตรูพืชหรือโรคพืช
- หัวอาหารสัตว์และอาหารสัตว์
- ปูนซีเมนต์
- เหล็กเส้น
- เหล็กโครงสร้างรูปพรรณ
- เหล็กแผ่น
- สายไฟฟ้า
- กระจกทำลูกฟูก
- กระจกเหนียว
- กระจกพิมพ์และเขียน
- เยื่อกระจก
- แบตเตอรี่รถยนต์
- ยางรถจักรยานยนต์
- ยางรถยนต์
- รถจักรยานยนต์
- รถยนต์นั่ง
- รถยนต์บรรทุก
- ก๊าซปิโตรเลียมเหลว
- น้ำมันเชื้อเพลิง
- เม็ดพลาสติก
- ยารักษาโรค
- เครื่องแบบนักเรียน
- การให้สิทธิในการเผยแพร่งานลิขสิทธิ์เพลงเพื่อการค้า
- บริการรับฝากสินค้าหรือบริการให้เข้าสถานที่เก็บสินค้า

จากรายการสินค้าควบคุมทั้ง ๔๒ รายการ กระทรวงพาณิชย์มีหน้าที่คอยติดตามความเคลื่อนไหวของราคาสินค้าดังกล่าว หากมีผู้ประกอบการรายใดขึ้นราคา

สินค้าควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต จะมีความผิดและจะถูกดำเนินคดีทางกฎหมาย แต่ถ้าหากมีเหตุจำเป็น เช่น มีการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ผู้ประกอบการก็ต้องแจ้งรายละเอียดของต้นทุนใหม่ พร้อมทั้งสูตรสินค้ามายังกระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้กระทรวงพาณิชย์วิเคราะห์ต้นทุนและพิจารณาความเหมาะสมของราคาสินค้าใหม่ ก่อนที่จะอนุญาตให้ผู้ประกอบการปรับขึ้นราคาสินค้านั้นๆ ได้ นอกจากนั้นกระทรวงพาณิชย์ยังคอยติดตามในเรื่อง การปิดป้ายแสดงราคาจำหน่ายสินค้าและบริการ เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้บริโภคได้มีโอกาสเลือกร้านค้าก่อนตัดสินใจซื้อ

๒) การแทรกแซงตลาดในภาวะไม่ปกติ

ในบางสถานการณ์ราคาสินค้าและบริการบางประเภทอาจมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นเนื่องจากความผิดปกติในภาคการผลิต ภัยธรรมชาติ และปัจจัยพิเศษที่อยู่นอกเหนือการควบคุม ซึ่งส่งผลกระทบต่อค่าครองชีพและการบริโภคของประชาชนอย่างรุนแรง กระทรวงพาณิชย์ซึ่งมีหน้าที่ในการดูแลทั้งราคาและปริมาณสินค้าให้ภาระค่าครองชีพอยู่ในระดับที่เหมาะสม จึงสามารถเข้าไปทำการแทรกแซงตลาดในภาวะไม่ปกตินี้ได้ โดยในอดีตกระทรวงพาณิชย์ได้เข้าไปแทรกแซงการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าหลายประเภท เช่น ในปี ๒๕๕๓ เกิดปัญหาการขาดแคลนนํ้าตาลทรายขึ้น ประชาชนไม่สามารถซื้อนํ้าตาลทรายเพื่อการบริโภคได้ ราคานํ้าตาลปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง กระทรวงพาณิชย์จึงเข้าแทรกแซงโดยนํ้าตาลทรายโควตา ก. งวดสัปดาห์ที่ ๕๑-๕๒ ของปีออกมาจำหน่ายให้กับประชาชนเร็วขึ้น ทำให้จำนวนนํ้าตาลออกสู่ตลาดต่อสัปดาห์เพิ่มจาก ๓๔๐,๐๐๐ กระสอบต่องวด เป็น ๖๘๐,๐๐๐ กระสอบต่องวด ด้วยปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้นเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนจึงทำให้ราคานํ้าตาลทรายกลับเข้าสู่ภาวะปกติที่ราคา ๒๓.๕๐ บาทต่อกิโลกรัม นอกจากนั้นกระทรวงพาณิชย์ยังเข้มงวดในเรื่อง การห้ามกักตุนสินค้า และการห้ามปฏิเสธการจำหน่ายโดยไม่มีเหตุผล โดยกำหนดให้ผู้ผลิตแจ้งจำนวนสินค้าคงคลังในแต่ละเดือน เพื่อเปรียบเทียบกับความต้องการในท้องตลาด รวมทั้งต้องมีการแจ้งปริมาณการขายในประเทศและการส่งออก และการห้ามการขนย้ายนํ้าตาลที่มากกว่า ๑ ตันออกจากพื้นที่ เพื่อไม่ให้เกิดการลักลอบนำไปจำหน่ายในต่างประเทศที่มีราคาสูงกว่าในช่วงเวลานั้น

๓) การจัดจำหน่ายสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพตามสถานที่ต่าง ๆ

การจัดจำหน่ายสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพตามสถานที่ต่างๆ เป็นอีกนโยบายที่กระทรวงพาณิชย์ดำเนินการมาโดยตลอด เนื่องจากเป็นมาตรการที่สามารถดำเนินการได้ทันทีในภาวะเร่งด่วน ช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากค่าครองชีพที่ปรับตัวสูงขึ้น และเป็นการช่วยเหลือการปรับตัวเพิ่มขึ้นของราคาสินค้า เนื่องจากจะเกิดการแข่งขันด้านราคาระหว่างร้านค้าผู้จัดจำหน่ายต่างๆ ช่วยลดแรงกดดันจากเงินเฟ้อลงได้ อีกทั้งยังเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรในการจำหน่ายผลผลิต

ทางการเกษตรในช่วงที่มีสินค้าออกสู่ตลาดในจำนวนมาก เพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรที่เพาะปลูก กระตุ้นการหมุนเวียนของระบบเศรษฐกิจ

กระทรวงพาณิชย์ได้ใช้ชื่อในการจัดโครงการนี้ว่า “โครงการธงฟ้า” การจัดงานเป็นทั้งแบบงานขนาดเล็กและงานขนาดใหญ่ กระจายไปในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ จัดจำหน่ายสินค้าที่มีราคาต่ำกว่าท้องตลาดร้อยละ ๒๐ – ๔๐ ประกอบไปด้วยสินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าเกษตรคุณภาพดีส่งตรงจากฟาร์ม อาหารสำเร็จรูป ยกตัวอย่างดังแสดงในตารางที่ ๓

ตารางที่ ๓ : ตัวอย่างรายการสินค้าอุปโภคบริโภคจากโครงการธงฟ้า และราคาจัดจำหน่าย ในปี ๒๕๕๔

สินค้าอุปโภคบริโภคจากโครงการธงฟ้า

รายการ	ราคาจำหน่าย	ราคาท้องตลาด
๑.ไข่ไก่เบอร์ ๒	๗๐	๘๔
๒.เนื้อหมูแดง	๗๕	๑๑๕
๓.เนื้อไก่	๔๐	๖๐
๔.ข้าวขาว ๕%	๗๐	๑๒๐
๕.น้ำมันปาล์ม (ลิตร)	๓๗	๔๒
๖.น้ำตาลทราย	๑๘	๒๓.๕

ที่มา : กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

๓. กระทรวงพลังงาน

กระทรวงพลังงานมีบทบาทในการกำหนดทิศทางนโยบายด้านพลังงาน เพื่อใช้กำกับดูแลควบคุม การดำเนินงานด้านพลังงานแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการดูแลราคาพลังงานให้มีราคาเหมาะสม และเป็นธรรมแก่ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ทำให้มีบทบาทสำคัญในการดูแลเงินเฟ้อของประเทศไทยด้วย โดยเครื่องมือของกระทรวงพลังงานที่ใช้ในการดูแลราคาพลังงานและอัตราเงินเฟ้อ มีดังนี้

๑) การจัดเก็บเงินเข้ากองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง

กองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงถูกจัดตั้งขึ้นตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ ๔/๒๕๔๗ เรื่อง กำหนดมาตรการเพื่อแก้ไขและป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงโดยวัตถุประสงค์หลักของกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงคือการรักษาเสถียรภาพของระดับราคาขายปลีกน้ำมันเชื้อเพลิงภายในประเทศ ผู้ผลิตน้ำมันเชื้อเพลิงและผู้นำเข้าน้ำมัน

เชื้อเพลิงจะมีหน้าที่ส่งเงินเข้ากองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง ตามอัตราที่คณะกรรมการบริหารนโยบายพลังงาน (กนง.) กำหนด ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อม เช่นราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก และอัตราเงินเฟ้อเป็นต้น ในช่วงที่ระดับราคาของน้ำมันดิบในตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้น ประชาชนย่อมได้รับผลกระทบเนื่องจากราคาน้ำมันเชื้อเพลิงสำเร็จรูปทั้ง น้ำมันดีเซล น้ำมันเบนซิน จะปรับตัวขึ้นตาม ส่งผลกระทบต่อค่าครองชีพของประชาชน และต้นทุนในการผลิตของผู้ประกอบการให้ปรับตัวเพิ่มขึ้น กองทุนน้ำมันจะเข้ามาช่วยบริหารจัดการราคาโดยปรับลดเงินที่ต้องส่งเข้ากองทุนน้ำมันลงตามชนิดและประเภทของน้ำมันสำเร็จรูปที่ต้องการควบคุมราคา ซึ่งจะทำให้ราคาขายปลีกน้ำมันสำเร็จรูปที่ประชาชนซื้อปรับตัวลดลง ช่วยลดแรงกดดันด้านเงินเฟ้อลงได้ ทำให้อัตราเงินเฟ้อไม่ปรับตัวสูงขึ้น ในทางกลับกันหากราคาน้ำมันดิบโลกปรับตัวลดลง ก็จะเป็นโอกาสในการเก็บเงินเข้ากองทุนน้ำมันเนื่องจากแรงกดดันด้านเงินเฟ้อที่ชะลอลง กระทรวงพลังงานก็จะเก็บเงินเข้ากองทุนน้ำมันเพิ่มขึ้น เพื่อให้สถานะของกองทุนน้ำมันกลับมาสู่ระดับปกติอีกครั้ง

๒) การตรึงราคาพลังงาน (ก๊าซหุงต้มภาคครัวเรือน)

ราคาก๊าซหุงต้ม (LPG) นับเป็นค่าใช้จ่ายที่สำคัญอย่างหนึ่งของค่าครองชีพของประชาชน โดยเฉพาะครัวเรือนในภูมิภาคที่นิยมปรุงอาหารเองเพื่อรับประทานภายในครอบครัว รวมทั้งผู้ประกอบการร้านอาหารที่มีก๊าซหุงต้มเป็นต้นทุนสำคัญ การที่ราคาก๊าซหุงต้มปรับตัวเพิ่มขึ้นก็จะทำให้ผู้ประกอบการปรับเพิ่มราคาอาหารสำเร็จรูปขึ้นได้ ซึ่งจะเป็นแรงกดดันต่อเงินเฟ้อได้ กระทรวงพลังงานมีบทบาทสำคัญในการควบคุมและดูแลราคาพลังงานให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชน ยกตัวอย่างเช่นในปี ๒๕๕๑ ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกได้ปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างรุนแรง จนขึ้นไปอยู่ในระดับสูงสุดในประวัติศาสตร์ที่ ๑๔๑ ดอลลาร์สหรัฐ/บาร์เรล เนื่องจากการเก็งกำไรในตลาดโลกภัณฑ์ และอุปสงค์น้ำมันที่เพิ่มขึ้นจากประเทศเกิดใหม่ ทำให้อาณาเขตก๊าซ LPG ปรับตัวเพิ่มขึ้นตามสู่ระดับสูงสุด ประเทศไทยซึ่งมีการนำเข้าก๊าซ LPG ในปริมาณที่มากจึงได้รับผลกระทบ โรงงานที่บรรจุก๊าซ LPG ได้แจ้งถึงต้นทุนที่เพิ่มขึ้นเพื่อเสนอปรับขึ้นราคา แต่เมื่อภาครัฐได้พิจารณาพบว่าการปรับเพิ่มราคาก๊าซ LPG ขึ้นในขณะนั้นอาจส่งผลกระทบต่อค่าครองชีพประชาชน จนทำให้การบริโภคชะลอตัวลง กระทรวงพลังงานจึงมีคำสั่งให้ชะลอการปรับขึ้นราคาก๊าซหุงต้มออกไปเป็นระยะเวลา ๖ เดือน ซึ่งมาตรการนี้เป็นหนึ่งในมาตรการลดค่าครองชีพของประชาชนที่เรียกว่า “๖ มาตรการ ๖ เดือน” จากการดำเนินมาตรการดังกล่าวทำให้ช่วยลดแรงกดดันจากเงินเฟ้อได้เป็นอย่างดี และอัตราเงินเฟ้อได้ปรับตัวลดลงในที่สุด

๔. กระทรวงคมนาคม

กระทรวงคมนาคมมีบทบาทสำคัญในการวางแผนนโยบายพัฒนา กำกับดูแล และบูรณาการระบบขนส่งและการจราจร ให้มีอย่างเพียงพอ มีประสิทธิภาพ ทัวถึง คู้มค่า และ

เป็นธรรม ซึ่งก็รวมไปถึงการควบคุมการปรับค่าโดยสารสาธารณะทั้ง รถเมล์ขนาดเล็ก (มินิบัส) รถโดยสารที่วิ่งระหว่างจังหวัด รถสองแถว รถแท็กซี่ และเรือโดยสาร โดยมี คณะกรรมการควบคุมขนส่งทางบกกลางพิจารณาในการปรับขึ้น/ลดค่าโดยสาร ค่าโดยสารสาธารณะถือเป็นค่าใช้จ่ายที่สำคัญของประชาชนโดยเฉพาะประชาชนในกลุ่มรายได้น้อย จึงมีผลต่อค่าครองชีพและอัตราเงินเฟ้อโดยรวม กระทรวงคมนาคมสามารถบริหารจัดการให้การปรับเพิ่มค่าโดยสารเป็นไปอย่างเหมาะสม และเป็นธรรมแก่ทั้งผู้ประกอบการและผู้บริโภค โดยเมื่อราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกปรับตัวเพิ่มขึ้น ก็จะทำให้ราคาน้ำมันดีเซลปรับตัวสูงขึ้น ซึ่งน้ำมันดีเซลเป็นต้นทุนที่สำคัญของการประกอบกิจการขนส่งสาธารณะ ผู้ประกอบการก็จะมี การเรียกร้องเพื่อขอปรับเพิ่มขึ้นค่าโดยสาร กระทรวงคมนาคมมีหน้าที่พิจารณาต้นทุนใหม่ของผู้ประกอบการ และปรับเพิ่มอัตราค่าโดยสารอย่างเหมาะสมเพื่อไม่ให้ส่งผลต่อค่าครองชีพของประชาชน ซึ่งจะทำให้บรรเทาแรงกดดันต่อเงินเฟ้อได้

๕. รัฐวิสาหกิจ

ประเทศไทยมีรัฐวิสาหกิจหลายแห่งที่มีบทบาทหน้าที่ในการดูแลค่าครองชีพของประชาชนผ่านการให้เงินอุดหนุนจากภาครัฐ ซึ่งสามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายในการครองชีพของประชาชนได้โดยตรง ทำให้ประชาชนมีเงินเหลือเพื่อการบริโภคในสินค้าอุปโภคบริโภคอื่นๆ และทำให้อัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับที่เหมาะสมกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้หน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่มีบทบาทสำคัญดังกล่าวประกอบไปด้วย

ก. รัฐวิสาหกิจที่ผลิตและจำหน่ายพลังงานไฟฟ้า

มีหน้าที่หลักในการผลิตและจัดจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าให้แก่ประชาชนและภาคธุรกิจ รวมทั้งกำหนดอัตราค่าไฟฟ้า โดยในการคำนวณอัตราค่าไฟฟ้านั้นจะคำนวณมาจากต้นทุนในการผลิตกระแสไฟฟ้า ซึ่งประกอบไปด้วยราคาพลังงานในรูปแบบต่างๆ เช่น ก๊าซธรรมชาติ น้ำมันดีเซล และถ่านหิน อัตราค่าไฟฟ้ายังถูกแยกออกเป็น ๒ ชนิดด้วยกันคือ อัตราค่าไฟฟ้าปกติ และค่าไฟฟ้าผันแปร (Ft) ทั้งนี้รัฐวิสาหกิจที่ผลิตและจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าประกอบไปด้วย ๓ หน่วยงาน คือ

- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
- การไฟฟ้านครหลวง

ข. รัฐวิสาหกิจที่ดูแลและให้บริการน้ำประปา

มีหน้าที่ให้บริการงานประปา ให้ทั่วถึงทั่วประเทศไทยอย่างเพียงพอ โดยรักษาความสะอาดและมาตรฐานคุณภาพในระดับสากล ทั้งนี้รัฐวิสาหกิจที่ดูแลและให้บริการน้ำประปาประกอบไปด้วย ๒ หน่วยงาน คือ

- การประปานครหลวง

- การประสานส่วนภูมิภาค
- ค. รัฐวิสาหกิจที่ให้บริการด้านการคมนาคมขนส่ง

มีหน้าที่ให้บริการคมนาคมขนส่งทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและภูมิภาค เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้ด้วยความสะดวก รวดเร็ว ประหยัด และปลอดภัย รวมทั้งพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งให้เชื่อมโยงเป็นโครงข่าย ทั้งนี้ รัฐวิสาหกิจที่ให้บริการด้านการคมนาคมขนส่งประกอบไปด้วย ๒ หน่วยงาน คือ

- องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ
- การรถไฟแห่งประเทศไทย

รัฐวิสาหกิจเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการดูแลค่าครองชีพของประชาชน และอัตราเงินเฟ้อในช่วงที่ผ่านมาในอดีต ดังเช่นในช่วงปี ๒๕๕๑ ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาเงินเฟ้อ เนื่องจากราคาน้ำมันดิบ และราคาสินค้าโภคภัณฑ์ทางการเกษตรในตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลโดยตรงต่อค่าครองชีพของประชาชน สินค้าที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศปรับตัวสูงขึ้น มากทั้งหมวดอาหารและพลังงาน ภาครัฐจึงออกมาตรการเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน โดยมาตรการดังกล่าวมีชื่อเรียกว่า “๖ มาตรการ ๖ เดือน” หลักการที่สำคัญ คือ เป็นมาตรการลดผลกระทบในระยะสั้น ที่ต้องการบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้นแก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อยและประสบปัญหาภาระค่าครองชีพอย่างแท้จริง อีกทั้งยังสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีการใช้บริการสาธารณูปโภคอย่างประหยัดและคุ้มค่า โดยเป็นภาระต่อรัฐให้น้อยที่สุด มาตรการดังกล่าวได้เริ่มดำเนินการในวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๑ เป็นต้นมา โดยมีมาตรการสำคัญดังนี้

- ๑) **ลดอัตราภาษีสรรพสามิตน้ำมันเชื้อเพลิง** ประเภทน้ำมันแก๊สโซฮอล์ ๙๑ และน้ำมันแก๊สโซฮอล์ ๙๕ E๑๐ E๒๐ และ E๘๕ โดยลดภาษีสรรพสามิตที่จัดเก็บจากน้ำมันแก๊สโซฮอล์ ๙๑ และแก๊สโซฮอล์ ๙๕ ลง ๓.๓๐ บาทต่อลิตร เหลือ ๐.๐๑๖๕ บาทต่อลิตร เพื่อให้ราคาน้ำมันแก๊สโซฮอล์ ๙๑ และน้ำมันแก๊สโซฮอล์ ๙๕ มีช่วงห่างของราคาจำหน่ายต่ำกว่าน้ำมันเบนซิน ๙๑ และน้ำมันเบนซิน ๙๕ มากขึ้น

ส่วนน้ำมันดีเซลจัดเก็บภาษีสรรพสามิตน้ำมันดีเซลลง ๒.๓๐ บาทต่อลิตร เหลือ ๐.๐๐๕ บาทต่อลิตร และลดภาษีสรรพสามิตที่จัดเก็บจากน้ำมันไบโอดีเซล (Biodiesel : B๕) ลง ๒.๑๙ บาทต่อลิตร เหลือ ๐.๐๐๔๘ บาทต่อลิตร เพื่อบรรเทาผลกระทบต่อต้นทุนของภาคการขนส่งในระยะสั้น และช่วยให้ผู้ประกอบการมีระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนไปสู่การใช้พลังงานทางเลือก (NGV)

- ๒) **ชะลอการปรับราคาก๊าซหุงต้ม (LPG) ในภาคครัวเรือน** เพื่อลดแรงกดดันค่าใช้จ่ายในภาคครัวเรือน จากการปรับตัวสูงขึ้นของราคาพลังงานเป็นระยะเวลา ๖ เดือน
- ๓) **ลดค่าใช้จ่ายน้ำประปาของครัวเรือน** ภาครัฐจะรับภาระค่าใช้จ่ายการใช้น้ำ สำหรับผู้ใช้น้ำประเภทที่อยู่อาศัย ที่มีปริมาณการใช้น้ำในช่วง ๐-๕๐ ลบ.ม./เดือน ซึ่งเป็นปริมาณการใช้เพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐาน โดยจะครอบคลุมผู้ใช้น้ำทั่วประเทศ ประมาณ ๓.๒ ล้านราย แบ่งเป็นผู้ใช้น้ำที่อยู่ในเขตนครหลวง ประมาณ ๑.๒ ล้านราย

และเขตภูมิภาค ประมาณ ๒ ล้านราย ซึ่งจะประหยัดค่าใช้จ่ายน้ำประปาเฉลี่ยต่อราย ต่อเดือนประมาณ ๒๑๓ และ ๑๗๖ บาท ตามลำดับ

๔) ลดค่าใช้จ่ายไฟฟ้าของครัวเรือน สำหรับครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้าไม่เกิน

๑๕๐ หน่วย/เดือน ภาครัฐจะลดภาระค่าใช้จ่าย ใน ๒ กรณี คือ ๑) หากใช้ไฟฟ้าไม่เกิน ๘๐ หน่วย/เดือน ภาครัฐจะรับภาระค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด และ ๒) กรณีใช้ไฟฟ้าเกินกว่า ๘๐ หน่วย/เดือน แต่ไม่เกิน ๑๕๐ หน่วย/เดือน ภาครัฐจะรับภาระค่าใช้จ่ายให้ครึ่งหนึ่งของค่าไฟฟ้าทั้งหมด ทั้งนี้ จะครอบคลุมผู้ใช้ไฟฟ้าทั่วประเทศ ประมาณ ๙.๘๕ ล้านราย แยกเป็นผู้ใช้ไฟฟ้าที่อยู่ในเขตนครหลวง ประมาณ ๐.๔๑ ล้านราย และเขตภูมิภาค ประมาณ ๙.๔๔ ล้านราย ซึ่งจะสามารถลดค่าใช้จ่ายให้แก่ประชาชนเฉลี่ย ๑๒๐-๒๐๐ บาท/ครัวเรือน

๕) ลดค่าใช้จ่ายเดินทางรถโดยสารประจำทาง จัดรถโดยสารประจำทางขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) จำนวน ๘๐๐ คัน ใน ๗๓ เส้นทาง โดยเป็นรถโดยสารธรรมดา เพื่อให้บริการในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

๖) ลดค่าใช้จ่ายเดินทางโดยรถไฟชั้น ๓ ให้ประชาชนใช้บริการรถไฟชั้น ๓ เชียงสังคม โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งครอบคลุมผู้ใช้บริการเฉลี่ยประมาณ ๑๖ ล้านคน

จากการดำเนินมาตรการ ๖ มาตรการ ๖ เดือนทำให้ค่าครองชีพของประชาชนลดลงอย่างรวดเร็วในระยะเวลาอันสั้น แรงกดดันต่อเงินเฟ้อลดลง ปัญหาเงินเฟ้อสูงจึงเริ่มคลี่คลายลงในที่สุด

๒) ผลกระทบจากมาตรการดูแลเงินเฟ้อ

มาตรการที่ใช้เพื่อดูแลปัญหาเงินเฟ้อต่างๆ มีระยะเวลาในการส่งผ่านนโยบาย และประสิทธิภาพแตกต่างกัน การศึกษาประสิทธิภาพของแต่ละมาตรการและระยะเวลาที่มาตรการนั้นๆ จะส่งผลกระทบให้สามารถเลือกใช้มาตรการได้เหมาะสมกับสถานการณ์และปัจจัยเสี่ยงที่แตกต่างกัน ในงานวิจัยนี้ได้เลือกศึกษามาตรการที่มีความสำคัญ และช่วยบรรเทาผลกระทบจากเงินเฟ้ออย่างมีประสิทธิภาพ ๓ มาตรการด้วยกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

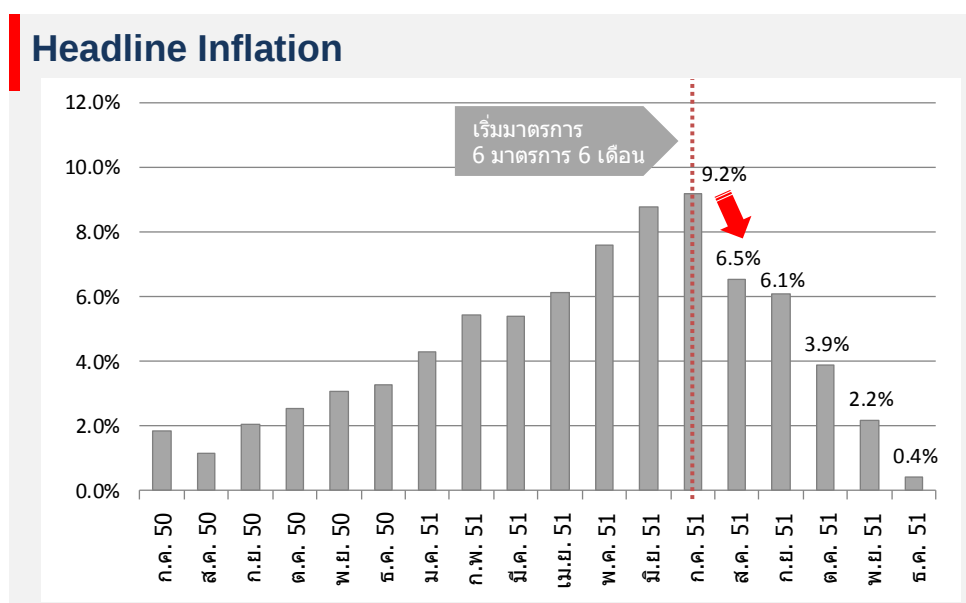
๑) มาตรการ ๖ มาตรการ ๖ เดือน

มาตรการ ๖ มาตรการ ๖ เดือน ถูกนำมาใช้ช่วงปี ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยประสบปัญหาเงินเฟ้อสูง เนื่องจากสถานการณ์ราคาน้ำมันดิบโลกที่ปรับตัวเพิ่มขึ้นสูงสุดเป็นประวัติศาสตร์ และยังส่งผลต่อเนื่องให้เกิดการเก็งกำไรในสินค้าโภคภัณฑ์อื่นๆ ด้วย เช่น ข้าว ข้าวโพด ฝ้าย ทำให้ราคาน้ำมันสำเร็จรูปในประเทศ ราคาสินค้าเกษตร ปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อค่าครองชีพของประชาชนเป็นอย่างมาก มาตรการนี้มีวัตถุประสงค์ในการลดภาระค่าครองชีพของประชาชนให้เห็นผลอย่างรวดเร็วที่สุด โดยเลือกมาตรการเพื่อแก้ปัญหาที่ตรงกับสาเหตุ เช่น มาตรการลดอัตราภาษีสรรพสามิตน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อช่วยลดระดับราคาน้ำมันสำเร็จรูป มาตรการลดค่าใช้จ่ายไฟฟ้าและค่าใช้จ่ายน้ำประปาของครัวเรือนเพื่อช่วยแบ่ง

เบากว่าค่าครองชีพของประชาชน ทำให้ประชาชนมีเงินเหลือเพื่อไปใช้จ่ายในสินค้าและบริการอื่นๆที่มีราคาปรับตัวสูงขึ้น

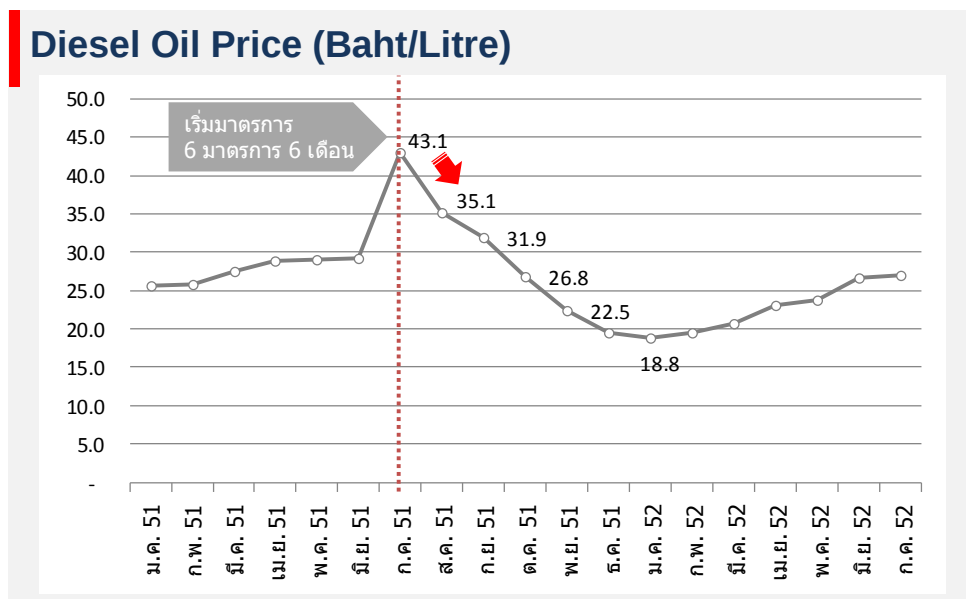
มาตรการนี้ได้เริ่มดำเนินการในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นช่วงที่อัตราเงินเฟ้อปรับตัวเพิ่มขึ้นสูงสุดในปีที่ร้อยละ ๙.๒ เมื่อมาตรการต่างๆ เริ่มส่งผลพบว่าราคาน้ำมันเชื้อเพลิงสำเร็จรูปเริ่มปรับตัวลดลง โดยเฉพาะราคาน้ำมันดีเซลปรับลดลงจาก ๔๓.๑ บาท/ลิตร ในเดือน กรกฎาคม ๒๕๕๑ ลงมาอยู่ที่ ๓๕.๑ บาท/ลิตร ในเดือน สิงหาคม ๒๕๕๑ คิดเป็นการปรับลดลงกว่า ๘ บาท/ลิตรภายในเวลา ๑ เดือน ประกอบกับยังได้ผลดีจากการที่ราคาน้ำมันดิบโลกเริ่มปรับลดลง ส่วนดัชนีราคาในหมวดเคหสถานซึ่งประกอบไปด้วยค่าไฟฟ้าและค่าน้ำประปาที่มีการปรับตัวลดลงจากระดับ ๙๙.๐ ในเดือน กรกฎาคม ๒๕๕๑ เหลือเพียง ๖๐.๗ ในเดือน สิงหาคม ๒๕๕๑ ดังแสดงในรูปด้านล่าง แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของนโยบายนี้ที่ส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าและบริการต่างๆ จากราคาสินค้าและบริการที่ปรับตัวลดลงทำให้แรงกดดันต่อเงินเฟ้อเริ่มคลี่คลาย อัตราเงินเฟ้อในเดือน สิงหาคม ๒๕๕๑ จึงปรับตัวลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ ๖.๕ หรือลดลงถึงร้อยละ ๒.๗ ภายในระยะเวลา ๑ เดือน และปรับตัวลดลงต่อเนื่องจนเข้าสู่ระดับปกติในเดือน ตุลาคม ๒๕๕๑ ที่ร้อยละ ๓.๙ รวมระยะเวลาที่ใช้เพื่อกลับสู่ภาวะปกติ ๔ เดือน อย่างไรก็ตามหลังจากนั้นได้เกิดเหตุการณ์วิกฤติการเงินโลกขึ้น ส่งผลให้อุปสงค์ในตลาดโลกหดตัว เศรษฐกิจประเทศคู่ค้าหลักของไทยชะลอตัวในทุกตลาด ราคาน้ำมันดิบโลกและราคาสินค้าเกษตรปรับตัวลดลงอย่างรุนแรง แรงกดดันเงินเฟ้อต่างๆ เริ่มหายไป ทำให้อัตราเงินเฟ้อของไทยปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง จนลงไปทำจุดต่ำสุดที่ร้อยละ -๔.๔

รูปที่ ๑๐ : อัตราเงินเฟ้อทั่วไปในช่วงก่อนและหลังดำเนินมาตรการ ๖ มาตรการ ๖ เดือน

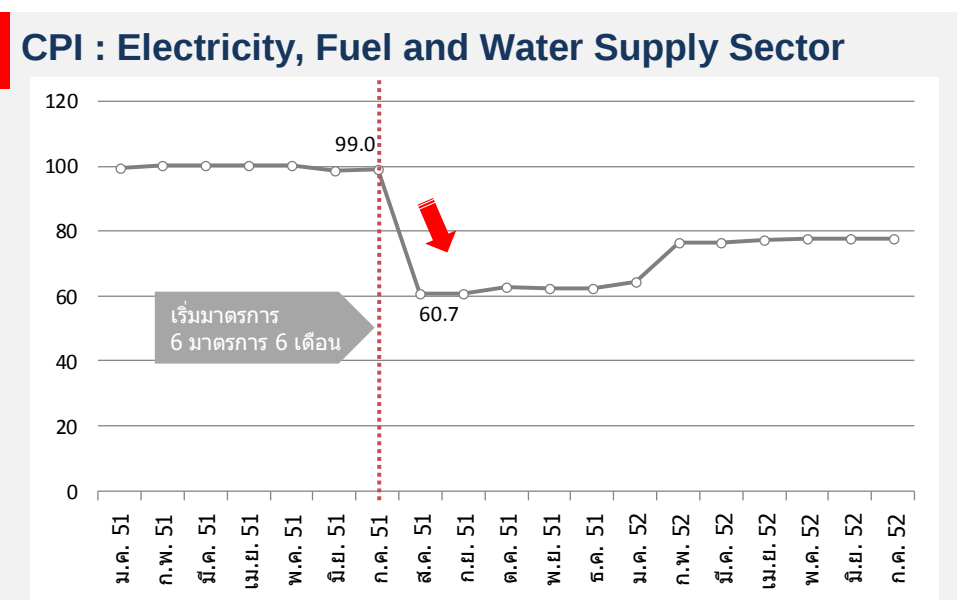
ที่มา : สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ประมวลผลโดย สศค.

รูปที่ ๑๑ : ราคาน้ำมันดีเซลในช่วงก่อนและหลังดำเนินมาตรการ ๖ มาตรการ ๖ เดือน

ที่มา : สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ประมวลผลโดย สศค.

รูปที่ ๑๒: ดัชนีราคาในหมวดไฟฟ้า เชื้อเพลิง น้ำประปาและแสงสว่างในช่วงก่อนและหลังดำเนินมาตรการ ๖ มาตรการ ๖ เดือน

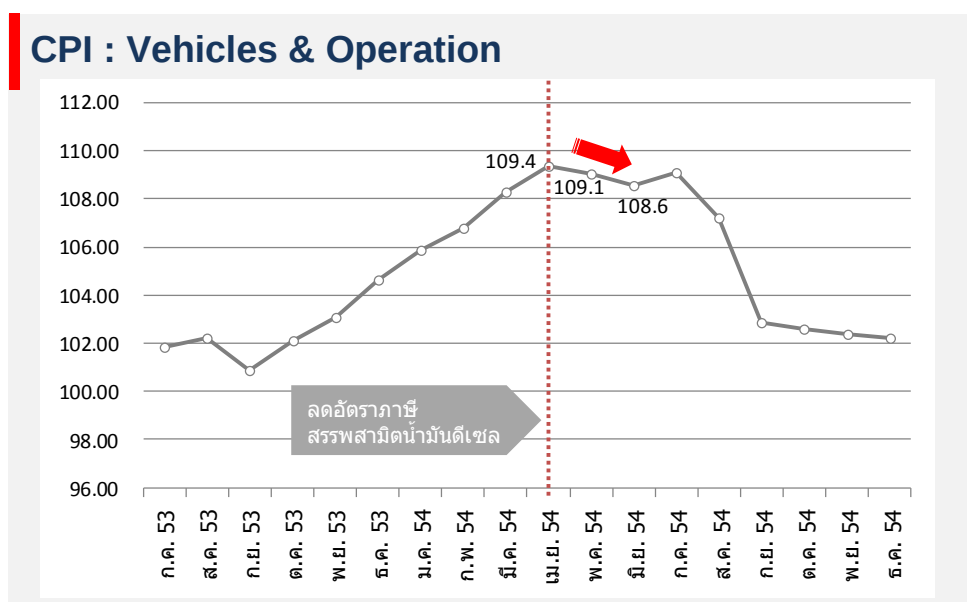
ที่มา : สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ประมวลผลโดย สศค.

๒) มาตรการลดภาษีสรรพสามิตน้ำมัน

มาตรการลดภาษีสรรพสามิตน้ำมันดีเซลถูกนำมาใช้หลายครั้งในช่วงที่ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกปรับตัวขึ้นสูง เพื่อเป็นการชะลอการปรับตัวขึ้นของราคาขายปลีกน้ำมันสำเร็จรูป

ในประเทศ เช่น ในปี ๕๔ ราคาน้ำมันดิบปรับตัวเพิ่มขึ้นเนื่องจากความไม่สงบในกลุ่มประเทศผู้ผลิตน้ำมัน ทางรัฐบาลจึงได้ประกาศลดภาษีสรรพสามิตน้ำมันดีเซลจาก ๕.๓๑ บาทต่อลิตร เหลือ ๐.๐๐๕ บาทต่อลิตร เมื่อรวมกับภาษีมูลค่าเพิ่มอีกร้อยละ ๗ ทำให้การปรับลดภาษีครั้งนี้รวมเป็น ๕.๗๐ บาทต่อลิตร เพื่อเป็นการพยุงราคาน้ำมันดีเซลไม่ให้เกิน ๓๐ บาทต่อลิตร และยังเป็น การช่วยเหลือสถานะของกองทุนน้ำมันไม่ให้กองทุนมีปัญหาในอนาคต โดยเริ่มมาตรการตั้งแต่วันที่ ๒๑ เม.ย. ๕๔ เป็นต้นไป เป็นผลให้ราคาน้ำมันดีเซลทรงตัวอยู่ที่ไม่เกิน ๓๐ บาท/ลิตร ถึงแม้ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกจะยังคงปรับตัวเพิ่มขึ้น ทำให้แรงกดดันต่อเงินเพื่อเริ่มปรับตัวลดลง ดัชนีราคาในหมวดยานพาหนะและน้ำมันเชื้อเพลิงปรับลดลงจากระดับ ๑๐๙.๔ ในเดือน เม.ย. ๕๔ ลงมาอยู่ที่ระดับ ๑๐๘.๖ ในเดือน มิ.ย. ๕๔ สะท้อนให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ของมาตรการดังกล่าว

รูปที่ ๑๓: ดัชนีราคาในหมวดยานพาหนะและน้ำมันเชื้อเพลิง ในช่วงก่อนและหลังดำเนินมาตรการลดอัตราภาษีสรรพสามิต

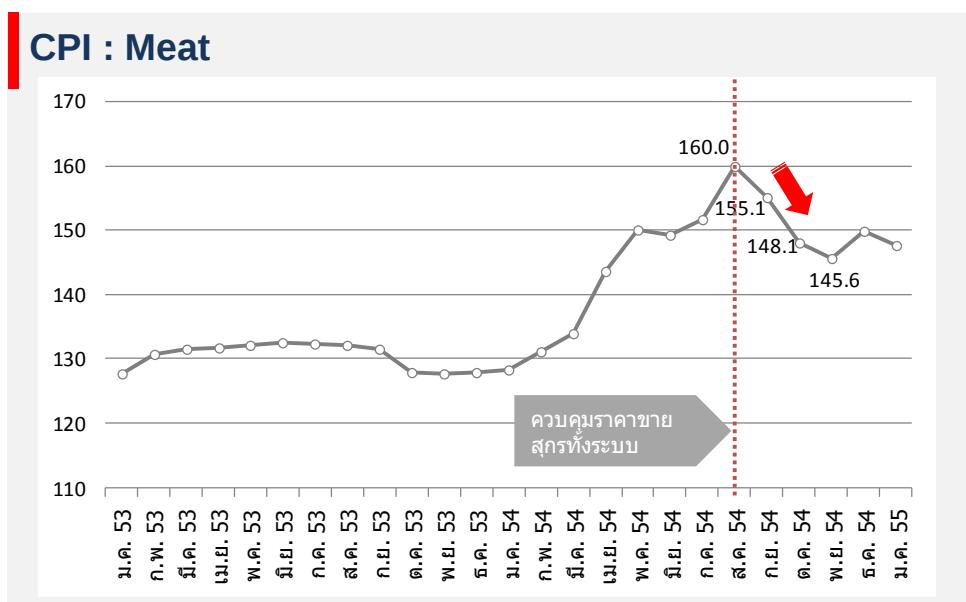
ที่มา : สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ประมวลผลโดย สศค.

๓) การแทรกแซงตลาดในภาวะไม่ปกติ

กระทรวงพาณิชย์สามารถเข้ามาแทรกแซงตลาดได้ทั้งด้านราคาและปริมาณ ในภาวะที่สินค้าในตลาดไม่ปกติและราคาสินค้าปรับตัวเพิ่มขึ้นสูง ไม่เพียงพอต่อการบริโภคของประชาชน เช่น ช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดไม่เพียงพอเนื่องจากภัยแล้ง อุทกภัย และภัยธรรมชาติอื่นๆ เช่น ในปี ๒๕๕๔ เกิดโรคระบาดในสุกร ส่งผลให้ผลผลิตออกสู่ตลาดน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ราคาเนื้อสุกรหน้าเขียงจึงปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นมาก จากระดับ ๑๐๘ บาท/กิโลกรัมในเดือน ม.ค. ๒๕๕๔ มาอยู่ที่ ๑๕๑.๔ บาท/กิโลกรัมในเดือน เม.ย. ๒๕๕๔ ส่งผลกระทบต่อค่าครองชีพของประชาชน กระทรวงพาณิชย์จึงออกประกาศควบคุมราคาหมูทั่วประเทศ โดยภาคกลาง ตะวันออก และตะวันตก จำหน่ายไม่เกิน กิโลกรัมละ ๘๑

บาท ภาคเหนือและอีสาน ไม่เกิน กิโลกรัมละ ๘๕ บาท ภาคใต้ไม่เกิน กิโลกรัมละ ๘๗ บาท ส่วนหมูเนื้อแดงภาคกลาง ตะวันออก และตะวันตก จำหน่ายไม่เกิน กิโลกรัมละ ๑๕๒ บาท เนื้อ อีสาน ไม่เกิน ๑๕๗ บาท และใต้ ไม่เกิน ๑๖๒ บาท พร้อมกำหนดเงื่อนไขการส่งออก โดยผู้ส่งออกหมูต้องขออนุญาตกรมการค้าภายในก่อน และปรับปริมาณขออนุญาตเคลื่อนย้าย เป็น ๑๐ ตัวไม่จำกัดน้ำหนัก ต้องขออนุญาต ส่วนผู้ที่ครอบครองเกินกว่า ๕๐๐ ตัว และ ข้างละมากกว่า ๕ ตัน ต้องแจ้งปริมาณและสถานที่จัดเก็บทุก ๑๕ วัน พร้อมติดป้ายแสดง ราคาขายหมูเป็นหน้าฟาร์มด้วย โดยเริ่มมีผลตั้งแต่วันที่ ๖ ส.ค. ๒๕๕๔ เป็นต้นไป หลัง กระทรวงพาณิชย์ดำเนินการควบคุมราคาเป็นผลให้ราคาหมูหน้าเขียงปรับตัวลดลงตามลำดับ ส่งผลได้จากดัชนีราคาในหมวดเนื้อสัตว์ในเดือน ส.ค. ๒๕๕๔ ที่อยู่ในระดับสูงสุดที่ ๑๖๐.๐ ลดลงมาเหลือ ๑๔๕.๖ ในเดือน พ.ย. ๒๕๕๔ แรงกดดันต่อเงินเฟ้อจากด้านราคาอาหารจึงลด น้อยลง และบรรเทาผลกระทบต่อค่าครองชีพของประชาชนลงได้ในที่สุด

รูปที่ ๑๔ : ดัชนีราคาในหมวดเนื้อสัตว์ ในช่วงก่อนและหลังดำเนินมาตรการควบคุมราคาขาย

ที่มา : สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ประมวลผลโดย สศค.

บทที่ ๔ : นโยบายทางการเงินกับอัตราเงินเฟ้อ

๑) ความเป็นมาของนโยบายทางการเงิน

นโยบายทางการเงินเป็นอีกหนึ่งนโยบายสำคัญที่มีส่วนช่วยดูแลอัตราเงินเฟ้อของประเทศไทย นโยบายการเงินถูกเริ่มนำมาใช้ตั้งแต่มีการตราพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทยขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ในรัชสมัยรัชกาลที่ ๘ โดยจัดตั้งให้มีธนาคารกลางที่เรียกว่าธนาคารแห่งประเทศไทยขึ้น มีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่ใช่ส่วนราชการ มีหน้าที่ดำเนินธุรกิจของธนาคารกลาง เพื่อดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพทางการเงิน และเสถียรภาพของระบบสถาบันการเงินและระบบการชำระเงิน รวมถึงยังต้องดำเนินการเพื่อดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพของราคาอีกด้วย เพื่อให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาวเป็นไปอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน อย่างไรก็ตามก็ยังต้องคำนึงถึงการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาลประกอบกันไปด้วย การดำเนินนโยบายทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ช่วงเวลาคือ^๔

๑. ในช่วงแรกตั้งแต่ก่อตั้งธนาคารแห่งประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๕ - มิ.ย. ๒๕๔๐ ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้วิธีผูกค่าเงินบาทไว้กับทองคำ (Pegged Exchange Rate) มีอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ (Fixed Exchange Rate) ก่อนที่จะเปลี่ยนไปใช้ระบบผูกกับตะกร้าเงินในเดือน พ.ย. ๒๕๒๗ - มิ.ย. ๒๕๔๐ โดยมีทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยน (Exchange Equalization Fund :EEF) เป็นผู้ประกาศและปกป้องค่าเงินบาทในแต่ละวัน
๒. ในช่วงที่สอง ตั้งแต่วันที่ ๒ ก.ค. ๒๕๔๐ - พ.ค. ๒๕๔๓ หลังจากที่มีการประกาศเปลี่ยนระบบอัตราแลกเปลี่ยนจากแบบคงที่มาเป็นแบบลอยตัว ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) จึงมีการกำหนด Policy Anchor ใหม่ เป็นการกำหนดเป้าหมายทางการเงิน (Monetary Targeting) ซึ่งจัดทำอิงกับกรอบโปรแกรมกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ให้เกิดความสอดคล้องระหว่างนโยบายการเงิน นโยบายการคลัง เงินทุนจากต่างประเทศ ดุลการชำระเงิน และให้ภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจพร้อมระดับราคาตามที่กำหนดไว้ (Ultimate Objectives) อาศัยการใช้ปริมาณเงินเป็นเป้าหมาย เพื่อปรับสภาพคล่องและอัตราดอกเบี้ยในระบบการเงินไม่ให้เคลื่อนไหวผันผวนเกินไป
๓. ในช่วงที่สาม ประเทศไทยได้ออกจากโปรแกรมกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนด Policy Anchor ใหม่โดยใช้การกำหนดเป้าหมายเงินเฟ้อ (Inflation Targeting) เป็นหลักในการดำเนินนโยบายการเงินในวันที่ ๒๓ พ.ค. ๒๕๔๓ และยังคงใช้เป้าหมายนี้จนถึงปัจจุบัน โดยให้เหตุผลว่าการใช้ปริมาณเงินเป็นเป้าหมายดังแต่ก่อนมีประสิทธิผลน้อยกว่าการใช้เงินเฟ้อเป็นเป้าหมายเพราะจากการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินและการ

^๔ ที่มา : ความเป็นมาของนโยบายการเงินในประเทศไทย เว็บไซต์ธนาคารแห่งประเทศไทย

ขยายตัวทางเศรษฐกิจตั้งแต่ช่วงวิกฤติเศรษฐกิจเป็นต้นมาเริ่มไม่มีเสถียรภาพ ทำให้ผลจากการดำเนินนโยบายไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

การดำเนินนโยบายการเงินโดยการกำหนดกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อนั้นมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งเรียกว่า คณะกรรมการนโยบายการเงิน โดยคัดสรรจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๗ ท่าน เพื่อทำหน้าที่กำหนดทิศทางนโยบายการเงินของประเทศ รักษาเสถียรภาพด้านราคา (Price Stabilization) และกำหนดกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการรักษาเสถียรภาพด้านราคานี้จำเป็นต้องบริหารจัดการให้ ระดับอัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับที่ต่ำเหมาะสมต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดการวางแผน ตัดสินใจ พัฒนา ทั้งการผลิต การบริโภค การออม และการลงทุน ในระยะยาวอย่างเหมาะสม อีกทั้งอัตราเงินเฟ้อที่ต่ำยังช่วยส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันด้านราคากับสินค้าที่ส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ ประกอบกับยังลดความผันผวนของอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงซึ่งมีส่วนช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีให้กับเศรษฐกิจโดยรวม

ทั้งนี้การใช้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อเป็นนโยบายการเงินนั้น เริ่มมีการนำมาใช้เป็นครั้งแรกโดยประเทศนิวซีแลนด์ ในปี ๒๕๓๒ หลังจากที่ประเทศนิวซีแลนด์ประสบความสำเร็จในการใช้นโยบายนี้ ทำให้ธนาคารกลางในประเทศต่างๆสนใจและเลือกที่จะดำเนินนโยบายการเงินตามแนวทางนี้ โดยล่าสุด ณ ปี ๒๕๕๓ มีประเทศที่ใช้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อในการดำเนินนโยบายการเงิน ดังในตารางที่ ๔

ตารางที่ ๔ : ประเทศที่ใช้นโยบายการเงินโดยการกำหนดกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ^๕

ประเทศที่ใช้นโยบายการเงินโดยการกำหนดกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ

ประเทศ	เริ่มใช้เมื่อ	กรอบเป้าหมาย (Target Range)
นิวซีแลนด์	๒๕๓๓	๑.๐-๓.๐
แคนาดา	๒๕๓๔	๒.๐ ± ๑
สหราชอาณาจักร	๒๕๓๕	๒.๐ ± ๑
สวีเดน	๒๕๓๖	๒.๐ ± ๑
ออสเตรเลีย	๒๕๓๖	๒.๐-๓.๐
สาธารณรัฐเชค	๒๕๔๐	๓.๐ ± ๑
อิสราเอล	๒๕๔๐	๒.๐ ± ๑
โปแลนด์	๒๕๔๑	๒.๕ ± ๑
บราซิล	๒๕๔๒	๔.๕ ± ๒
ชิลี	๒๕๔๒	๓.๐ ± ๑
โคลัมเบีย	๒๕๔๒	๒.๐-๔.๐
แอฟริกาใต้	๒๕๔๓	๓.๐-๖.๐
ไทย	๒๕๔๓	๐.๕-๓.๐
เกาหลีใต้	๒๕๔๔	๓.๐ ± ๑
เม็กซิโก	๒๕๔๔	๓.๐ ± ๑
ไอซ์แลนด์	๒๕๔๔	๒.๕ ± ๑.๕
นอร์เวย์	๒๕๔๔	๒.๕ ± ๑
ฮังการี	๒๕๔๔	๓.๐ ± ๑

ที่มา : Scott Roger ,Inflation Targeting Turns 20

^๕ ประเทศที่ใช้นโยบายการเงินโดยการกำหนดกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อส่วนใหญ่เลือกใช้อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเป็นเป้าหมายหลัก ขณะที่บางประเทศเลือกใช้อัตราเงินเฟ้อชนิดอื่นๆ เป็นเป้าหมาย เช่น ประเทศไทยใช้อัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน ประเทศสวีเดนใช้อัตราเงินเฟ้อที่ไม่รวมดอกเบี้ยและภาษีทางอ้อมเป็นเป้าหมาย ประเทศนอร์เวย์ใช้อัตราเงินเฟ้อที่ไม่รวมภาษีและราคาพลังงานเป็นเป้าหมาย เป็นต้น

ตารางที่ ๔ : ประเทศที่ใช้นโยบายการเงินโดยการกำหนดกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ (ต่อ)

ประเทศที่ใช้นโยบายการเงินโดยการกำหนดกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ

ประเทศ	เริ่มใช้เมื่อ	กรอบเป้าหมาย (Target Range)
เปรู	๒๕๔๕	2.0 ± 1
ฟิลิปปินส์	๒๕๔๕	4.5 ± 1
กัวเตมาลา	๒๕๔๘	5.0 ± 1
อินโดนีเซีย	๒๕๔๘	๔.๐-๖.๐
โรมาเนีย	๒๕๔๘	3.5 ± 1
ตุรกี	๒๕๔๙	6.5 ± 1
เซอร์เบีย	๒๕๔๙	๔.๐-๘.๐
กานา	๒๕๕๐	14.5 ± 1

ที่มา : Scott Roger ,Inflation Targeting Turns 20

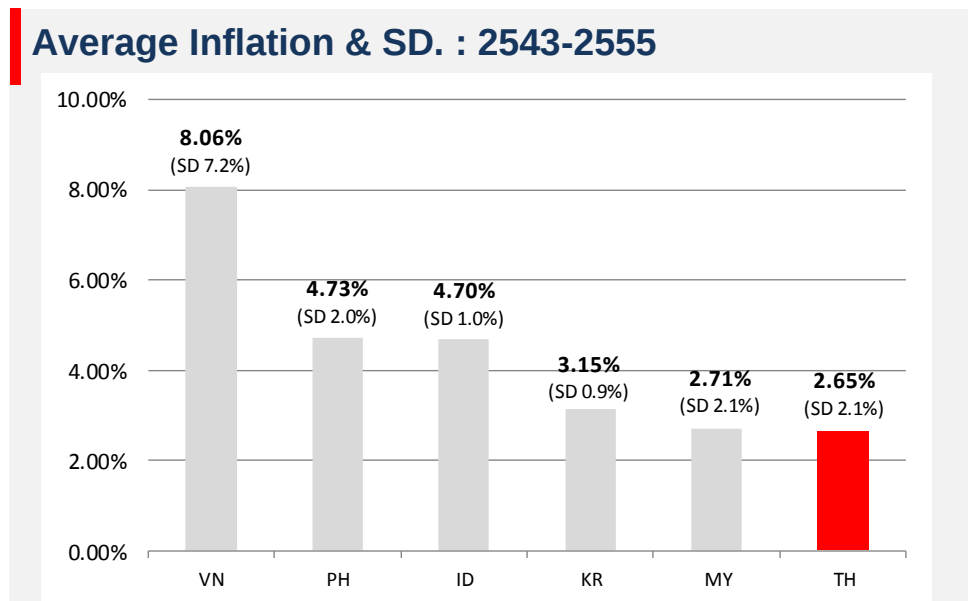
จากตารางที่ ๔ จะเห็นว่ามีประเทศที่ใช้นโยบายเป้าหมายเงินเฟ้อรวม ๒๕ ประเทศ และพบว่าประเทศที่ดำเนินนโยบายดังกล่าวมีการกระจายตัวอยู่ในทุกทวีปทั่วโลก ทั้งยุโรป เอเชีย อเมริกา แอฟริกา ออสเตรเลีย โดยล่าสุดมีประเทศกานา ที่หันมาดำเนินนโยบายโดยใช้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ แสดงถึงความสำเร็จของการดำเนินนโยบายเป้าหมายเงินเฟ้อได้เป็นอย่างดี

การดำเนินนโยบายการเงินโดยการกำหนดกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อนั้นจะมีการเลือกชนิดของอัตราเงินเฟ้อเพื่อมาใช้เป็นตัวกำหนดเป้าหมาย ซึ่งโดยทั่วไปอัตราเงินเฟ้อสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภทด้วยกัน เช่น อัตราเงินเฟ้อทั่วไป (Headline Inflation) ที่คำนวณจากราคาสินค้าอุปโภคบริโภคทุกชนิดในตะกร้าเงินเฟ้อ อัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน (Core Inflation) ที่คำนวณจากราคาสินค้าอุปโภคบริโภคทุกชนิดในตะกร้าเงินเฟ้อ ยกเว้นสินค้าในหมวดพลังงานและหมวดอาหาร อัตราเงินเฟ้อ HICP (Harmonized Index of Consumer Prices) ของกลุ่มสหภาพยุโรปที่นำดัชนีราคาของแต่ละประเทศมาคำนวณถ่วงน้ำหนักเฉลี่ยกัน สำหรับประเทศไทยนั้นได้ใช้อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานในการกำหนดกรอบเป้าหมาย โดยเป็นมิติที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการนโยบายการเงิน ซึ่งให้เหตุผลว่าอัตราเงินเฟ้อทั่วไปนั้นมีการรวมสินค้าในหมวดอาหาร เช่น ข้าว ผลไม้จากแป้ง เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ ฯลฯ กับสินค้าในกลุ่มพลังงานเข้ามาคิดในการคำนวณด้วย ซึ่งราคาสินค้าประเภทนี้มีความผันผวนค่อนข้างมาก และยังถูกกำหนดโดยปัจจัยภายนอกเป็นสำคัญ ดังนั้นหากนำอัตราเงินเฟ้อทั่วไปมาเป็นตัวกำหนดกรอบนโยบายเป้าหมายอาจทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบายมากเกินไป และอาจดำเนินนโยบายไปในทิศทางที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย เช่นในช่วงปี ๒๕๕๑ ที่ผ่านมามีโลกได้เผชิญกับปัญหาราคาน้ำมันดิบที่สูงสุด

เป็นประวัติการณ์ หากกำหนดนโยบายโดยอัตราเงินเฟ้อทั่วไป จำเป็นต้องดำเนินนโยบายการเงินอย่างเข้มงวดเพื่อชะลอการอุปโภคบริโภค อันจะเป็นการซ้ำเติมเศรษฐกิจให้บอบช้ำมากยิ่งขึ้น ขณะที่หากใช้อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานเป็นตัวกำหนดเป้าหมายจะทำให้เห็นภาพการเคลื่อนไหวที่ไม่ผันผวนตามราคาน้ำมันดิบ

นอกจากนั้นคณะกรรมการนโยบายการเงินยังมีมติให้ใช้อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานแบบเฉลี่ยเป็นรายไตรมาสในการพิจารณากำหนดนโยบาย เนื่องจากต้องการลดความผันผวนของอัตราเงินเฟ้อรายเดือนที่มีความเคลื่อนไหวผันผวนได้ เช่น กรณีในบางเดือนมีการปรับขึ้นราคาสินค้าเป็นกรณีพิเศษ หรือบางครั้งมีการปรับขึ้นภาษีสรรพสามิตในส่วนของน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งจะทำให้อัตราเงินเฟ้อในเดือนนั้นปรับตัวสูงขึ้นได้ เป็นต้น ประกอบกับยังมีความสอดคล้องกับแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนนโยบาย ก็ใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์เป็นรายไตรมาสอีกด้วย สำหรับกรอบเป้าหมายอัตราเงินเฟ้อพื้นฐานของประเทศไทยนั้นปัจจุบันอยู่ที่ช่วงร้อยละ ๐.๕ ถึง ๓.๐ ต่อปี ปรับแคบลงจากเดิมที่อยู่ในช่วงร้อยละ ๐ ถึง ๓.๕ ต่อปี เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับประเทศไทยมากขึ้นที่ไม่ต้องการให้อัตราเงินเฟ้อติดลบต่อเนื่องยาวนาน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องปรับเป้าหมายอัตราเงินเฟ้อพื้นฐานให้เป็นค่าบวกเล็กน้อยดังช่วงที่กล่าวมา พร้อมกันนั้นยังต้องคำนึงถึงเรื่องขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศอีกด้วย โดยจะพิจารณาให้สอดคล้องกับอัตราเงินเฟ้อของประเทศคู่ค้าคู่แข่งรายสำคัญของไทย โดยจากการศึกษาอัตราเงินเฟ้อทั่วไป เปรียบเทียบระหว่างประเทศคู่ค้าคู่แข่งรายสำคัญของไทย อันได้แก่ ประเทศเวียดนาม (VN) ฟิlippินส์ (PH) อินโดนีเซีย (ID) เกาหลีใต้ (KR) และมาเลเซีย (MY) โดยใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ ถึง ปี ๒๕๕๕ (ภายหลังประเทศไทยดำเนินนโยบายการเงินโดยการกำหนดกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ) พบว่าอัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยของประเทศไทยอยู่ที่ระดับเพียงร้อยละ ๒.๖๕ ต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับประเทศคู่ค้าคู่แข่งรายสำคัญของไทย ดังแสดงในรูปที่ ๑๕ ขณะที่ประเทศเวียดนามมีอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยสูงสุดที่ร้อยละ ๘.๐๖ เนื่องจากมีการลดค่าเงินดองหลายครั้งทำให้ราคาสินค้านำเข้าทั้งวัตถุดิบ และสินค้าอุปโภคบริโภคมีราคาปรับตัวสูงขึ้นมาก ส่วนประเทศเกาหลีใต้พบว่าอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยต่ำที่ร้อยละ ๓.๑๕ และยังมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD.) ต่ำที่สุดในกลุ่มประเทศตัวอย่างที่ร้อยละ ๐.๙ อีกด้วย จากรูปที่ ๑๖ จะเห็นว่าประเทศคู่ค้าคู่แข่งรายสำคัญของไทยมีอัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยอยู่ในช่วงร้อยละ ๒.๗ ถึง ๘.๑ และส่วนใหญ่จะมีค่าน้อยกว่าร้อยละ ๕.๐ ดังนั้นการกำหนดกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อที่ช่วงร้อยละ ๐.๕ ถึง ๓.๐ จะทำให้ประเทศไทยสามารถรักษาระดับขีดความสามารถในการแข่งขันกับประเทศคู่ค้าคู่แข่งรายสำคัญได้ นอกจากนี้ช่วงกว้างของกรอบเป้าหมายที่กว้างร้อยละ ๒.๕ ยังมีความเหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจไทย ทำให้ประเทศไทยสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นในช่วงสั้นๆได้ (Temporary Economic Shocks) ประกอบกับยังลดความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนนโยบายการเงินบ่อยครั้ง ทำให้อัตราดอกเบี้ยระยะสั้นไม่ผันผวนมากจนเกินไป ซึ่งจะส่งผลให้ระบบการเงินมีเสถียรภาพมากขึ้น

รูปที่ ๑๗ : อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประเทศไทยและประเทศคู่ค้าคู่แข่งรายสำคัญของไทย

ที่มา : สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ประมวลผลโดย สศค.

๒) ช่องทางการส่งผ่านนโยบาย

การดำเนินนโยบายการเงินโดยการกำหนดกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะควบคุมเป้าหมายทางเศรษฐกิจหลัก ๓ ประการด้วยกัน คือ

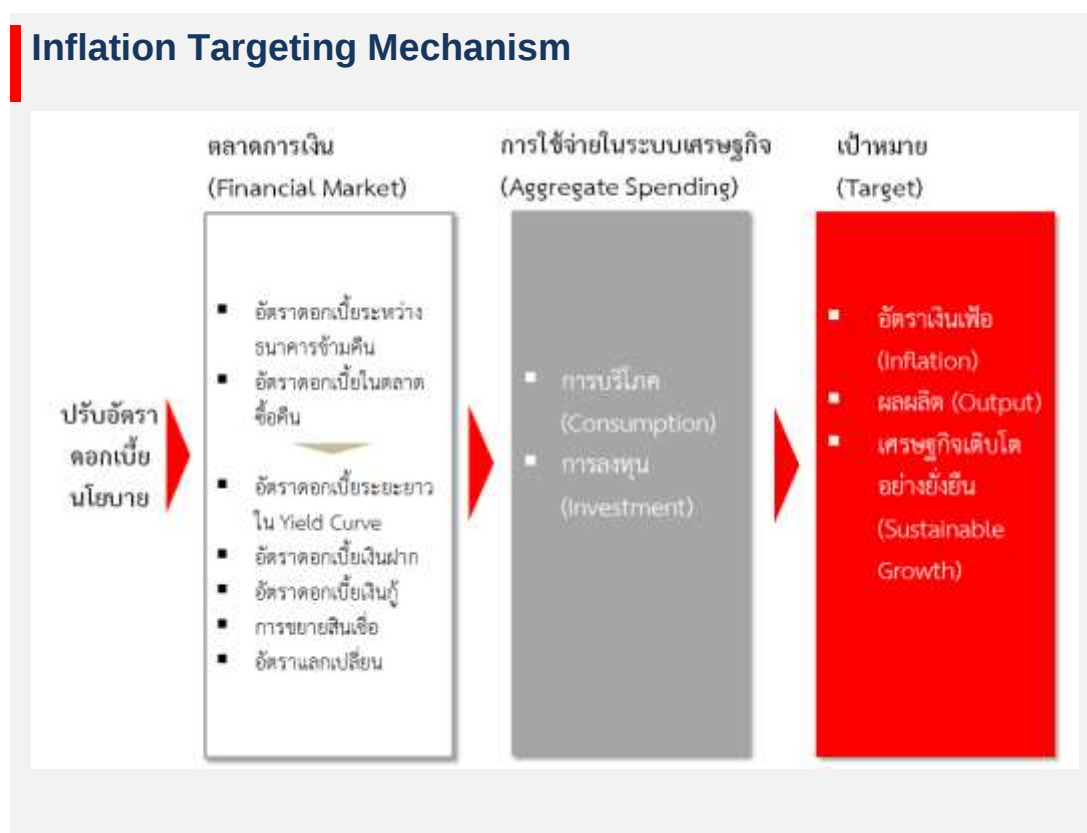
๑. อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจในระยะยาวเติบโตได้อย่างยั่งยืน (Sustainable Growth)
๒. ปริมาณการผลิตเหมาะสม (Output)
๓. เสถียรภาพทางด้านราคา (Price Stability)

เป้าหมายทั้ง ๓ จะต้องอยู่ในระดับที่เหมาะสมและสอดคล้องกับโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งเรียกว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดของการดำเนินนโยบายการเงิน (Ultimate Goals) การควบคุมเป้าหมายมีกลไกการทำงานเริ่มต้นจากการกำหนดอัตราดอกเบี้ยนโยบายของคณะกรรมการนโยบายการเงิน (กนง.) โดยในช่วงแรกคือนับตั้งแต่วันที่เริ่มดำเนินนโยบายการเงิน โดยการกำหนดกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อถึงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๐ กนง. ได้ใช้อัตราดอกเบี้ยซื้อคืนพันธบัตร ๑๔ วัน (RP ๑๔ วัน) เป็นดอกเบี้ยนโยบาย แต่ต่อมาตั้งแต่วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๐ เป็นต้นไป กนง. ได้เปลี่ยนมาใช้อัตราดอกเบี้ยซื้อคืนพันธบัตร ๑ วัน (RP ๑ วัน) แทน เนื่องจากเห็นว่าปฏิกิริยาดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องของสถาบันการเงิน (Reserve Maintenance Period) ไม่สอดคล้องกับกำหนดการประชุม กนง. ส่งผลให้บางปักษ์คร่อมการประชุม กนง. เกิดการกระจุกตัวหรือไม่มีการลงทุนใน RP ๑๔ วัน ซึ่งจะส่งผลในทางกลับกันต่อการลงทุนใน RP ๑ วัน ทำให้อัตราดอกเบี้ยมีความผันผวนและอัตราดอกเบี้ยในตลาดพันธบัตร (Term Structure) ถูกบิดเบือน

อย่างไรก็ดีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยนโยบายไม่สามารถส่งผลต่อเป้าหมายหลักทั้ง ๓ โดยตรงได้ การส่งผ่านของนโยบายต้องใช้เวลาและช่องทางการส่งผ่านตามขั้นตอนดังนี้

๑. ตลาดการเงิน (Financial Market) : ในระยะแรกเมื่อ กนง. ประกาศเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยนโยบาย เช่น สมมติให้มีการปรับเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยนโยบาย ตลาดการเงินก็จะตอบสนองต่อนโยบายที่เปลี่ยนแปลงไป โดยอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นในตลาดการเงิน อาทิ อัตราดอกเบี้ยระหว่างธนาคารข้ามคืน อัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืน จะปรับตัวเพิ่มขึ้นตาม อัตราดอกเบี้ยระยะสั้นที่ปรับเพิ่มขึ้นจะส่งผลต่ออัตราดอกเบี้ยระยะยาวในเส้นอัตราผลตอบแทน (Yield Curve) อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ การขยายสินเชื่อ และอัตราแลกเปลี่ยน ผ่านตลาดการเงินอันประกอบไปด้วย ธนาคารพาณิชย์ ตลาดหลักทรัพย์ ตลาดตราสารหนี้ และตลาดอัตราแลกเปลี่ยน
๒. การใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจ (Aggregate Spending) : หลังจากที่อัตราดอกเบี้ยในตลาดการเงินเปลี่ยนแปลงจะส่งผลให้การใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปด้วย เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์เป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญที่สุดของภาคเอกชน การปรับเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนในการบริโภคและการลงทุนของประชาชน ทำให้การใช้จ่าย การบริโภค และการลงทุนของประชาชนในระบบเศรษฐกิจชะลอตัวลง
๓. เป้าหมาย (Target) : การใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งในที่นี้สมมติให้มีการขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายและส่งผลให้การใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจชะลอตัวลง จะทำให้ผลผลิตของสินค้าและบริการ (Output) ลดลงเนื่องจากอุปสงค์ในการบริโภคและการลงทุนที่ลดลง อุปสงค์ที่ลดลงดังกล่าวจะช่วยลดแรงกดดันต่อเงินเฟ้อประเภทอุปสงค์เกิน ทำให้อัตราเงินเฟ้อซึ่งเป็นเป้าหมายในการรักษาเสถียรภาพด้านราคาลดลงในที่สุด นอกจากนี้การใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปยังส่งผลต่ออัตราเงินเฟ้อคาดการณ์ (Inflation Expectations) โดยตลาดจะมองว่าการปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ยนโยบายของ กนง. เป็นการส่งสัญญาณว่าเศรษฐกิจจะชะลอตัวลงในอนาคตเนื่องจากผลของนโยบายที่ลดอุปสงค์รวมภายในประเทศ ทำให้ประชาชนไม่มีความมั่นใจที่จะบริโภคและลงทุน

รูปที่ ๑๘ : ช่องทางการส่งผ่านของนโยบายการเงิน

เนื่องจากการดำเนินนโยบายการเงินโดยอาศัยการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยนโยบายต้องมีการกระบวนการ กิจกรรม และช่องทางการส่งผ่านหลายช่องทาง ดังนั้นการปรับเปลี่ยนนโยบายการเงินเพื่อดูแลเสถียรภาพทางด้านราคาจึงต้องใช้ระยะเวลาระยะหนึ่งเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เพื่อให้ทราบระยะเวลาดังกล่าวผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ยนโยบาย ราคาน้ำมันดิบดูไบ ในช่วงที่ประเทศไทยได้เริ่มดำเนินนโยบายการเงินโดยการกำหนดกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อจนถึงปัจจุบัน คือระหว่างปี ๒๕๔๓ ถึง ๒๕๕๕ ด้วยวิธี Vector Autoregression (VAR) และ Impulse responses function เพื่อคำนวณ Dynamic responses ของระบบจาก shocks ที่เกิดขึ้นต่ออัตราเงินเฟ้อ

๓) ระยะเวลาในการทำงานของนโยบายการเงิน

๑. ตัวแปรที่ใช้

อัตราเงินเฟ้อทั่วไป อัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน อัตราดอกเบี้ยนโยบาย ราคาน้ำมันดิบดูไบ ในช่วงที่ประเทศไทยได้เริ่มดำเนินนโยบายการเงินโดยการกำหนดกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อจนถึงปัจจุบัน คือระหว่างปี ๒๕๔๓ ถึง ๒๕๕๕ เป็นข้อมูลรายเดือน

๒. วิธีการประมาณการโดย Vector Autoregression (VAR)

การประมาณการโดยใช้ VAR มีขั้นตอนการประมาณการดังนี้

๑) ทดสอบความมีเสถียรภาพของข้อมูล (Stationary/Unit Root Test)

ในการทดสอบความมีเสถียรภาพของข้อมูลจะทดสอบว่าข้อมูลมีลักษณะเป็น $I(0)$ process หรือไม่ โดยวิธีมาตรฐานที่เรียกว่า Augmented Dickey-Fuller (ADF) Test ซึ่งถ้าหากข้อมูลไม่มีเสถียรภาพ หรือมี Unit Root อยู่ใน Autoregressive representation วิธีประมาณการความสัมพันธ์ด้วย Ordinary Least Squares (OLS) ตามปกติจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นจริง (Spurious Correlation) ขึ้น และการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับตัวแปรในสมการไม่สามารถทำได้เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากการประมาณการนี้จะ Biased (ยกเว้น ในกรณีที่ถ้าหากตัวแปรนั้น $I(1)$ มีความสัมพันธ์ที่มีเสถียรภาพในดุลยภาพระยะยาว (Cointegrating Relationships) กับตัวแปรอื่นๆ $I(1)$ จะสามารถหาความสัมพันธ์ด้วยวิธีนี้ได้ (Stock and Watson, ๑๙๘๘)

วิธีการทดสอบความมีเสถียรภาพของข้อมูลด้วย Dickey-Fuller Test มีขั้นตอนดังนี้

สมมุติให้ตัวแปร X มีสมการอนุกรมเชิงเวลา (Equation of time series) ดังนี้

$$X_t = \delta_0 + \delta_1 t + \delta_2 X_{t-1} + \varepsilon_t ; t=1,2,3,\dots,n$$

เมื่อปรับเป็นในรูปผลต่างครั้งที่ ๑ จะได้ว่า

$$\begin{aligned} X_t - X_{t-1} &= \delta_0 + \delta_1 t + (\delta_2 - 1)X_{t-1} + \varepsilon_t \\ \Delta X_t &= \delta_0 + \delta_1 t + \beta X_{t-1} + \varepsilon_t \end{aligned}$$

การทำ Unit root test จะทดสอบสัมประสิทธิ์ของ X_t (β) โดยมีสมมติฐานว่า

$H_0: \beta = 0$ (มี unit root, X_t เป็นข้อมูลที่ non-stationary)

$H_1: \beta < 0$ (ไม่มี unit root, X_t เป็นข้อมูลที่ stationary)

อย่างไรก็ดีวิธีการทดสอบด้วย Dickey-Fuller test เป็นการทดสอบที่แสดงผลต่างขั้นที่ ๑ ของตัวแปร จึงมีการพัฒนาวิธีการทดสอบ Augmented Dickey-Fuller test ขึ้นมาซึ่งสามารถรวมผลของผลต่างที่สูงขึ้นกว่าผลต่างระดับ ๑ ได้ และยังช่วยในการแก้ปัญหาสหสัมพันธ์ของตัวคลาดเคลื่อน (Autocorrelation problem) ได้อีกด้วย งานวิจัยนี้จึงได้เลือกใช้วิธีทดสอบด้วย Augmented Dickey-Fuller test สำหรับตัวแปรต่างๆ โดยมีสมการเขียนได้ดังนี้

$$\Delta X_t = \alpha + \beta T + \gamma X_{t-i} + \sum_{i=1}^p (\theta \Delta X_{t-i}) + e_t$$

สมมุติฐานหลัก คือ γ ไม่เท่ากับ ๐ ที่ระดับความเชื่อมั่น โดยถ้าเราปฏิเสธสมมุติฐานจะได้ว่าตัวแปร X_t เป็นตัวแปรที่มีความนิ่ง (Stationary) และสามารถนำตัวแปรนี้ไปหาความสัมพันธ์ในระดับต่อไปได้

จากการทดสอบด้วย ADF พบว่าข้อมูลตัวแปรอัตราเงินเฟ้อทั่วไป และราคาน้ำมันดิบดูไบ ปฏิเสธสมมุติฐานหลัก ซึ่งหมายความว่าตัวแปรทั้ง ๒ เป็นตัวแปรที่มีความนิ่ง $I(0)$ ขณะที่ตัวแปรอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน และอัตราดอกเบี้ยนโยบาย ยอมรับสมมุติฐานหลัก ซึ่งหมายความว่าตัวแปรทั้ง ๒ เป็นตัวแปรที่ไม่มีความนิ่ง (non-stationary) จึงได้ทำการทดสอบต่อในระดับผลต่างขั้นที่ ๑ (first difference) พบว่าตัวแปรทั้ง ๒ ปฏิเสธสมมุติฐานหลัก นั่นแสดงว่าอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน และอัตราดอกเบี้ยนโยบาย เป็นตัวแปร $I(1)$ โดยมีรายละเอียดของค่า ADF และ Mckinnon critical values ดังแสดงในตารางที่ ๕

ตารางที่ ๕ : ตารางแสดงผลการทดสอบความนิ่ง (Stationary test) ของตัวแปรที่ระดับ Level

Stationary test at level : Augmented Dickey-Fuller (ADF)

ตัวแปร	ADF statistic (intercept and trend)	Optimal lag (AIC)	Mckinnon Critical Values	
			95% confidence	90% confidence
อัตราเงินเฟ้อทั่วไป (Head)	-3.801799**	2	-3.440894	-3.144955
อัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน (Core)	-2.792832	1	-3.440681	-3.14483
อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (I)	-1.732350	1	-3.440681	-3.14483
ราคาน้ำมันดิบดูไบ (Oil)	-4.093209**	1	-3.440681	-3.14483

*,** ข้อมูลมีความนิ่ง โดยปฏิเสธสมมุติฐานหลักที่ความเชื่อมั่นที่ ๙๐% และ ๙๕% ตามลำดับ

ตารางที่ ๖ : ตารางแสดงผลการทดสอบความนิ่ง (Stationary test) ของตัวแปรที่ระดับ first difference

Stationary test at first difference: Augmented Dickey-Fuller (ADF)

ตัวแปร	ADF statistic (intercept and trend)	Optimal lag (AIC)	Mckinnon Critical Values	
			95% confidence	90% confidence
อัตราเงินเฟ้อทั่วไป (Head)	-8.67767**	0	-2.881123	-2.577291
อัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน (Core)	-8.998616**	0	-2.881123	-2.577291
อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (I)	-8.03499**	0	-2.881123	-2.577291
ราคาน้ำมันดิบดูไบ (Oil)	-7.053195**	0	-2.881123	-2.577291

*, ** ข้อมูลมีความนิ่ง โดยปฏิเสธสมมุติฐานหลักที่ความเชื่อมั่นที่ ๙๐% และ ๙๕% ตามลำดับ

เนื่องจากมีตัวแปรบางตัวไม่มีความนิ่ง $I(1)$ จึงจำเป็นต้องทดสอบความความสัมพันธ์เชิง
ดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration Test) ของตัวแปรทั้ง ๓ ในขั้นต่อไป

๒) การหาค่าความยาวของความล่าที่เหมาะสม (Optimal lag length)

ในการหาค่าความยาวของความล่าที่เหมาะสม งานวิจัยนี้ได้เลือกใช้ค่า Akaike
Information Criterion (AIC) เพื่อเลือกความยาวของความล่า (Lag Length) ที่เหมาะสม
ของสมการ โดยค่า AIC ที่น้อยจะหมายถึงแบบจำลองนั้นสามารถเป็นตัวแทนข้อมูลจริงได้ดี
(Gujarati ๒๐๐๓) ทั้งนี้กำหนดให้ค่ามากที่สุดของ lag เท่ากับ ๕ ผลปรากฏว่าแบบจำลองทั้ง
๒ มีค่า AIC น้อยที่สุดที่ Lag = ๑ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๗

ตารางที่ ๗ : การหาค่าความยาวของความล่าที่เหมาะสมด้วยค่า AIC

Optimal lag length : Akaike Information Criterion (AIC)

Endogenous variables	lag	AIC
Head, I, Oil	0	13.58007
	1	5.522272*
	2	5.625981
	3	5.709144
	4	5.844239
	5	5.897514
Core, I, Oil	0	11.87188
	1	3.639620*
	2	3.679767
	3	3.70434
	4	3.776145
	5	3.851334

* Lag ที่มีค่า AIC น้อยที่สุด

๓) ทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration Test)

การหาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration) เป็นการหาความสัมพันธ์ในระยะยาวระหว่างตัวแปร ๒ ตัวแปร หรือมากกว่านั้น โดยปัจจุบันมีวิธีหลักอยู่ ๒ วิธีด้วยกัน คือ

๑. Engle and Granger (๑๙๘๗) Two-step approach
๒. Johansen and Juselius (๑๙๙๐) Full Information Maximum Likelihood

เนื่องจากการทดสอบด้วยวิธีของ Johansen and Juselius (๑๙๙๐) จะเหมาะกับการหาความสัมพันธ์ในระยะยาวระหว่างตัวแปร ๒ ตัวแปรขึ้นไป งานวิจัยนี้จึงได้เลือกใช้วิธีของ Johansen and Juselius (๑๙๙๐) ในการหาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวของตัวแปรทั้ง ๓ ตัว อันได้แก่ อัตราเงินเฟ้อทั่วไป อัตราดอกเบี้ยนโยบาย และราคาน้ำมันดิบดูไบ

การทดสอบด้วยวิธี Johansen and Juselius (๑๙๙๐) มีพื้นฐานมาจากแบบจำลอง VAR ซึ่งเขียนเป็นรูปสมการได้ดังนี้

ภายใต้ VAR ที่ระดับ p

$$X_t = A_1 X_{t-1} + \dots + A_p X_{t-p} + B\delta_t + \varepsilon_t$$

โดยที่ X_t เวกเตอร์ K ของตัวแปรที่ไม่มีความนิ่ง (Non-Stationary)

δ_t เวกเตอร์ d ของตัวแปรเชิงกำหนด (Deterministic Variables)

ε_t เวกเตอร์ของส่วนที่เหลือ (Residual)

ซึ่งเขียน VAR นี้ใหม่ได้เป็น

$$\Delta X_t = \Gamma_1 \Delta X_{t-1} + \dots + \Gamma_{k-1} \Delta X_{t-p+1} + \Pi X_{t-p} + \varepsilon_t$$

โดยที่

$$\Gamma_i = -(I - \Pi_1 - \Pi_2 - \dots - \Pi_i), \quad i = 1, 2, \dots, p-1$$

$$\Pi = -(I - \Pi_1 - \Pi_2 - \dots - \Pi_p), \quad I = \text{Unit Matrix}$$

ค่าสัมประสิทธิ์เมตริก Π แสดงถึงความสัมพันธ์ในระยะยาวของตัวแปร และสามารถหาค่าความสัมพันธ์ในระยะยาวได้จาก Rank ของ Π

จากเงื่อนไข Cointegration ของ Johansen and Juselius ถ้าเมตริกซ์ของ ΠX_{t-p} เป็น $I(0)$ จะหมายความว่ามีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างตัวแปรในเมตริกซ์ X_t ในทางปฏิบัติแล้วเราสามารถหาจำนวนของเวกเตอร์ cointegration ได้จาก rank ของเมตริกซ์ Π

- ถ้า Rank ของเมตริกซ์ Π มี full Rank ที่ n Order จะได้ว่าตัวแปรทุกตัวในเมตริกซ์ X_t เป็น $I(0)$
- ถ้า Rank ของเมตริกซ์ Π เป็น rank เท่ากับ ๐ จะได้ว่าไม่มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวของตัวแปรทุกตัวในเมตริกซ์ X_t
- ถ้า Rank ของเมตริกซ์ Π เป็น r และ $0 < r < n$ จะได้ว่าจำนวนเวกเตอร์ Cointegration ในเมตริกซ์ X_t เท่ากับ r

วิธีการของ Johansen and Juselius (๑๙๙๐) จะได้ค่าทางสถิติที่ใช้ทดสอบหา Rank ของเมตริกซ์ Π ที่เรียกว่า Trace Test และ การประมาณการโดยอัตราส่วน Likelihood

$$\lambda_{\text{trace}} = -2\ln(Q) = -T \sum_{i=r+1}^n \ln(1 - \lambda_i)$$

โดยที่

T = จำนวนของกลุ่มสำรวจ

n = จำนวนของตัวแปรภายใน (Endogenous variables)

λ = ค่าลักษณะเฉพาะ (Eigenvalues)

H_0 : Cointegration Vector = r

H_1 : Cointegration Vector $\geq r$

จากการทดสอบด้วยวิธีของ Johansen and Juselius พบว่าแบบจำลองทั้ง ๒ มีเวกเตอร์ Cointegration อย่างน้อย ๑ เวกเตอร์ (รายละเอียดดังในตารางที่ ๘) นั่นหมายความว่าตัวแปรในแบบจำลองนี้มีความสัมพันธ์กันในระยะยาวอย่างน้อย ๑ ความสัมพันธ์ ทำให้เราสามารถนำตัวแปรเหล่านี้ไปสร้างแบบจำลอง VAR เพื่อวิเคราะห์ Impulse Responses Function ได้

ตารางที่ ๘ : ผลการทดสอบความความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration Test)

Cointegration Test : Johansen and Juselius

Variables: Head I Oil

Hypothesized		Trace	0.05	Prob.**
No. of CE(s)	Eigenvalue	Statistic	Critical Value	
None *	0.244523	33.76537	29.79707	0.0166
At most 1	0.10103	9.650408	15.49471	0.3086
At most 2	0.005692	0.490914	3.841466	0.4835

Trace test indicates 1 cointegrating eqn(s) at the 0.05 level

Variables: Core I Oil

Hypothesized		Trace	0.05	Prob.**
No. of CE(s)	Eigenvalue	Statistic	Critical Value	
None *	0.202018	30.40753	29.79707	0.0425
At most 1	0.110085	11.00000	15.49471	0.2115
At most 2	0.011214	0.969884	3.841466	0.3247

Trace test indicates 1 cointegrating eqn(s) at the 0.05 level

๔) แบบจำลอง VAR

ในการสร้างแบบจำลอง VAR ผู้วิจัยได้แยกการสร้างแบบจำลองออกเป็น
๒ แบบจำลองด้วยกันคือ

๑. แบบจำลอง VAR ของอัตราเงินเฟ้อทั่วไป ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปรภายใน ๓ ตัว
แปรด้วยกันคือ อัตราเงินเฟ้อทั่วไป อัตราดอกเบี้ยนโยบายราคาน้ำมันดิบดูไบ
๒. แบบจำลอง VAR ของอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปรภายใน ๓ ตัว
แปรด้วยกันคือ อัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน อัตราดอกเบี้ยนโยบายราคาน้ำมันดิบดูไบ

ผลจากการสร้างแบบจำลอง VAR เป็นไปดังตารางที่ ๙ - ๑๐

ตารางที่ ๙ : แบบจำลอง VAR ของอัตราเงินเฟ้อทั่วไป

VAR Model: Headline Inflation

	HEAD	I	OIL
HEAD(-1)	0.952996**	0.076872**	-0.086545
	(0.03873)	(0.01383)	(0.25153)
	[24.6047]	[5.55804]	[-0.34407]
I(-1)	-0.189967**	0.931813**	-0.527643
	(0.06436)	(0.02298)	(0.41797)
	[-2.95159]	[40.5449]	[-1.26240]
OIL(-1)	0.011883**	-0.0000315	1.056619**
	(0.00482)	(0.00172)	(0.03127)
	[2.46785]	[-0.01830]	[33.7910]
C	0.146931	-0.004908	-0.022583
	(0.11818)	(0.0422)	(0.76751)
	[1.24323]	[-0.11629]	[-0.02942]

Standard errors in () & t-statistics in []

ตารางที่ ๑๐ : แบบจำลอง VAR ของอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน

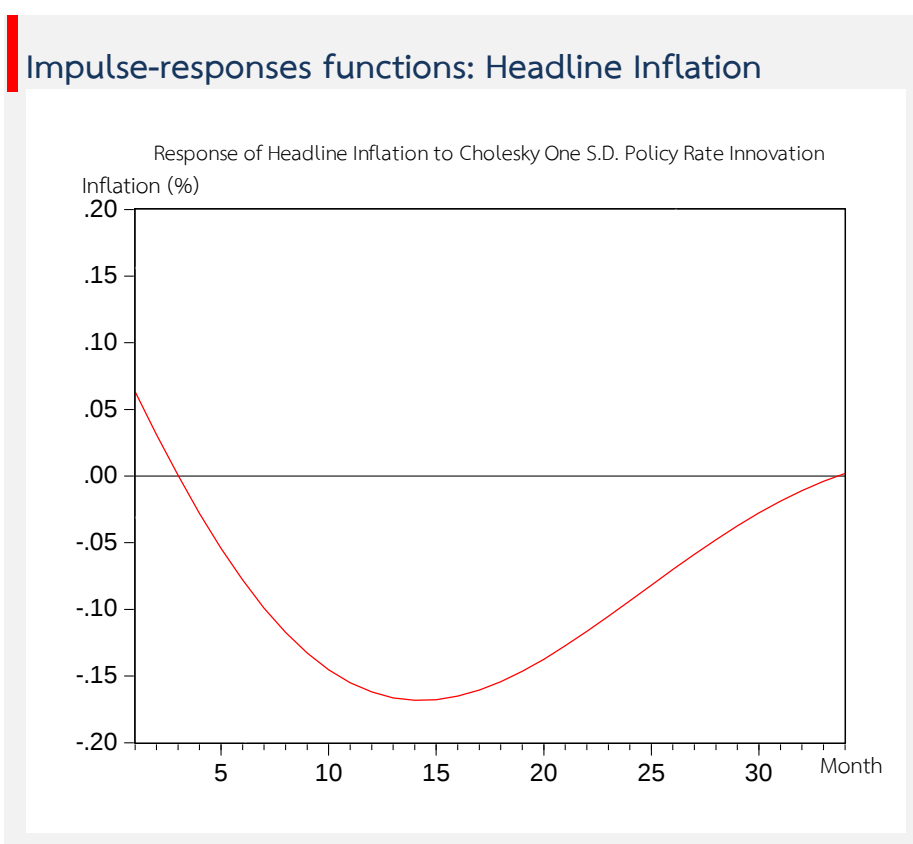
VAR Model: Headline Inflation			
	CORE	I	OIL
CORE(-1)	1.015228**	0.213101**	0.088336
	(0.04141)	(0.03389)	(0.63850)
	[24.5139]	[6.28861]	[0.13835]
I(-1)	-0.097173**	0.836163**	-0.594215
	(0.03472)	(0.02841)	(0.53527)
	[-2.79887]	[29.4340]	[-1.11013]
OIL(-1)	0.005025**	0.004361**	1.053266**
	(0.00191)	(0.00156)	(0.02945)
	[2.63030]	[2.78991]	[35.7598]
C	0.04126	0.041522	-0.033458
	(0.04991)	(0.04084)	(0.76948)
	[0.82668]	[1.01672]	[-0.04348]
Standard errors in () & t-statistics in []			

จากแบบจำลอง VAR ของอัตราเงินเฟ้อทั่วไป และแบบจำลอง VAR ของอัตราเงินเฟ้อพื้นฐานจะพบว่าตัวแปรที่มีผลต่ออัตราเงินเฟ้อทั่วไปและอัตราเงินเฟ้อพื้นฐานได้แก่ อัตราเงินเฟ้อทั่วไปและอัตราเงินเฟ้อพื้นฐานในเดือนก่อนหน้า อัตราดอกเบี้ยนโยบายในเดือนก่อนหน้า ราคาน้ำมันดิบดูไบในเดือนก่อนหน้า โดยสัมประสิทธิ์ที่ได้มีค่าทางสถิติที่มีความเชื่อมั่นในระดับสูง คือมีทั้งระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕ และร้อยละ ๙๙ แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองสามารถสะท้อนความสัมพันธ์ของตัวแปรได้ดี และนำไปประเมินผลกระทบจาก Shock ที่เกิดขึ้นต่อระบบได้

๕) การวิเคราะห์ปฏิกิริยาตอบสนองต่อความแปรปรวน (Impulse Response Function)

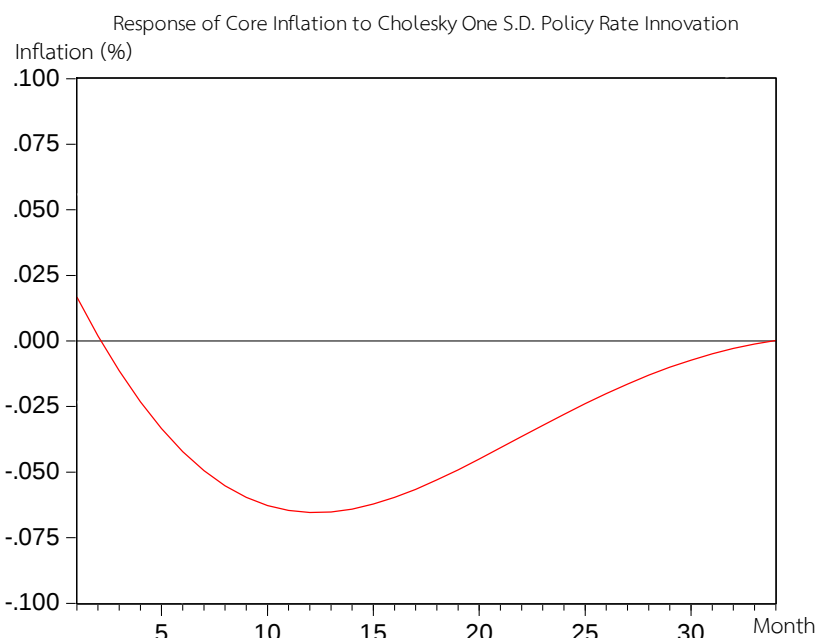
การวิเคราะห์ Impulse Response Function เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์การตอบสนอง (Response) ของตัวแปรหนึ่ง เมื่ออีกตัวแปรหนึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงไป ๑ หน่วย ของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.) โดยการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างฉับพลัน (shock) ในการศึกษานี้ได้วิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยนโยบาย เพื่อดูผลกระทบที่เกิดขึ้นกับอัตราเงินเฟ้อทั่วไปและอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน ผลของปฏิกิริยาตอบสนองต่อความแปรปรวนแสดงได้ดังรูปที่ ๑๕

รูปที่ ๑๕ : ผลของปฏิกิริยาตอบสนองต่อความแปรปรวนจากแบบจำลอง VAR ของอัตราเงินเฟ้อทั่วไป

รูปที่ ๒๐ : ผลของปฏิกิริยาตอบสนองต่อความแปรปรวนจากแบบจำลอง VAR ของอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน

Impulse-responses functions: Core Inflation

จากรูปที่ ๑๕-๑๖ สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อเกิดการเพิ่มขึ้นอย่างฉับพลันของอัตราดอกเบี้ยนโยบาย ๑ หน่วย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (๑ S.D Shock) จะทำให้อัตราเงินเฟ้อทั่วไปปรับตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๐๖ ในเดือนแรก แสดงถึงความสัมพันธ์ทางเดียวกันหรือทางบวกในช่วงแรก แต่ผลจะค่อยๆ ลดลงในเดือนต่อมาจนกระทั่งทำให้อัตราเงินเฟ้อเริ่มปรับตัวลดลงในเดือนที่ ๔ และกลายเป็นความสัมพันธ์ทางตรงข้ามกันหรือทางลบ โดยผลของ shock ที่เกิดขึ้นจะรุนแรงที่สุดในเดือนที่ ๑๔ ที่ร้อยละ -๐.๑๗ หลังจากนั้นผลกระทบจะค่อยๆ ลดน้อยลงในระยะยาว แสดงให้เห็นว่าการปรับเพิ่มขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบาย หรือการดำเนินนโยบายการเงินที่เข้มงวดขึ้นของธนาคารแห่งประเทศไทย อาจทำให้อัตราเงินเฟ้อทั่วไปปรับตัวเพิ่มขึ้นได้บ้างในช่วง ๓ เดือนแรกของการดำเนินนโยบาย เนื่องจากต้นทุนด้านการเงินของผู้ประกอบการที่เพิ่มสูงขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการปรับเพิ่มราคาขายของสินค้าและบริการ แต่หลังจากนั้นการใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจจะเริ่มชะลอตัวทำให้การบริโภคและการลงทุนลดลง แรงกดดันต่อเงินเฟ้อด้านอุปสงค์จึงลดลง และทำให้อัตราเงินเฟ้อลดลงในที่สุด ซึ่งการปรับเปลี่ยนนโยบายการเงินจะส่งผลชัดเจนที่สุดในเดือนที่ ๑๕ หรือคิดเป็นระยะเวลา ๑ ปี ๑ ไตรมาส

ในส่วนของอัตราเงินเฟ้อพื้นฐานก็พบว่า การปรับเพิ่มขึ้นอย่างฉับพลันของอัตราดอกเบี้ยนโยบาย ๑ หน่วย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (๑ S.D Shock) มีผลในลักษณะเดียวกันกับอัตราเงินเฟ้อทั่วไป แต่ระยะเวลาที่ส่งผลกระทบเร็วกว่า กล่าวคือในช่วงเดือนแรกอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน

จะปรับตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๐๑ แต่จะลดลงอย่างรวดเร็วโดยทำให้อัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน
กลับมาลดลงในเดือนที่ ๓ และจะส่งผลกระทบมากที่สุดในเดือนที่ ๑๒ ที่ร้อยละ -๐.๐๗
หลังจากนั้นผลกระทบจะค่อยๆ ลดลงในระยะยาว แสดงให้เห็นว่าการปรับเพิ่มขึ้นอัตรา
ดอกเบี้ยนโยบาย หรือการดำเนินนโยบายการเงินที่เข้มงวดขึ้นของธนาคารแห่งประเทศไทยจะ
ส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในช่วงแรก แต่จะส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อ
พื้นฐานปรับตัวลดลงในระยะต่อมา และจะเห็นผลกระทบชัดเจนที่สุดในเดือนที่ ๑๒ หรือ
ภายในระยะเวลา ๑ ปี

บทที่ ๕ : บทสรุป และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาอัตราเงินเฟ้อของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาในอดีต ว่าปัจจัยหลักปัจจัยใดที่ทำให้เกิดอัตราเงินเฟ้อขึ้น โดยวิเคราะห์รายการตามหมวดสินค้าในตะกร้าเงินเฟ้อ พบว่าอัตราเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นในช่วงก่อนดำเนินนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ (ปี ๒๕๒๒-๒๕๔๒) จะมีสาเหตุหลักมาจาก สินค้าและบริการในหมวดเคสสถาน หมวดอาหารและเครื่องดื่ม หมวดพาหนะ การขนส่งฯ เป็นหลัก ซึ่งจะต่างกับช่วงหลังดำเนินนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ (ปี ๒๕๔๓-๒๕๕๔) ที่อัตราเงินเฟ้อมีสาเหตุหลักมาจากหมวดอาหารและเครื่องดื่ม หมวดพาหนะ การขนส่งฯ ขณะที่หมวดเคสสถานมีผลกระทบที่ลดลงอย่างมาก แสดงให้เห็นว่าการดำเนินนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อทำให้เศรษฐกิจไทยมีเสถียรภาพด้านราคาที่ดีขึ้น สามารถควบคุมอัตราเงินเฟ้อที่เกิดจากปัจจัยประเภทยุปสงค์เกินได้ดี โดยเฉพาะสินค้าและบริการในหมวดเคสสถานที่ปรับลดลงมาก เนื่องจากสินค้าและบริการในหมวดนี้ประกอบไปด้วยค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย ค่าเช่าบ้าน ที่ดิน ในช่วงที่มีอุปสงค์เพิ่มขึ้น เช่น เศรษฐกิจขยายตัวได้ดี หรือเกิดการเก็งกำไรในราคาอสังหาริมทรัพย์ ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถดำเนินนโยบายการเงินที่เข้มงวดเพื่อชะลออุปสงค์เหล่านี้ได้ ทำให้แรงกดดันต่อเงินเฟ้อลดลง ต่างกับสินค้าอีก ๒ หมวดคือ หมวดอาหารและเครื่องดื่ม หมวดพาหนะ การขนส่งฯ ที่ส่วนใหญ่การปรับเพิ่มขึ้นของราคาเป็นผลจากปัจจัยด้านอุปทาน หรือเงินเฟ้อประเภทต้นทุนเพิ่ม (Cost-Push Inflation) การดำเนินนโยบายด้านการเงินจึงไม่สามารถควบคุมปัจจัยเหล่านี้ได้ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของภาครัฐที่จะเข้ามาบริหารจัดการด้านราคาของสินค้าใน ๒ หมวดดังกล่าว

ในส่วนของการศึกษาบทบาทของภาครัฐในการดูแลอัตราเงินเฟ้อ วิเคราะห์กลไกการทำงาน และการส่งผ่านนโยบายไปสู่ราคาสินค้า พบว่ามีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแล และรักษาเสถียรภาพด้านราคาให้อัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับที่เหมาะสมและไม่ส่งผลกระทบต่อภาระค่าครองชีพของประชาชนหลายหน่วยงานด้วยกัน เช่น กระทรวงการคลังที่มีเครื่องมือในการดูแลราคาผ่านมาตรการทางด้านภาษี เช่น ภาษีสรรพสามิต ภาษีศุลกากรขาเข้า และภาษีมูลค่าเพิ่ม กระทรวงพาณิชย์ที่มีเครื่องมือในการดูแลราคาผ่านมาตรการกำหนดราคาสินค้าควบคุม การแทรกแซงตลาดในภาวะไม่ปกติ และการจัดจำหน่ายสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพตามสถานที่ต่าง ๆ กระทรวงพลังงานที่มีเครื่องมือในการดูแลราคาผ่านการจัดเก็บเงินเข้ากองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง และการตรึงราคาพลังงาน กระทรวงคมนาคมที่มีเครื่องมือในการดูแลราคาผ่านการควบคุมการปรับค่าโดยสารสาธารณะ และรัฐวิสาหกิจต่างๆ ที่มีเครื่องมือในการดูแลราคาผ่านการอุดหนุนด้านราคาจากภาครัฐ จึงเห็นได้ว่าภาครัฐมีมาตรการต่างๆ มากมายในการบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากอัตราเงินเฟ้อ การเลือกมาตรการที่เหมาะสมกับสาเหตุ และปัจจัยในขณะนั้นจะทำให้มาตรการนั้นมีประสิทธิภาพและไม่เป็นภาระต้องบประมาณมากเกินไป นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาถึงประสิทธิภาพของมาตรการจากภาครัฐที่มีผลต่ออัตราเงินเฟ้อ โดยเลือกมาตรการสำคัญ ๓ มาตรการคือ มาตรการ ๖ มาตรการ ๖ เดือน การจัดเก็บเงินเข้ากองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง การแทรกแซงตลาดในภาวะไม่ปกติ ซึ่งพบว่ามาตรการภาครัฐทั้ง ๓ ส่งผลต่ออัตราเงินเฟ้ออย่างรวดเร็ว โดยทำให้ราคาสินค้าและบริการในหมวดนั้นๆ ปรับตัวลดลงทันที เป็นการแก้ปัญหาเงินเฟ้ออย่างรวดเร็วและตรงเป้าหมาย ซึ่งจะต่างกับการดูแลเงินเฟ้อผ่านนโยบายการเงินที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการส่งผ่านนโยบาย

ในส่วนสุดท้ายผู้วิจัยยังได้ศึกษามาตรการดูแลอัตราเงินเฟ้ออื่นๆ อันได้แก่ การดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งมีส่วนสำคัญในการดูแลอัตราเงินเฟ้อ และเสถียรภาพด้านราคาของระบบเศรษฐกิจไทย โดยพบว่าประเทศไทยเป็นหนึ่งใน ๒๕ ประเทศที่มีการดำเนินนโยบายการเงินโดยการกำหนด

กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ และส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยของประเทศไทยในช่วงหลังดำเนินนโยบายการเงินโดยการกำหนดกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อแล้วลดต่ำกว่าประเทศคู่ค้าคู่แข่งรายสำคัญของไทย โดยมีอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยเพียงร้อยละ ๒.๖๕ ทำให้รักษาระดับขีดความสามารถในการแข่งขันกับประเทศคู่ค้าคู่แข่งรายสำคัญได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังได้ศึกษาช่องทางการส่งผ่านของนโยบายการเงินซึ่งพบว่ามีกระบวนการ กิจกรรม และช่องทางการส่งผ่านหลายช่องทาง ดังนั้นการปรับเปลี่ยนนโยบายการเงินเพื่อดูแลเสถียรภาพทางด้านราคาจึงต้องใช้ระยะเวลาระยะหนึ่ง โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบจำลอง VAR และ การวิเคราะห์ปฏิกิริยาตอบสนองต่อความแปรปรวน (Impulse Responses Function) เพื่อคำนวณ Dynamic Responses ของระบบจากการปรับเปลี่ยนนโยบายการเงินที่เกิดขึ้นต่ออัตราเงินเฟ้อ โดยพบว่าเมื่ออัตราดอกเบี้ยนโยบายเปลี่ยนแปลงจะทำให้อัตราเงินเฟ้อปรับตัวขึ้นในช่วงแรกเล็กน้อย จากต้นทุนการเงินที่เพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการ และปรับตัวลดลงในระยะต่อมา โดยนโยบายการเงินจะส่งผลมากที่สุดต่ออัตราเงินเฟ้อทั่วไป และอัตราเงินเฟ้อพื้นฐานหลังจากดำเนินนโยบายการเงินไปแล้ว ๑ ปี ๑ ไตรมาส และ ๑ ปี ตามลำดับ ดังนั้นการดำเนินนโยบายการเงินจึงต้องเป็นการทำนโยบายไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผลกระทบเกิดขึ้นตรงตามเวลาที่ต้องการ

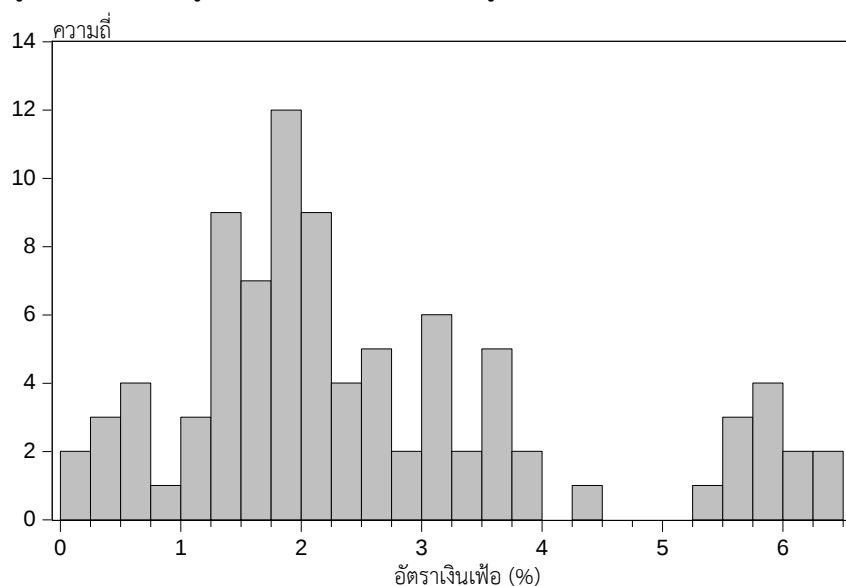
การดูแลเสถียรภาพด้านราคา และอัตราเงินเฟ้อของประเทศไทยจึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆของภาครัฐและธนาคารแห่งประเทศไทย โดยมาตรการที่นำมาดำเนินการควรมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้สามารถดูแลอัตราเงินเฟ้อได้ดีทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว อันจะทำให้เศรษฐกิจไทยเติบโตได้อย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

ภาคผนวก : ก

ตารางที่ ๑๑ : ค่าทางสถิติของอัตราเงินเฟ้อทั่วไปของประเทศคู่ค้าคู่แข่งสำคัญของไทย ในช่วงปี ๒๕๔๓-๒๕๕๕

	<i>VN</i>	<i>PH</i>	<i>ID</i>	<i>KR</i>	<i>MY</i>	<i>TH</i>
Mean	8.06%	4.73%	4.70%	3.15%	2.71%	2.65%
Standard Error	0.59%	0.16%	0.15%	0.08%	0.23%	0.17%
Median	7.5%	4.6%	4.3%	3.1%	2.7%	2.5%
Mode	4.4%	5.8%	#N/A	#N/A	1.5%	1.4%
Standard						
Deviation	7.2%	2.0%	1.0%	0.9%	2.1%	2.1%
Sample Variance	0.5%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Kurtosis	63.3%	-1.3%	280.7%	2.1%	238.3%	190.4%
Skewness	94.8%	65.1%	191.1%	54.9%	42.3%	-1.1%
Range	31.0%	8.8%	3.9%	4.8%	11.0%	13.6%
Minimum	-2.7%	1.7%	3.6%	1.1%	-2.5%	-4.4%
Maximum	28.3%	10.5%	7.4%	5.9%	8.5%	9.2%
Sum	12	7	2	5	2	4
Count	150	151	43	151	78	151
Confidence						
Level(95.0%)	1.2%	0.3%	0.3%	0.1%	0.5%	0.3%

รูปที่ ๒๑ : แผนภูมิแจกแจงความถี่ และข้อมูลทางสถิติของอัตราเงินเฟ้อทั่วไป

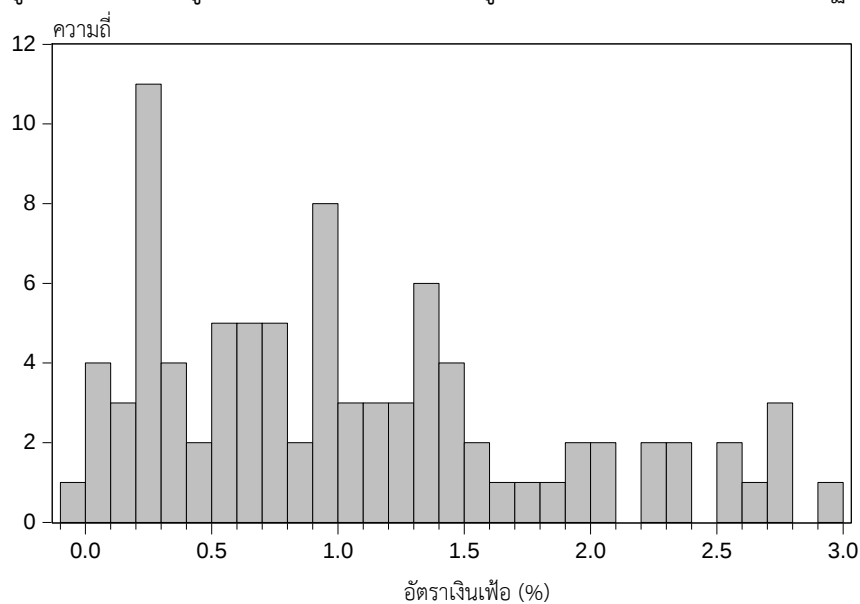

Series: HEAD
Sample 2000M03 2007M07
Observations 89

Mean 2.534831
Median 2.100000
Maximum 6.300000
Minimum 0.200000
Std. Dev. 1.598657
Skewness 0.963645
Kurtosis 3.154349

Jarque-Bera 13.86276
Probability 0.000977

รูปที่ ๒๒ : แผนภูมิแจกแจงความถี่ และข้อมูลทางสถิติของอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน

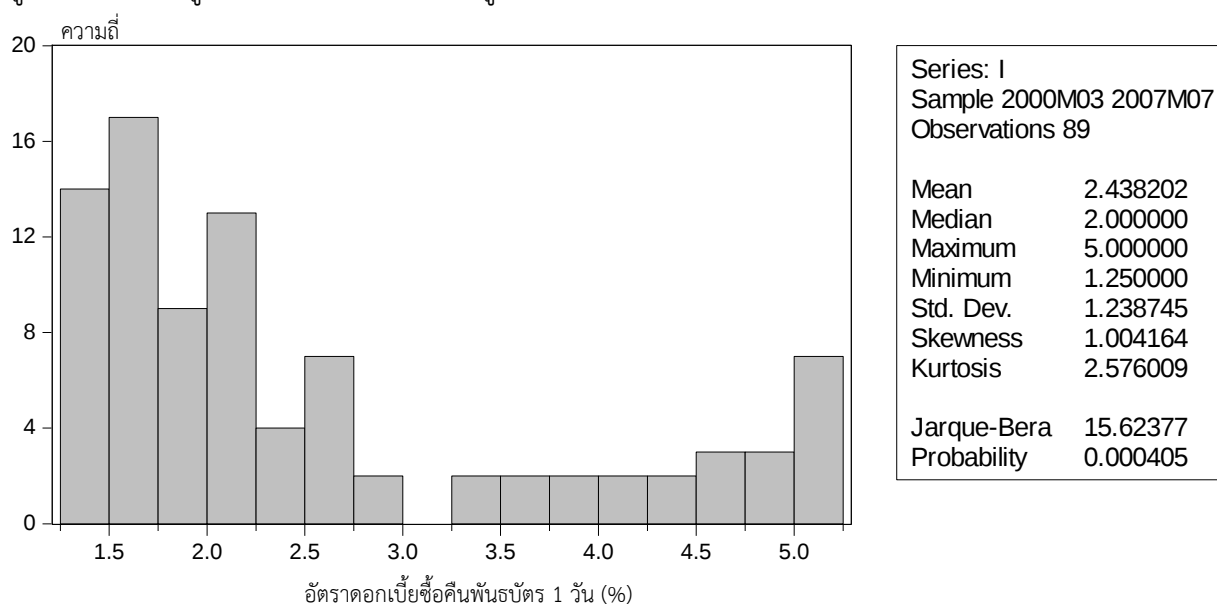

Series: CORE
Sample 2000M03 2007M07
Observations 89

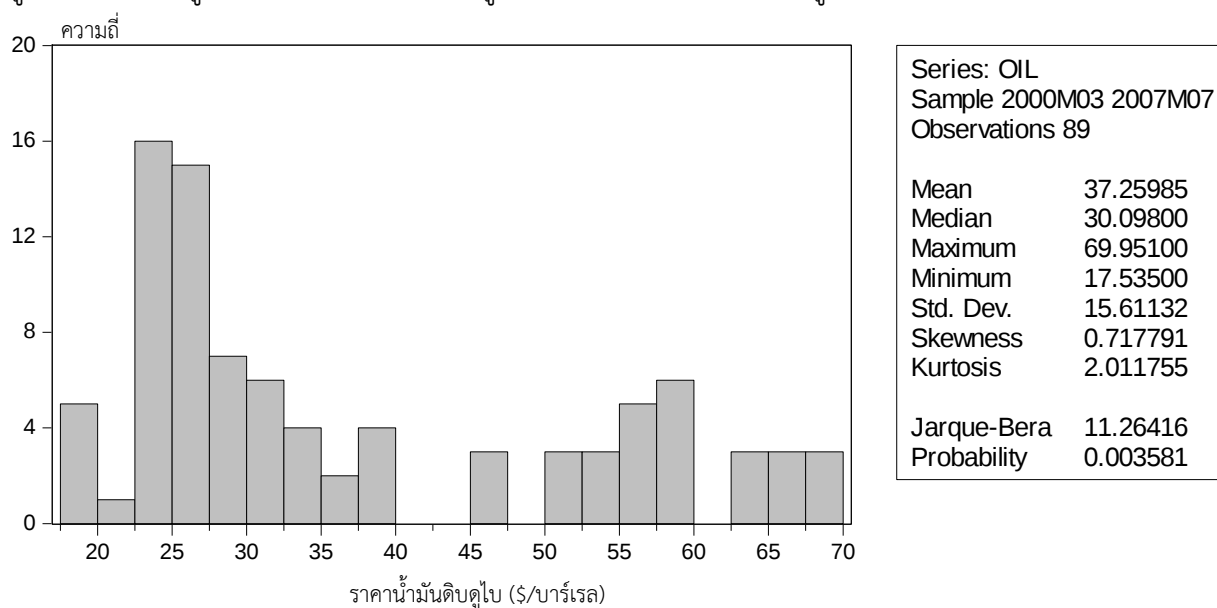
Mean 1.000000
Median 0.900000
Maximum 2.900000
Minimum -0.100000
Std. Dev. 0.772834
Skewness 0.729365
Kurtosis 2.662429

Jarque-Bera 8.313510
Probability 0.015658

รูปที่ ๒๓ : แผนภูมิแจกแจงความถี่ และข้อมูลทางสถิติของอัตราดอกเบี้ยซื้อคืนพันธบัตร ๑ วัน

รูปที่ ๒๔ : แผนภูมิแจกแจงความถี่ และข้อมูลทางสถิติของราคาน้ำมันดิบดูไบ

ตารางที่ ๑๒ : ผลการประมาณการแบบจำลอง VAR ของอัตราเงินเฟ้อทั่วไป

Vector Autoregression Estimates

Date: 08/14/12 Time: 14:44

Sample (adjusted): 2000M04 2007M12

Included observations: 93 after adjustments

Standard errors in () & t-statistics in []

	HEAD	I	OIL
HEAD(-1)	0.952996 (0.03873) [24.6047]	0.076872 (0.01383) [5.55804]	-0.086545 (0.25153) [-0.34407]
I(-1)	-0.189967 (0.06436) [-2.95159]	0.931813 (0.02298) [40.5449]	-0.527643 (0.41797) [-1.26240]
OIL(-1)	0.011883 (0.00482) [2.46785]	-3.15E-05 (0.00172) [-0.01830]	1.056619 (0.03127) [33.7910]
C	0.146931 (0.11818) [1.24323]	-0.004908 (0.04220) [-0.11629]	-0.022583 (0.76751) [-0.02942]
R-squared	0.919073	0.982991	0.973867
Adj. R-squared	0.916345	0.982417	0.972986
Sum sq. resids	18.29954	2.333351	771.7555
S.E. equation	0.453445	0.161918	2.944726
F-statistic	336.9169	1714.484	1105.560
Log likelihood	-56.36513	39.40488	-230.3585
Akaike AIC	1.298175	-0.761395	5.039967
Schwarz SC	1.407104	-0.652466	5.148896
Mean dependent	2.539785	2.491935	39.60299
S.D. dependent	1.567755	1.221107	17.91649
Determinant resid covariance (dof adj.)		0.042658	
Determinant resid covariance		0.037387	
Log likelihood		-243.0649	
Akaike information criterion		5.485267	
Schwarz criterion		5.812054	

ตารางที่ ๑๓ : ผลการประมาณการแบบจำลอง VAR ของอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน

Vector Autoregression Estimates

Date: 08/14/12 Time: 14:46

Sample (adjusted): 2000M04 2007M12

Included observations: 93 after adjustments

Standard errors in () & t-statistics in []

	CORE	I	OIL
CORE(-1)	1.015228 (0.04141) [24.5139]	0.213101 (0.03389) [6.28861]	0.088336 (0.63850) [0.13835]
I(-1)	-0.097173 (0.03472) [-2.79887]	0.836163 (0.02841) [29.4340]	-0.594215 (0.53527) [-1.11013]
OIL(-1)	0.005025 (0.00191) [2.63030]	0.004361 (0.00156) [2.78991]	1.053266 (0.02945) [35.7598]
C	0.041260 (0.04991) [0.82668]	0.041522 (0.04084) [1.01672]	-0.033458 (0.76948) [-0.04348]
R-squared	0.937708	0.984136	0.973838
Adj. R-squared	0.935608	0.983601	0.972956
Sum sq. resids	3.250483	2.176252	772.6159
S.E. equation	0.191108	0.156372	2.946367
F-statistic	446.5840	1840.390	1104.296
Log likelihood	23.99022	42.64599	-230.4103
Akaike AIC	-0.429897	-0.831097	5.041081
Schwarz SC	-0.320968	-0.722168	5.150010
Mean dependent	1.009677	2.491935	39.60299
S.D. dependent	0.753119	1.221107	17.91649
Determinant resid covariance (dof adj.)		0.007690	
Determinant resid covariance		0.006740	
Log likelihood		-163.3991	
Akaike information criterion		3.772023	
Schwarz criterion		4.098810	

เอกสารอ้างอิง

กรมการค้าภายใน. นโยบายและมาตรการดำเนินงาน. (ออนไลน์). สืบค้นจาก :

http://www.dit.go.th/Plan_46/Plan2.htm [๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕]

กรมสรรพสามิต. ภาษีสรรพสามิต. (ออนไลน์). สืบค้นจาก :

<http://www3.excise.go.th/content/linklocalpak3/taxx.htm> [๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕]

กระทรวงการคลัง. วิสัยทัศน์ และพันธกิจ. (ออนไลน์). สืบค้นจาก :

http://www.mof.go.th/home/strategy_1.html [๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕]

กระทรวงคมนาคม. พันธกิจ. (ออนไลน์). สืบค้นจาก :

<http://vigportal.mot.go.th/portal/site/PortalMOT/menuitem.b7ec08114af10482a88bc955506001ca> [๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕]

กระทรวงพาณิชย์. หน้าที่กระทรวงพาณิชย์. (ออนไลน์). สืบค้นจาก :

http://www2.moc.go.th/ewt_news.php?nid=856 [๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕]

กระทรวงพลังงาน. วิสัยทัศน์-พันธกิจ-ค่านิยม. (ออนไลน์). สืบค้นจาก :

<http://www.energy.go.th/?q=th/vision> [๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕]

กอบศักดิ์ ภูตระกูล และ เมทินี ศุภสวัสดิ์กุล. (๒๕๔๓) กลไกการทำงานของนโยบายการเงิน.

การปราบปรามการฉ้อโกง. เกี่ยวกับการปราบปรามการฉ้อโกง. (ออนไลน์). สืบค้นจาก :

http://www.mwa.co.th/main.php?filename=about_us [๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕]

ปีติ ศรีแสงนาม. Modern Hyper and High Inflation. NBER Working Paper ๘๙๓๐. May ๒๐๐๒

ปิยะวงศ์ ปัญจะเทวคุปต์. (๒๕๕๒) การตอบสนองของเงินเฟ้อต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจภายหลังการใช้กรอบ

เป้าหมายเงินเฟ้อ. วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์. ๒๗(๔)

ธนาคารแห่งประเทศไทย. เงินเฟ้อเงินฝืด. (ออนไลน์). สืบค้นจาก :

<http://www.bot.or.th/BOThomepage/databank/EconData/Definitions/Inflation&Deflation.htm> [๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕]

ธนาคารแห่งประเทศไทย. ความเป็นมาของนโยบายการเงินในประเทศไทย. (ออนไลน์). สืบค้นจาก :

<http://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/Target/Framework/Pages/index.aspx> [๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕]

วิชาการภาษีอากร. บทที่ 7 ภาษีสรรพสามิตและภาษีศุลกากร. (ออนไลน์). สืบค้นจาก :

<http://www.thaiblogonline.com/taxrdkhonkaen.blog?PostID=39887> [๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕]

วินัย เนื่อนจันทร์. (2554). การภาษีอากร. (ออนไลน์). สืบค้นจาก :

<http://www.thaiblogonline.com/taxrdkhonkaen.blog?PostID=39031> [๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕]

องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ. แผนการดำเนินงาน. (ออนไลน์). สืบค้นจาก :

http://www.bmta.co.th/th/about_strategy.php [๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕]

Bank of England (1999), The Transmission Mechanism of Monetary Policy, by the Monetary Policy Committee of the Bank of England.

Bank of International Settlements (1998), The Transmission of Monetary Policy in Emerging Market Economies, BIS Policy Papers, No.3

Cattarelli, Carlo and Angeliki Kourelis (1994), Financial Structure and Bank lending Rates, and the Transmission Mechanism of Monetary Policy, IMF Working Paper, No.39

Scott Roger. (2010). Inflation Targeting Turns 20. Finance & Development. Mar 2010 : 46-49

Statistics New Zealand. (2011). Consumers Price Index: June 2011 quarter. July 2011

Stephen Grenville and Takatoshi Ito. (2010) An Independent Evaluation of the Bank of Thailand's Monetary Policy under the Inflation Targeting Framework, 2000-2010.

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง
ถนนพระราม 6 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 0-2273-9020 โทรสาร 0-2273-5602
www.fpo.go.th